សាកលវិទ្យាល័យភូមិន្ទនីតិសាស្ត្រ និងវិទ្យាសាស្ត្រសេដ្ឋកិច្ច

Université Royal de Droit et des Sciences Economiques

Royal University of Law and Economics

សារណាបញ្ចប់ការសិក្សា

ការបែងចែកទ្រព្យសម្បត្តិ និងការទទួលខុសត្រូវ ចំពោះបំណុលរួមក្នុងសំណុំរឿងលែងលះ

ស្រាវជ្រាវពីថ្ងៃទី ២៧ ខែ មេសា ឆ្នាំ ២០២១ ដល់ថ្ងៃទី ២៥ ខែ មិថុនា ឆ្នាំ ២០២១

ស្រាវជ្រាវដោយ ៖

និស្សិតឈ្មោះ កញ្ញា **ឃុន ពេជ្ររតនា**

កញ្ញា **ជសុវណ្ណ ព្រីយ៉ានុត**

សាស្ត្រាចារ្យណែនាំ ៖

លោក **គង់ សុភ័ក្ត្រ**

ថ្នាក់បរិញ្ញាបត្រ **នីតិសាស្ត្រ**

ជំនាន់ទី ២១

ឆ្នាំចូលរៀន ២០១៧

ឆ្នាំសសេរសារណា ២០២១

សេចក្តីថ្លែងអំណរគុណ

នាងខ្ញុំឈ្មោះ **យុន ពេជ្ររតនា** និង នាងខ្ញុំឈ្មោះ **ជសុវណ្ណ ព្រីយ៉ានុត** ជានិស្សិតថ្នាក់បរិញ្ញាបត្រ ផ្នែកនីតិសាស្ត្រឆ្នាំទី៤ ជំនាន់ទី២១ នៃសាកលវិទ្យាល័យភូមិន្ទនីតិសាស្ត្រ និងវិទ្យាសាស្ត្រសេដ្ឋកិច្ច ឆ្នាំសិក្សា ២០២០-២០២១ បានសសេរនូវកម្រងសារណាមួយនេះឡើង៖

សូមគោរពលំអោនកាយវាចាចិត្ត សម្តែងនូវមហាកតញ្ញូតាធម៌ដឹងគុណយ៉ាងជ្រាលជ្រៅជាទីបំផុតជូនចំពោះ៖

លោកឪពុក	**យុន ស៊ីម៉ន**	អ្នកម្តាយ	**អ៊ន ចិន្តា**
លោកឪពុក	**ប្រាក់ ម៉ុណ្ណា**	អ្នកម្តាយ	**សរ ស៊ីនួន**

ដែលបានផ្តល់កំណើត ថែរក្សា អប់រំ ទូន្មាន ប្រៀនប្រដៅ ណែនាំ ផ្តល់ដំបូន្មាន ផ្គត់ផ្គង់គ្រប់សព្វបែបយ៉ាង ទាំងកម្លាំងកាយ ទាំងកម្លាំងចិត្ត ទាំងផ្នែកស្មារតី ក៏ដូចជាផ្នែកសម្ភារៈ តាំងពីតូចរហូតដល់ធំដឹងក្តី ដោយមិនខ្លាចហត់នឿយ ព្រមទាំងបានប្រៀនប្រដៅប្រកបដោយព្រហ្មវិហារធម៌ចំពោះកូនៗតាំងពីតូចរហូតមកដល់បច្ចុប្បន្ន។ គុណូបការៈ ព្រហ្មវិហារធម៌របស់លោកអ្នកមានគុណចំពោះយើងគឺពិតជាធំធេង និងរកអ្វីមកប្រៀបផ្ទឹមពុំបានឡើយ។ ទន្ទឹមនឹងការលះបង់ លោកអ្នកមានគុណទាំងពីរក៏ដើរតួយ៉ាងសំខាន់ ក្នុងការជម្រុញទឹកចិត្ត និងបណ្តុះបណ្តាលកូនៗ ដើម្បីឲ្យក្លាយជាកូនល្អ សិស្សល្អ និងពលរដ្ឋល្អ នៅក្នុងសង្គម។

ឯកឧត្តមបណ្ឌិត **លុយ ចណ្ណា** សាកលវិទ្យាធិការ នៃសាកលវិទ្យាល័យភូមិន្ទនីតិសាស្ត្រ និងវិទ្យាសាស្ត្រសេដ្ឋកិច្ច និងសាកលវិទ្យាធិការរង ព្រមទាំងថ្នាក់ដឹកនាំគ្រប់ជាន់ថ្នាក់ ជាមួយនឹងលោក លោកស្រី សាស្ត្រាចារ្យនៃសាកលវិទ្យាល័យភូមិន្ទនីតិសាស្ត្រ និងសាកលវិទ្យាសាស្ត្រសេដ្ឋកិច្ចទាំងអស់ ដែលបានលះបង់ពេលវេលាដ៏មានតម្លៃ ក្នុងការចូលរួមបង្ហាត់បង្រៀន និងចែករំលែកបទពិសោធន៍ល្អៗ ប្រកបដោយសីលធម៌ និងមានវិជ្ជាជីវៈពិតប្រាកដ និងជួយតម្រង់ទិសដល់រូបខ្ញុំទាំងពីរនាក់ក្លាយទៅជាសិស្សល្អ និងពលរដ្ឋល្អក្នុងរយៈពេលបួន (០៤) ឆ្នាំកន្លងមកនេះ។

លោក **គង់ សុភ័ក្រ្ត** សាស្ត្រាចារ្យនៃសាកលវិទ្យាល័យភូមិន្ទនីតិសាស្ត្រ និងវិទ្យាសាស្ត្រសេដ្ឋកិច្ច និងជាសាស្ត្រាចារ្យដែលបានដឹកនាំស្រាវជ្រាវចំពោះប្រធានបទសារណាបញ្ចប់ការសិក្សាមួយនេះដែលបាព្យាយាមយកពេលវេលាផ្ទាល់ខ្លួនណែនាំតាំងពីដើមរហូតបានដល់ពួកខ្ញុំទាំងពីរបញ្ចប់សារណាមួយនេះចប់សព្វគ្រប់ផងដែរ។

លោកមេធាវី **ជា វណ្ណថា** និងលោកស្រីមេធាវី **សៃ សុក្រពិសី** ដែលបានលះបង់ពេលវេលាដ៏មានតម្លៃផ្ទាល់ខ្លួនដើម្បីមកបង្ហាត់បង្រៀន ក៏ដូចជាការផ្តល់ជាមតិយោបល់និងដំបូន្មានល្អៗ ឲ្យមកយើងខ្ញុំទាំងពីរនាក់ចងក្រងជាសារណាមួយនេះបានយ៉ាងរលូនតាំងពីថ្ងៃចាប់ផ្តើមរហូតមកដល់ថ្ងៃបញ្ចប់។

ម៉្យាងវិញទៀតសូមអរគុណ **រៀមច្បង និងមិត្តនិស្សិតរួមជំនាន់ទាំងអស់** ដែលសិក្សានៅសាកលវិទ្យាល័យភូមិន្ទនីតិសាស្រ្ត និងវិទ្យាសាស្រ្តសេដ្ឋកិច្ច ដែលបានផ្តល់ដំបូន្មានល្អៗ ជួយជ្រោមជ្រែង ក៏ដូចជាលើកទឹកចិត្ត ផ្តល់មតិយោបល់ល្អៗដល់ពួកយើងផងដែរ។

ជាចុងបញ្ចប់នេះ យើងខ្ញុំទាំងពីរនាក់ សូមគោរពលំឱនកាយ និងដឹងគុណម្តងទៀតជូនចំពោះអ្នកមានគុណទាំង២ សូមឲ្យវត្ថុស័ក្តសិទ្ធិទាំងអស់តាមជួយថែរក្សាការពារ ប្រសិទ្ធពរជ័យ ជួបតែសុខចម្រើន សុខភាពល្អ អាយុយឺនយូរ និង សូមប្រកបតែនឹងពុទ្ធពរទាំង៤ប្រការគឺ អាយុ វណ្ណៈ សុខៈ ពលៈ កុំបីឃ្លៀងឃ្លាតឡើយ។

អារម្ភកថា

ក្រោយពីបានទទួលការសិក្សាថ្នាក់បរិញ្ញាបត្រអស់រយៈពេលជាង៤ឆ្នាំកន្លងមកនេះ យើងខ្ញុំទាំងពីរនាក់បានទទួលចំណេះដឹងទូលំទូលាយលើមុខវិជ្ជាទាំងអស់ ក្រោមការគ្រប់គ្រង និងយកចិត្តទុកដាក់បង្ហាត់បង្រៀនពីសំណាក់លោកគ្រូ អ្នកគ្រូសាស្ត្រាចារ្យទាំងអស់មកដល់យើងខ្ញុំទាំងពីរ។ ដោយសារការជ្រោមជ្រែង និងការយកចិត្តទុកដាក់ខ្ពស់ក្នុងការបង្ហាត់បង្រៀនអស់ពីកម្លាំងកាយចិត្តនេះហើយ ទើបពួកខ្ញុំទាំងពីរអាចឈានមកដល់ការចងក្រងសារណាបញ្ចប់ការសិក្សាមួយនេះបាន។ការរៀបចំសរសេរសារណានេះឡើងគឺក្នុងគោលដៅដើម្បីបញ្ចប់ការសិក្សាជំនាន់ទី២១ និងដើម្បីជាផលប្រយោជន៍ក្នុងការរួមចំណែកមួយនៅក្នុងសង្គមផងដែរ។ ការតាក់តែងសារណាមួយគឺទាមទារតម្រូវឲ្យយើងខ្ញុំទាំងពីររូបមានសមត្ថភាពខ្ពស់ និងចំណេះដឹងជាអតិបរមាក្នុងការចងក្រងឡើងមក ព្រោះថាការចងក្រងសារណាមួយនេះយើងខ្ញុំ ត្រូវបានជួបប្រទះនិងការលំបាកជាច្រើន ទើបអាចទទួលបាននូវលទ្ធផលជាទីគាប់ប្រសើរបាន។

ក្នុងការសរសេរសារណាបញ្ចប់ការសិក្សាមួយនេះ យើងខ្ញុំទាំងពីរបានសម្រេចចិត្តជ្រើសរើសយកប្រធានបទមួយក្រោមចំណងជើងថា “ **ការបែងចែកទ្រព្យសម្បត្តិ និងការទទួលខុសត្រូវចំពោះបំណុលរួមក្នុងសំណុំរឿងលែងលះ**” នេះឡើង។ ម្យ៉ាងវិញទៀតការស្រាវជ្រាវមួយនេះ អាចសម្រេចជាផ្លែផ្កាបាន

បណ្តាលមកពីការដឹកនាំដ៏ត្រឹមត្រូវ និងច្បាស់លាស់ពីសំណាក់សាស្ត្រាចារ្យរបស់យើងខ្ញុំគឺលោកគ្រូ **គង់ សុភ័ក្រ** ដែលលោក គឺជាសាស្ត្រាចារ្យមួយរូបនៃសាកលវិទ្យាល័យភូមិន្ទនីតិសាស្ត្រ និងវិទ្យាសាស្ត្រសេដ្ឋកិច្ច។ យើងខ្ញុំទាំងពីរក៏សង្ឃឹមថាការស្រាវជ្រាវមួយនេះ នឹងអាចចូលរួមចំណែកជាចំណេះដឹង ព្រមទាំងជាជំនួយស្មារតីសម្រាប់សិស្ស និស្សិតដែលមានបំណងចង់ស្វែងយល់ពីប្រធានបទមួយនេះ។ បន្ថែមពីលើនេះទៅទៀត យើងខ្ញុំបានខិតខំស្រាវជ្រាវទៅលើច្បាប់ និងលិខិតបទដ្ឋានគតិយុត្តជាច្រើន និងសៀវភៅចងក្រងរបស់សាស្ត្រាចារ្យ និងការបោះពុម្ពផ្សាយរបស់បណ្តាក្រសួង រួមទាំងអត្ថបទជាច្រើនផ្សេងទៀត ដើម្បីតាក់តែង និងរៀបចំឲ្យបានជាអត្ថបទសារណាមួយនេះឡើង។

ហេតុនេះ យើងខ្ញុំសូមទទួលយកនូវរាល់ការរិះគន់ទាំងឡាយ ក្នុងន័យជួយស្ថាបនាដល់ស្នាដៃមួយនេះឲ្យមានលក្ខណៈកាន់តែល្អប្រសើរឡើងថែមមួយកម្រិតទៀត។ ដោយឡែក យើងខ្ញុំ ក៏សូមធ្វើការអភ័យទោសទុកជាមុននូវរាល់កំហុសឆ្គងដែលកើតឡើងដោយអចេតនាទៅលើផ្នែកបច្ចេកទេស អក្ខរាវិរុទ្ធ និងខ្លឹមសារមួយចំនួនដែលមានភាពខ្វះចន្លោះណាមួយនៃការស្រាវជ្រាវនេះផងដែរ។

ជាទីបញ្ចប់ យើងខ្ញុំសូមឲ្យបងប្អូនមិត្តនិស្សិតទាំងអស់ក៏ដូចជាមិត្តអ្នកអាន និងសាស្ត្រាចារ្យ មេត្តាជួយកែតម្រូវ បំពេញចំណុចខ្វះខាត និងណែនាំចំពោះកំហុសឆ្គងដែលកើតមានឡើងដោយអចេតនារបស់យើងខ្ញុំដោយក្តីអនុគ្រោះ ដោយយើងខ្ញុំនឹងរង់ចាំទទួលយកដោយក្តីរីករាយជាអនេកប្បការ។

មាតិកា

ទំព័រ

សេចក្តីផ្តើម ១

ជំពូកទី១

ការបែងចែកទ្រព្យសម្បត្តិនៅពេលលែងលះ

ផ្នែកទី១ ៖ ទ្រព្យសម្បត្តិរួម និងទ្រព្យសម្បត្តិដោយឡែករបស់សហព័ន្ធ ៤

កថាខណ្ឌទី១៖ ទ្រព្យសម្បត្តិរួមរបស់សហព័ទ្ធ ៤

កថាខណ្ឌទី២៖ ទ្រព្យសម្បត្តិដោយឡែករបស់សហព័ទ្ធម្នាក់ៗ ៤

ផ្នែកទី២ ៖ គោលគំនិតនៃវិធីបែងចែកទ្រព្យសម្បត្តិ ៥

កថាខណ្ឌទី១៖ អានុភាពនៃការបែងចែកទ្រព្យករណីលែងលះ ៥

១.១. អានុភាពនៃការលែងលះទៅលើឋានៈបុគ្គល ៥

១.២. អានុភាពនៃការលែងលះទៅលើទ្រព្យសម្បត្តិ ៦

១.៣. អានុភាពទៅលើកូន ៧

កថាខណ្ឌទី២៖ ការធ្វើប្រទានកម្មទ្រព្យសម្បត្តិរួមទៅឲ្យកូន ៨

ផ្នែកទី៣៖ មធ្យោបាយក្នុងការបែងចែកទ្រព្យសម្បត្តិនៅពេលលែងលះ ៩

កថាខណ្ឌទី១៖ ការបែងចែកទ្រព្យសម្បត្តិតាមការព្រមព្រៀងពិភាក្សាគ្នា ១០

កថាខណ្ឌទី២៖ ការបែងចែកទ្រព្យសម្បត្តិតាមការសម្រេចរបស់តុលាការ ១១

ជំពូកទី២

ការបែងចែកបំណុលនៅក្នុងសំណុំរឿងលែងលះ

ផ្នែកទី១៖ សញ្ញាណគតិយុត្តនៃបំណុលក្នុងស្ថានភាពលែងលះ ១៧

កថាខណ្ឌទី១៖ បំណុលដោយឡែក ១៧

កថាខណ្ឌទី២៖ បំណុលរួម ១៩

ផ្នែកទី២៖ ការទទួលខុសត្រូវចំពោះបំណុលរួមក្នុងស្ថានភាពនៃការលែងលះ ១៩

កថាខណ្ឌទី១៖ ការទទួលខុសត្រូវដោយសាមគ្គី ១៩

កថាខណ្ឌទី២៖ ការទាមទារអនុវត្តសិទ្ធិរបស់ម្ចាស់បំណុល ២១

សេចក្តីសន្និដ្ឋាន.. ២៣
អនុសាសន៍...២៥
ឯកសារយោង
ឧបសម្ព័ន្ធ

សេចក្តីផ្តើម

សេចក្តីផ្តើម

អាពាហ៍ពិពាហ៍ គឺជាកិច្ចសន្យាឱឡារិកមួយដែលធ្វើឡើងដោយបុគ្គលពីរនាក់ដើម្បីបង្កើតនូវចំណងគតិយុត្តដ៏ពិសិដ្ឋមួយជាមួយគ្នា។ ដើម្បីបង្កើតនូវចំណងអាពាហ៍ពិពាហ៍មួយដែលមានលក្ខណៈត្រឹមត្រូវ និងមានសុពលភាពតាមផ្លូវច្បាប់ គូភាគី (សំដៅទៅលើប្តី ប្រពន្ធ) ត្រូវតែគោរពនូវលក្ខខណ្ឌដែលមាននីត្យានុកូលភាព និងច្បាស់លាស់បំផុត ពីព្រោះទម្រង់នៃកិច្ចសន្យានៃរឿងអាពាហ៍ពិពាហ៍ ពុំមានភាពសាមញ្ញដូចកិច្ចសន្យាទូទៅមួយចំនួនឡើយ។ យ៉ាងណាមិញ ចំណងអាពាហ៍ពិពាហ៍ ដ៏រឹងមាំនេះអាចនឹងត្រូវបានរំលាយទៅវិញ ដោយមូលហេតុមួយចំនួនដែលមានចែងយ៉ាងប្រត្យក្សនៅក្នុងក្រមរដ្ឋប្បវេណី "តាមវិធីនៃការលែងលះ" ដែលសំដៅដល់ការរំលាយកិច្ចសន្យាអាពាហ៍ពិពាហ៍។ ការរស់នៅក្នុងមួយជីវិតរបស់មនុស្សម្នាក់ៗ តែងតែប្រាថ្នាចង់រៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍មួយសមប្រកបដោយសុភមង្គលនៅក្នុងគ្រួសារ ប៉ុន្តែក្តីប្រាថ្នានោះមិនមែនសុទ្ធតែបានសម្រេចតាមការប៉ងប្រាថ្នាទាំងអស់នោះទេ អ្នកខ្លះមានសុភមង្គលរហូតដល់ចាស់ទុំរហូតដល់អវសាននៃជីវិត ប៉ុន្តែអ្នកខ្លះទៀតក៏មានការខ្វែងគំនិតទាស់ទែងគ្នារហូតឈានទៅដល់ការលែងលះក៏មាន។ ទន្ទឹមនឹងនេះ ការលែងលះក៏អាចបណ្តាលមកពីកត្តាជាច្រើនទៀត ដែលបណ្តាលឲ្យភាគីទាំងសងខាង មិនអាចរស់នៅចុះសម្រុងនឹងគ្នាពោលគឺ ភាគីនីមួយៗយល់ឃើញថា ទំនាក់ទំនងរវាងប្តីប្រពន្ធរបស់ពួកគេគឺត្រូវតែបែកផ្លូវគ្នា។ ការលែងលះមិនត្រឹមតែបានកាត់ផ្តាច់នូវចំណងនៃអាពាហ៍ពិពាហ៍ប៉ុណ្ណោះទេ តែក៏ជះឥទ្ធិពលទៅលើការបែងចែកទ្រព្យសម្បត្តិ សិទ្ធអំណាចក្នុងការគ្រប់គ្រងថែរក្សាកូន សិទ្ធិ និងកាតព្វកិច្ចរបស់គូភាគីនីមួយៗក្រោយការលែងលះ ឋានៈរបស់បុគ្គល និងបញ្ហាផ្សេងដទៃទៀតជាច្រើន។ នៅក្នុងការអនុវត្តជាក់ស្តែង ប្តីប្រពន្ធ ដែលលែងលះគ្នា ខណៈពេលដែលពួកគេត្រូវទទួលខុសត្រូវចំពោះបំណុលរួម ហើយមានករណីដែលប្តីប្រពន្ធធ្វើកិច្ចព្រមព្រៀងបែងចែកទ្រព្យសម្បត្តិរួម ដោយក្នុងនោះពួកគេព្រមព្រៀងគ្នាបែងចែកបន្ទុកទទួលខុសត្រូវចំពោះបំណុលរួមផងដែរ ដូចជាកំណត់ឲ្យប្តីប្រពន្ធទទួលបន្ទុកម្នាក់ ១ភាគ២ ជាអាទិ៍។ ភាគី បានស្នើសុំអោយតុលាការធ្វើការបែងចែកបន្ទុកក្នុងការទទួលខុសត្រូវចំពោះបំណុលរួម(បែងចែកបំណុល) តាមការស្នើសុំ ឬតាមកិច្ចព្រមព្រៀងបែងចែកបំណុលនៅក្នុងសេចក្តីសម្រេចលែងលះ។ ដោយហេតុថាការលែងលះ នឹងនាំអោយកើតមាននូវការផ្លាស់ប្តូរយ៉ាងខ្លាំងទៅលើទំនាក់ទំនងនៃឋានៈបុគ្គល និងការបែងចែកទ្រព្យសម្បត្តិ ដូច្នេះបណ្តឹងលែងលះដោយការព្រមព្រៀងត្រូវតែបញ្ជាក់ អំពីមូលហេតុនៃការស្នើសុំលែងលះ ក៏ដូចជាការស្នើសុំបែងចែកទ្រព្យផងដែរ ពីព្រោះប្រសិនបើគ្មានការ បង្ហាញឆន្ទៈបុគ្គលក្នុងការបែងចែកទ្រព្យទេ នោះតុលាការក៏មិនអាចនឹងសម្រេចអំពីបញ្ហាទ្រព្យបានដែរ។

ហេតុនេះបានជា ក្រសួងយុត្តិធម៌ សហការជាមួយទីភ្នាក់ងារសហប្រតិបត្តិការអន្តរជាតិនៃប្រទេសជប៉ុន (J I C A) បានបង្កើតឡើងនូវក្រមរដ្ឋប្បវេណី ដែលប្រកាសឲ្យប្រើនៅថ្ងៃទី ០៥ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០០៦។ ម្យ៉ាងវិញទៀតនៅក្នុងក្រមនេះ ក៏បានបញ្ជាក់អំពីការលែងលះរវាងប្តីប្រពន្ធផងដែរ។

ដើម្បីឆ្លើយតបទៅនឹងចំណោទបញ្ហាខាងលើនេះ យើងខ្ញុំបានធ្វើការស្រាវជ្រាវ និងជ្រើសរើសឯកសារជាមូលដ្ឋានមួយចំនួនដើម្បីសរសេរជាសារណាមួយនេះឡើង ដែលឯកសារទាំងនោះរួមមាន ក្រមរដ្ឋប្បវេណីនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា (២១ ធ្នូ ២០០៧) សេចក្តីកំណត់ក្រមរដ្ឋប្បវេណី ភាគទី៥ ។

ជាបន្តទៅនេះ នៅក្នុងសារណាមួយនេះ នឹងបានបង្ហាញអំពីសញ្ញាណរបស់ខ្លឹមសារនៃប្រធានបទដូចតទៅ៖

ការបែងចែកទ្រព្យសម្បត្តិនៅពេលលែងលះ (ជំពូកទី១) ព្រមទាំង ទ្រព្យសម្បត្តិរួមនិងទ្រព្យសម្បត្តិដោយឡែករបស់សហព័ទ្ធ (ផ្នែកទី១) គោលគំនិតនៃការបែងចែកទ្រព្យសម្បត្តិនៅពេលលែងលះ (ផ្នែកទី២) ហើយនៅក្នុងនោះផងដែរក៏មានពាក់ព័ន្ធជាមួយនឹង អានុភាពដែលមានពាក់ព័ន្ធជាមួយនិងបុគ្គល និងអំពីមធ្យោបាយក្នុងការបែងចែកទ្រព្យសម្បត្តិក្នុងនោះផងដែរ។ ចំណែកឯជំពូកទី២ដែលជាចំណុចចុងក្រោយគេបង្អស់ យើងខ្ញុំបានបន្ថែមនូវចំណុចដែលទាក់ទិនទៅនឹងបំណុល ដោយនៅក្នុងនោះរួមមាន ការធ្វើការបកស្រាយយ៉ាងលំអិតដែលលើកឡើងអំពី សញ្ញាណគតិយុត្តនៃបំណុលក្នុងស្ថានភាពលែងលះ (ផ្នែកទី១) និងចំណុចចុងក្រោយគឺ ការទទួលខុសត្រូវបំណុលរួមក្នុងស្ថានភាពនៃការលែងលះ (ផ្នែកទី២)។

ជំពូកទី១
ការបែងចែកទ្រព្យសម្បត្តិនៅពេលលែងលះ

ជំពូកទី១
ការបែងចែកទ្រព្យសម្បត្តិនៅពេលលែងលះ

ការលែងលះគ្នា គឺជាការកាត់ផ្តាច់ចំណងអាពាហ៍ពិពាហ៍របស់ប្តីប្រពន្ធដែលបានរៀបការពេញច្បាប់ក្នុងពេលរស់នៅទាំងពីរនាក់។ [1] នៅក្នុងករណីដែលប្តីប្រពន្ធធ្វើការលែងលះគ្នា គឺត្រូវធ្វើការបែងចែកទ្រព្យសម្បត្តិដោយយុត្តិធម៌ និងផ្អែកតាមការពិភាក្សាទាំងសងខាង។ នៅពេលដែលមិនអាចធ្វើការពិភាក្សាគ្នាបានរវាងប្តីប្រពន្ធទេ នោះសហព័ទ្ធនីមួយៗត្រូវទទួលបាននូវទ្រព្យសម្បត្តិដោយឡែក។ សហព័ទ្ធនីមួយៗមានសិទ្ធិទទួលយក ១ ភាគ ២ នៃទ្រព្យសម្បត្តិរួម។ ប៉ុន្តែបើមានករណីពិសេស និងមានការទាមទាររបស់ប្តីប្រពន្ធណាម្ខាង ការបែងចែកទ្រព្យសម្បត្តិរួមអាចធ្វើឡើងដោយធ្វើការពិចារណា ទៅលើទំហំនៃការបរិច្ចាគរបស់ភាគីនីមួយៗក្នុងអំឡុងពេលអាពាហ៍ពិពាហ៍ កម្រិតជីវភាពនៅក្នុងពេលមានចំណងអាពាហ៍ពិពាហ៍ អាយុ ស្ថានភាពផ្លូវចិត្ត ផ្លូវកាយ និងផលប្រយោជន៍កូនជាអាទិ៍។ គេហកិច្ចត្រូវទុកថាជាតម្លៃស្មើនឹងការងារក្រៅផ្ទះផងដែរ ។[2] ក្រៅពីការទាមទារឲ្យមានការលែងលះរបស់សហព័ទ្ធក្នុងនោះផងដែរ សហព័ទ្ធក៏ពិចារណាលើការទាមទារឲ្យមានការកំណត់អំណាចមេបាទៅលើកូន ព្រមទាំងការបែងចែកទ្រព្យរួមរៀងៗខ្លួនដែរ។ តាមមាត្រា៩៨០ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី ស្តីពីការបែងចែកទ្រព្យសម្បត្តិនៅពេលលែងលះគ្នា ដោយផ្អែកតាមការពិភាក្សាគ្នារបស់ភាគីទាំងសងខាងដោយយុត្តិធម៌ គឺបែងចែកទ្រព្យសម្បត្តិតាមការពិភាក្សាគ្នា និងក្នុងករណីដែលការបែងចែកមិនពុំអាចពិភាក្សាគ្នាបានទេគឺត្រូវធ្វើការបែងចែកទ្រព្យសម្បត្តិរបស់សហព័ទ្ធដោយផ្អែកតាមចំណុចនីមួយៗដែលមានចែងនៅត្រង់មាត្រា ៩៨០ កថាខណ្ឌទី២ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណីដែលរួមមាន៖

- សហព័ទ្ធម្នាក់ៗត្រូវទទួលបាននូវទ្រព្យដោយឡែករបស់ខ្លួន។
- បន្ថែមពីលើទ្រព្យដោយឡែក សហព័ទ្ធម្នាក់ៗត្រូវទទួលបាន ១ភាគ២ នៃទ្រព្យសម្បត្តិរួម។

ក៏ប៉ុន្តែ បើសិនជាមានករណីពិសេស និងមានការទាមទាររបស់ប្តី ឬប្រពន្ធណាម្ខាង តុលាការក៏អាចធ្វើការបែងចែកទ្រព្យសម្បត្តិរួម ដោយធ្វើការពិចារណាទៅលើស្ថានភាពផ្សេងៗដូចជា៖ ទំហំនៃការបរិច្ចាគរបស់ភាគីនីមួយៗ ទំហំនៃការបរិច្ចាគរបស់ភាគីនីមួយៗចំពោះលទ្ធកម្មនៃទ្រព្យសម្បត្តិ ការថែរក្សា ឬការបង្កើនទ្រព្យអំឡុងពេលអាពាហ៍ពិពាហ៍ កម្រិតជីវភាពរស់នៅក្នុងពេលមានចំណងអាពាហ៍ពិពាហ៍ វិជ្ជាជីវៈ ប្រាក់ចំណូល លទ្ធភាពធ្វើការងាររបស់ភាគីនីមួយៗ និងផលប្រយោជន៍របស់កូនជាអាទិ៍។

[1] ច្បាប់ស្តីពីអាពាហ៍ពិពាហ៍ និងគ្រួសារ លេខ ០៤ក្រ, ចុះថ្ងៃទី១០ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ១៩៨២, មាត្រា៣៨។

[2] ក្រមរដ្ឋប្បវេណី លេខ នស/រកម/១២០៧/០៣០, ០៨ ធ្នូ ២០០៧, មាត្រា ៩៨០ កថាខណ្ឌទី៣។

ផ្នែកទី១៖ ទ្រព្យសម្បត្តិរួម និងទ្រព្យសម្បត្តិដោយឡែករបស់សហព័ទ្ធ

នៅក្នុងទំនាក់ទំនងរវាងប្តីប្រពន្ធ ការគ្រប់គ្រង ការចាត់ចែង និងការបែងចែកទ្រព្យសម្បត្តិអាចនាំទៅរកវិវាទទាំងនៅក្នុងពេលជាប់ចំណងអាពាហ៍ពិពាហ៍ ក៏ដូចជានៅពេលលែងលះ។ ជាទូទៅ នៅពេលណាដែលចំណងអាពាហ៍ពិពាហ៍ត្រូវបានកាត់ផ្តាច់ ជម្លោះនៃការបែងចែកទ្រព្យសម្បត្តិរវាងសហព័ទ្ធទាំងពីរ ក៏ប្រឈមនឹងការកើតមានឡើងផងដែរ។ ដូច្នេះ ច្បាប់ត្រូវតែកំណត់ថា អ្វីទៅជាទ្រព្យសម្បត្តិរួម និងអ្វីទៅជាទ្រព្យសម្បត្តិដោយឡែករបស់សហព័ទ្ធជាមុនសិន។

កថាខណ្ឌទី១៖ ទ្រព្យសម្បត្តិរួមរបស់សហព័ទ្ធ

ទ្រព្យសម្បត្តិរួម គឺជាទ្រព្យសម្បត្តិទាំងឡាយណាដែលសហព័ទ្ធទាំងសងខាង ឬមានតែម្ខាងទទួលបាននៅក្នុងពេលអាពាហ៍ពិពាហ៍ លើកលែងតែទ្រព្យសម្បត្តិដែលទទួលបានមុនពេលរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ និងទ្រព្យសម្បត្តិដែលសហព័ទ្ធទទួលបានដោយប្រទានកម្ម សន្តតិកម្ម អច្ច័យទាន ដែលនៅក្នុងចំណងអាពាហ៍ពិពាហ៍មិនកាត់ផ្តាច់។ [34] និយាយជារួមឲ្យតែទ្រព្យសម្បត្តិដែលកើតមានឡើងនៅក្រោយពេលមានចំណងអាពាហ៍ពិពាហ៍ដូចជា៖ ប្រាក់ខែ ប្រាក់ចំណូលបានពីការប្រកបអាជីវកម្ម ផ្ទះ ដី ឡាន គឺត្រូវចាត់ទុកជាទ្រព្យរួមទាំងអស់ ទោះបីជាទ្រព្យនោះរកបានដោយសហព័ទ្ធណាមួយក៏ដោយ។

តាមបញ្ញត្តិមាត្រា៩៧៣ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី បានកំណត់ទ្រព្យសម្បត្តិរួម គឺជាទ្រព្យសម្បត្តិទាំងឡាយណាដែលប្តីប្រពន្ធទាំងសងខាង ឬតែម្ខាងទទួលបានក្នុងអំឡុងពេលអាពាហ៍ពិពាហ៍លើកលែងតែទ្រព្យសម្បត្តិដែលកំណត់ក្នុងចំណុច ខ និងចំណុច គ នៃមាត្រា៩៧២ នៃក្រមដដែល។ ជាមួយគ្នាផងដែរ ទ្រព្យសម្បត្តិដែលជាតម្លៃតប (ដែលមិនមែនបានមកពីការចាត់ចែង) នៃទ្រព្យសម្បត្តិដោយឡែក ក៏ចាត់ចូលជាទ្រព្យសម្បត្តិរួមផងដែរ។ ពោលប្រសិនបើទ្រព្យដែលបានមកពីការជួល ឬអាចទាញប្រយោជន៍ចេញពីទ្រព្យសម្បត្តិដោយឡែក ដោយពុំបានធ្វើឲ្យបាត់បង់នូវទ្រព្យដោយឡែកនោះទេ (មិនមែនជាការចាត់ចែង) នោះទ្រព្យនោះ នឹងត្រូវចាត់ចូលជាទ្រព្យសម្បត្តិរួម។

ជាឧទាហរណ៍ នៅពេលដែលលោកភក្តី បានរៀបការជាមួយអ្នកនាងកញ្ញារួច លោកក៏បានដាក់ជួលផ្ទះរបស់លោក ដើម្បីទ្រទ្រង់ជីវភាពរស់នៅក្នុងក្រុមគ្រួសារ ក្នុងន័យនេះ លុយដែលបានមកពីការដាក់ជួលផ្ទះដែលជាទ្រព្យសម្បត្តិដោយឡែករបស់លោក ត្រូវក្លាយជាទ្រព្យសម្បត្តិរួម។ ម្តងទៀតផងដែររាល់ទ្រព្យសម្បត្តិ ដែលសហព័ទ្ធទាំងសងខាង ឬតែម្ខាងទទួលបាននៅក្នុងអំឡុងពេលអាពាហ៍ពិពាហ៍ គឺជាទ្រព្យសម្បត្តិរួម ក្នុងនោះ ក៏រាប់បញ្ចូលទាំងប្រាក់ខែ ប្រាក់ចំណូលរបស់សហព័ទ្ធ នៅពេលដែលពួកគេបានរួមរស់នៅជាមួយគ្នាជាប្តីប្រពន្ធ។ ប៉ុន្តែ មានមតិមួយចំនួនមានចម្ងល់ទៅលើករណី ដែលសហព័ទ្ធណាម្ខាង ជាកម្មសិទ្ធករ លើក្រុមហ៊ុន ឬភោជនីយដ្ឋានជាឧទាហរណ៍ក្នុងន័យនេះ គេគិតអំពីថ្ងៃខែឆ្នាំដែលសហព័ទ្ធបានរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ ដោយចាត់

[4]ក្រមរដ្ឋប្បវេណី លេខ នស/រកម/១២០៧/០៣០, ០៨ ធ្នូ ២០០៧, មាត្រា ៩៧៣។

ចូលប្រាក់ចំនេញនៃភោជនីយដ្ឋាន ឬក្រុមហ៊ុននោះទទួលបានចាប់តាំងពីថ្ងៃដែលសហព័ទ្ធរៀបការគឺជាទ្រព្យសម្បត្តិរួម ប៉ុន្តែក្រុមហ៊ុន ឬភោជនីយដ្ឋាននោះ នៅតែជាទ្រព្យសម្បត្តិដោយឡែករបស់សហព័ទ្ធដែលជាម្ចាស់កម្មសិទ្ធិនោះដដែល។

គោលបំណងរបស់ច្បាប់ បានកំណត់យ៉ាងច្បាស់អំពីទ្រព្យសម្បត្តិដោយឡែក និងទ្រព្យសម្បត្តិរួមរបស់សហព័ទ្ធ ប៉ុន្តែ ច្បាប់ក៏បានប្រកាន់នូវគោលការណ៍ សាមគ្គីភាព របស់សហព័ទ្ធនៅពេលដែលពួកខ្លួនបានរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍រួច ទើបទ្រព្យដែលទាញចេញពីផលប្រយោជន៍ទ្រព្យសម្បត្តិដោយឡែក និងក្លាយជាទ្រព្យសម្បត្តិរួម លើកលែងតែទ្រព្យនោះបានមកពីការចាត់ចែង (លក់) ទ្រព្យសម្បត្តិដោយឡែក ទើបវានៅតែជាទ្រព្យសម្បត្តិដោយឡែករបស់សហព័ទ្ធណាម្ខាងនោះដដែល។ នៅក្នុងផ្នែកទ្រព្យសម្បត្តិរួមរបស់សហព័ទ្ធនេះផងដែរ យើងអ្នកសិក្សាគួរបែងចែកឲ្យដាច់នូវទ្រព្យសម្បត្តិសកម្ម និងទ្រព្យសម្បត្តិអកម្ម។ មិនខុសពីនៅក្នុងផ្នែកទ្រព្យសម្បត្តិដោយឡែកទេទ្រព្យសម្បត្តិរួម ក៏នូវមានទ្រព្យខ្លះជាទ្រព្យដែលសហព័ទ្ធមានសិទ្ធិក្នុងការចាត់ចែង ប្រើប្រាស់ និងអាស្រ័យផល (ទ្រព្យសកម្ម) ហើយទ្រព្យខ្លះ ជាទ្រព្យដែលសហព័ទ្ធទាំងសងខាងមានកាតព្វកិច្ចតបស្នងទៅកាន់ម្ចាស់បំណុលវិញផងដែរ (ទ្រព្យអកម្ម)។ បានបញ្ជាក់ពីខាងដើមរួចមកហើយ ទ្រព្យសកម្ម គឺជាទ្រព្យដែលសហព័ទ្ធទាំងសងខាង មានសិទ្ធិទាញផលប្រយោជន៍ពីវា ចំណែកឯទ្រព្យអកម្ម គឺជាកាតព្វកិច្ចដែលសហព័ទ្ធដើម្បីអនុវត្តទៅតតិយជនណាម្នាក់វិញ។ ប៉ុន្តែ ចំណុចខុសប្លែករវាងចំណុចទាំងពីរនេះគឺនៅត្រង់ ទ្រព្យសកម្មដោយឡែក គឺសហព័ទ្ធណាម្ខាងមានសិទ្ធិពេញលេញក្នុងការប្រើប្រាស់ និងចាត់ចែងតាមការប៉ងរបស់ខ្លួនបានដោយសេរី ពោលគឺសម្រាប់ខ្លួនឯងឬក្រុមគ្រួសារ ក៏ដូចគ្នាទៅនឹងទ្រព្យអកម្មដោយឡែក សហព័ទ្ធម្ខាងនោះមានកាតព្វកិច្ចក្នុងការអនុវត្តទៅកាន់ម្ចាស់បំណុលរបស់ខ្លួន រីឯទ្រព្យសម្បត្តិរួមនេះ សហព័ទ្ធទាំងសងខាង មានសិទ្ធិ និងកាតព្វកិច្ចជាមួយគ្នាទៅវិញទៅមក ទាំងទ្រព្យសម្បត្តិរួមអកម្ម និងទ្រព្យសម្បត្តិរួមសកម្ម។

ជាមួយគ្នានេះដែរ មានការបកស្រាយ និងលើកអំណះអំណាងថា ទ្រព្យសម្បត្តិរួម មានចរិតលក្ខណៈស្រដៀងគ្នាទៅនឹងកម្មសិទ្ធិអវិភាគ ដែលមានចែងនៅក្នុងបញ្ញត្តិមាត្រា២០២ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី ត្រង់សហកម្មសិទ្ធករ មានកម្មសិទ្ធិស្របទៅតាមសមាមាត្រ នៃចំណែករបស់ខ្លួន។ ក្នុងន័យនេះ មានន័យថាសហព័ទ្ធ ដែលជាសហម្ចាស់កម្មសិទ្ធិ មានសិទ្ធិ និងករណីយកិច្ច ក្នុងការប្រើប្រាស់ ថែទាំ គ្រប់គ្រង លើទ្រព្យសម្បត្តិរួមរបស់ពួកគេ។ ប៉ុន្តែចំណុចដែលមានលក្ខណៈពិសេសនិងខុសប្លែកពីកម្មសិទ្ធិអវិភាគគឺនៅត្រង់ថា ទ្រព្យសម្បត្តិរួម តម្រូវឲ្យមានការយល់ព្រម (ឬផ្តល់សច្ចានុមតិ) ពីសហព័ទ្ធម្ខាងទៀត មុនសហព័ទ្ធម្ខាងណានោះ អាចធ្វើការចាត់ចែងបាន ឬមានការអនុញ្ញាតពីសេចក្តីសម្រេចរបស់តុលាការផងដែរ។[5]

កថាខណ្ឌទី២៖ ទ្រព្យសម្បត្តិដោយឡែករបស់សហព័ទ្ធម្នាក់ៗ

ទ្រព្យសម្បត្តិដោយឡែករបស់សហព័ទ្ធ ត្រូវបានកំណត់នៅក្នុងមាត្រា៩៧២ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី ដែលរាល់ប្រភេទទ្រព្យដែលមានចែងនៅក្នុងមាត្រានេះ នឹងចាត់ចូលជាប្រភេទទ្រព្យសម្បត្តិដោយឡែកតែម្តង។ គោលគំនិតច្បាប់ គឺតាក់តែងបញ្ញត្តិនៃមាត្រានេះ ដោយសារតែប្រព័ន្ធទ្រព្យសម្បត្តិប្តីប្រពន្ធតាមច្បាប់កំណត់ជាក់ស្តែង គឺពុំមាននូវការព្រមព្រៀង ការសរសេរ និងចងក្រងនូវលក្ខខណ្ឌណាមួយពីសហព័ទ្ធ អំពីទ្រព្យសម្បត្តិពួកគេ

[5] ក្រមរដ្ឋប្បវេណី, លេខ នស/រកម/១២០៧/០៣០, ០៨ ធ្នូ ២០០៧, មាត្រា ៩៧៦។

ក្រមរដ្ឋប្បវេណី, លេខ នស/រកម/១២០៧/០៣០, ០៨ ធ្នូ ២០០៧, មាត្រា ៩៧៦។

ឡើយ ដូច្នេះហើយដើម្បីជៀសវាងនូវវិវាទណាមួយកើតមានឡើងនៅក្នុងអំឡុងពេលអាពាហ៍ពិពាហ៍ និងក្រោយពេលលែងលះនេះតែម្ដង ដែលអាចបង្កឲ្យមានភាពពិបាកបែងចែក និងស្មុគស្មាញ ទើបច្បាប់សម្រេចកំណត់នូវប្រភេទទ្រព្យទាំងនោះឲ្យពួកគេតែម្ដង។ ក្នុងនោះផងដែរទ្រព្យសម្បត្តិដោយឡែករបស់សហព័ទ្ធម្នាក់ៗគឺ ៖

ក. ទ្រព្យសម្បត្តិ ដែលសហព័ទ្ធមានមុនពេលរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍។

ខ. ទ្រព្យសម្បត្តិ ដែលសហព័ទ្ធទទួលបានដោយប្រទានកម្ម សន្តតិកម្ម អច្ច័យទាននៅក្នុងអំឡុងពេលអាពាហ៍ពិពាហ៍។

គ. ទ្រព្យសម្បត្តិ ដែលជាតម្លៃតបដែលទទួលបានពីការចាត់ចែងទ្រព្យសម្បត្តិដែលបានកំណត់នៅក្នុងចំណុច ក និង ខ ខាងលើ។[6] ទ្រព្យសម្បត្តិនីមួយៗ ក្នុងចំណុចនេះមានន័យថា ជាការប្ដូររូបវត្ថុនៃទ្រព្យសម្បត្តិដោយឡែកដែលមាននៅក្នុងចំណុច ក និង ខ ដោយការចាត់ចែងដូចជា៖ ការលក់ដូរជាដើម ត្រូវមានអង្គហេតុនេះច្បាស់លាស់។

នៅមុនភាគីទាំងសងខាងចុះសំបុត្រអាពាហ៍ពិពាហ៍ ប្រសិនបើភាគីទាំងពីរបានពិភាក្សា ឬធ្វើកិច្ចសន្យាជាមួយគ្នា អំពីការដាក់ទ្រព្យសម្បត្តិដោយឡែកបញ្ចូលជាទ្រព្យសម្បត្តិរួមនោះមានន័យថាពុំមានទ្រព្យសម្បត្តិដោយឡែករបស់សហព័ទ្ធណាម្នាក់ទៀតនោះឡើយ ពោលគឺវាជាទ្រព្យសម្បត្តិរួមទាំងអស់ចាប់តាំងពីពេលមានចំណងអាពាហ៍ពិពាហ៍មក។

ទ្រព្យសម្បត្តិដោយឡែករបស់សហព័ទ្ធ ត្រូវបានកំណត់នៅក្នុងមាត្រា៩៧២ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី ដែលរាល់ប្រភេទទ្រព្យដែលមានចែងនៅក្នុងមាត្រានេះ នឹងចាត់ចូលជាប្រភេទទ្រព្យដោយឡែកទាំងអស់។ គោលគំនិតរបស់ច្បាប់ ក្នុងការតាក់តែងបញ្ញត្តិមាត្រានេះឡើងគឺដោយសារ តែប្រព័ន្ធទ្រព្យសម្បត្តិប្ដីប្រពន្ធតាមច្បាប់កំណត់ ជាក់ស្ដែងណាស់គឺពុំមាននូវការព្រមព្រៀង តាក់តែង និងចងក្រមនូវលក្ខខណ្ឌណាមួយពីសហព័ទ្ធ អំពីទ្រព្យសម្បត្តិរបស់ពួកគេឡើយដូច្នេះហើយ ដើម្បីជៀសវាងនូវវិវាទណាមួយអំឡុងពេលអាពាហ៍ពិពាហ៍ និងនៅក្រោយពេលលែងលះទើបច្បាប់សម្រេចនូវប្រភេទទ្រព្យទាំងនោះឲ្យពួកគេតែម្ដង។

តាមមាត្រា៩៧២ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី ចំណុចក ទ្រព្យសម្បត្តិ ដែលសហព័ទ្ធមាននៅមុនពេលរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ គឺជាទ្រព្យសម្បត្តិដោយឡែករបស់សហព័ទ្ធ។ ជាការពិតណាស់ទ្រព្យសម្បត្តិដែលភាគីម្ខាងណាមាន ឬខិតខំប្រឹងប្រែងរកបានមុនពេលរៀបការ គឺជាទ្រព្យសម្បត្តិដោយឡែករបស់ពួកគេ ព្រោះជាក់ស្ដែងទ្រព្យសម្បត្តិទាំងនេះ គឺពុំមានការចូលរួមពីសហព័ទ្ធម្ខាងទៀតក្នុងនាមជាប្ដី ឬប្រពន្ធរបស់គេទេ ដូច្នេះបើចាត់ចូលប្រភេទទ្រព្យសម្បត្តិនេះ ទៅក្នុងទ្រព្យសម្បត្តិរួមដែរនោះ វាហាក់បីដូចមានភាពអយុត្តិធម៌ចំពោះភាគីដែលបានរកនូវទ្រព្យសម្បត្តិទាំងនេះពេក។

ទ្រព្យសម្បត្តិទាំងនោះអាចមានដូចជា ចលនវត្ថុ (ឡាន លុយ) ឬអចលនវត្ថុ (ផ្ទះ ដី)...។ល។ ដែលសហព័ទ្ធណាម្ខាងមានមុនពេលរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ជាមួយសហព័ទ្ធម្ខាងទៀត។

---

[6] ក្រមរដ្ឋប្បវេណី លេខ នស/រកម/១២០៧/០៣០, ០៨ ធ្នូ ២០០៧, មាត្រា ៩៧២។

ឧទាហរណ៍៖ លោកភក្តី មានផ្ទះមួយខ្នង ឡានមួយគ្រឿង (ដែលនៅជាប់បង់រំលោះក្រុមហ៊ុន) និង លុយសុទ្ធចំនួន ១០ម៉ឺនដុល្លា ក្រោយមកលោកបានជួបនិងនារីម្នាក់ឈ្មោះកញ្ញា ពួកគេបានរៀបការជាមួយគ្នា នៅថ្ងៃទី០១ ខែមករា ឆ្នាំ២០១៨។ ដូច្នេះ រាល់ទ្រព្យសម្បត្តិដែលលោកភក្តីមាន នៅមុនថ្ងៃទី០១ ខែមករា ឆ្នាំ ២០១៨ ដែលជាថ្ងៃរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍របស់លោកជាមួយនិងលោកស្រីកញ្ញា គឺជាទ្រព្យសម្បត្តិដោយឡែក របស់លោកភក្តី។ យ៉ាងណាមិញ នៅពេលដែលគេនិយាយពីទ្រព្យសម្បត្តិ គេភាគច្រើនសម្លឹងមើលតែទ្រព្យដែល ភាគីមានសិទ្ធិចាត់ចែង ឬប្រើប្រាស់ ឬអាស្រ័យផល ប៉ុន្តែជាក់ស្តែង ពាក្យថាទ្រព្យសម្បត្តិគឺ មានអត្ថន័យក្តោប ទាំងទ្រព្យដែលជាសិទ្ធិនិងទ្រព្យដែលជាកាតព្វកិច្ចរបស់ភាគីដែលនឹងត្រូវបំពេញ។ សម្រាប់ភាសាច្បាប់ ទ្រព្យ ទាំងឡាយណាដែលជាសិទ្ធិ គេហៅថាទ្រព្យសកម្ម និងទ្រព្យទាំងឡាយណាដែលជាកាតព្វកិច្ច គេហៅថាទ្រព្យ អកម្ម។ ខាងក្រោមនេះនឹងពន្យល់បកស្រាយលំអិតអំពីប្រភេទទ្រព្យសកម្ម និងទ្រព្យអកម្ម។

ទ្រព្យសកម្ម៖ គឺជាទ្រព្យដែលកម្មសិទ្ធករ អាចទទួលផលប្រយោជន៍បានពីវាដោយសារការយកទ្រព្យ នោះទៅប្រើប្រាស់ ចាត់ចែង ឬអាស្រ័យជាអាទិ៍។ នៅពេលគេនិយាយពីទ្រព្យសកម្ម ជាធម្មតាយើងអាចសន្មត់ ទុកជាមុនបានថាទ្រព្យទាំងនោះ ប្រាកដជាមានដូចជា ផ្ទះ ឡាន ដីធ្លី ឬអចលនវត្ថុផ្សេងៗដែលកម្មសិទ្ធករ មានសិទ្ធិពេញលេញក្នុងការចាត់ចែងទ្រព្យទាំងនោះបាន។ ឧទាហរណ៍៖ ផ្ទះដែលលោកភក្តីទិញដាច់ពីម្ចាស់ផ្ទះ ចាស់ នោះគឺជាទ្រព្យដោយឡែកសកម្មរបស់លោក ព្រមទាំងលុយសុទ្ធ១០ម៉ឺនដុល្លារបស់លោកផងដែរ។

ទ្រព្យអកម្ម៖ គឺជាទ្រព្យដែលកម្មសិទ្ធករត្រូវបំពេញកាតព្វកិច្ចចំពោះវាវិញ ពោលគឺជាបំណុល ដែលកូន បំណុល ត្រូវបំពេញកម្មវត្ថុទៅម្ចាស់បំណុល ក្នុងន័យនេះកម្មសិទ្ធករពុំបានទទួលផលប្រយោជន៍ពីវាទេ ប៉ុន្តែត្រូវ មានកាតព្វកិច្ចចំពោះវាទៅវិញ។ ឧទាហរណ៍៖ ឡានរបស់លោកភក្តី ដែលកំពុងជាប់ការបង់រំលោះនៅក្នុងក្រុម ហ៊ុន គឺជាទ្រព្យអកម្ម ដោយសារតែលោកត្រូវសងបំណុលទាំងនោះឲ្យគ្រប់ចំនួន ដូច្នេះការបង់រំលោះឡាននោះ គឺ ជាទ្រព្យសម្បត្តិដោយឡែកអកម្មរបស់លោកភក្តី។

បញ្ញត្តិនេះ នឹងត្រូវយកមកអនុវត្តដូចគ្នាចំពោះចំណុចដទៃទៀតនៅក្នុងចំណុចទ្រព្យសម្បត្តិដោយឡែក នេះ។

តាមបញ្ញត្តិមាត្រា៩៧២ ចំណុចខ នៃក្រមដដែលនេះ ទ្រព្យសម្បត្តិដែលសហព័ទ្ធទទួលបានដោយ **ប្រទានកម្ម សន្តតិកម្ម អច្ច័យទាន** នៅក្នុងអំឡុងពេលអាពាហ៍ពិពាហ៍ក៏ត្រូវបានចាត់ចូលជាទ្រព្យសម្បត្តិដោយ ឡែករបស់សហព័ទ្ធដែរ។ នៅក្នុងក្រមរដ្ឋប្បវេណីនេះផងដែរ ត្រង់មាត្រា៥៦៨ បានឲ្យនិយមន័យពាក្យថា **ប្រទាន កម្ម** សំដៅទៅលើកិច្ចសន្យាមួយ ដែលត្រូវមានអានុភាព ដោយភាគីម្ខាងបង្ហាញឆន្ទៈផ្តល់ទៅឲ្យភាគីម្ខាងទៀត នូវទ្រព្យសម្បត្តិ ដោយមិនយកថ្លៃ ហើយភាគីម្ខាងទៀតយល់ព្រមទទួល។ ដោយសារលក្ខណៈពិសេសនៃប្រទាន កម្ម គឺទាយក (ភាគីម្ខាងនៃកិច្ចសន្យាប្រទានកម្ម ដែលបង្ហាញឆន្ទៈផ្តល់ទៅឲ្យភាគីម្ខាងទៀតនូវទ្រព្យសម្បត្តិ ដោយមិនយកថ្លៃ)[7] មានឆន្ទៈ ចង់ផ្តល់នូវកម្មវត្ថុណាមួយ មកឲបដិគ្គាហក (អ្នកដែលទទួលយកអំណោយ ឬ ភាគីម្ខាងនៃកិច្ចសន្យាប្រទានកម្ម ដែលយល់ព្រមទទួលយកនូវទ្រព្យសម្បត្តិពីទាយក ដោយមិនផ្តល់តម្លៃតប ស្នង)[8] ដោយសន្តានចិត្ត ពុំត្រូវការតបស្នងណាមួយពីភាគីម្ខាងទៀត ទើបច្បាប់យល់ឃើញថា រាល់ទ្រព្យដែល សហព័ទ្ធទទួលបានពីការធ្វើប្រទានកម្ម ពីតតិយជនណាមួយនោះ គប្បីចាត់វាចូលជាទ្រព្យសម្បត្តិដោយឡែក

[7] សទ្ទានុក្រម ក្រមរដ្ឋប្បវេណី, ០៨ ធ្នូ ២០០៧, លេខ៥៣ ទំព័រ៨។

[8] សទ្ទានុក្រម ក្រមរដ្ឋប្បវេណី, ០៨ ធ្នូ ២០០៧, លេខ៨២ ទំព័រ១២។

របស់សហព័ទ្ធម្ខាងនោះ ព្រោះដើម្បីគោរពដល់អ្នកបង្ហាញឆន្ទៈក្នុងការឲ្យ ឬប្រគល់វត្ថុនោះទៅឲ្យសហព័ទ្ធណាម្ខាងជាចាំបាច់។

ក្នុងនោះផងដែរ **សន្តតិកម្ម** ក៏ជាចំណែកមួយដែលសហព័ទ្ធទទួលបានជាទ្រព្យសម្បត្តិដោយឡែកផងដែរ។ តាមន័យរបស់សទ្ទានុក្រម ផ្នែករដ្ឋប្បវេណី បានឲ្យនិយមន័យលើពាក្យ **សន្តតិកម្ម** គឺជាការផ្ទេរនូវសិទ្ធិ និងករណីយកិច្ចរបស់មតកជន ទៅឲ្យសន្តតិជនម្នាក់ ឬច្រើននាក់តាមឆន្ទៈឬតាមច្បាប់។ ដោយសារសន្តតិកម្ម គឺជាការកំណត់របស់ច្បាប់ ពេលបើទោះបីជាមតកជន (ជនដែលបានស្លាប់ទៅហើយ)[9] ពុំបានសសេរលិខិតបណ្តាំ អំពីអ្នកដែលទទួលទ្រព្យសម្បត្តិរបស់គាត់មុនពេលចែកឋានទៅទេ នោះច្បាប់នឹងធ្វើការបែងចែកឲ្យ ដោយផ្អែកតាមក្រមរដ្ឋប្បវេណី គន្ថីទី៨ ស្តីអំពីសន្តតិកម្មផងដែរ។ សម្រាប់សន្តតិកម្មដែលធ្វើឡើងដោយផ្អែកតាមឆន្ទៈរបស់មតកជនត្រូវបានគេហៅថាសន្តតិកម្មមានបណ្តាំ ឬមតកសាសន៍ និងសម្រាប់សន្តតិកម្មដែលមិនមានការបង្ហាញឆន្ទៈពីមតកជននោះទេ ពោលគឺតាមបញ្ញត្តិនៃច្បាប់កំណត់ ត្រូវបានគេហៅថាសន្តតិកម្មតាមច្បាប់។[10] យ៉ាងណាមិញ បើទោះបីជាការទទួលបានពីទ្រព្យសម្បត្តិណាមួយពីមតកជន តាមរយៈសន្តតិកម្មតាមច្បាប់ ឬសន្តតិកម្មតាមបណ្តាំក៏ដោយ ក៏ទ្រព្យដែលសន្តតិជន (ជនដែលទទួលបន្តនូវសិទ្ធិ និងករណីយកិច្ចរបស់មតកជនតាមរយៈសន្តតិកម្ម)[11] ទទួលបាននោះ ក្នុងប្រភេទជាទ្រព្យសម្បត្តិដោយឡែករបស់ខ្លួនដែរ។ នេះដោយសារតែ គោលគំនិតច្បាប់ ឲ្យតម្លៃទៅលើការបង្ហាញឆន្ទៈរបស់មតកជនជាធំ ពោលគឺដើម្បីសម្រេចបំណងប្រាថ្នារបស់ខ្លួន បន្ទាប់ពីខ្លួនបានទទួលមរណភាពទៅ ទើបច្បាប់យល់ថា ទ្រព្យដែលសហព័ទ្ធណាម្ខាងដែលទទួលបានពីសន្តតិកម្មគឺជាទ្រព្យសម្បត្តិពិសេស គប្បីចាត់ចូលជាទ្រព្យសម្បត្តិដោយឡែក។

មិនខុសពីប្រទានកម្ម និងសន្តតិកម្ម **អច្ច័យទាន** ក៏ត្រូវបានគេសន្មត់ថាជាទ្រព្យសម្បត្តិដោយឡែករបស់សហព័ទ្ធនៅពេលដែលពួកគេទទួលបានពីតតិយជន។ **អច្ច័យទាន** គឺជាប្រទានកម្មដែលម្ចាស់បណ្តាំធ្វើទៅឲ្យមនុស្សម្នាក់ ឬច្រើននាក់នូវទ្រព្យសម្បត្តិរបស់ខ្លួនតាមរយៈមតកសាសន៍។[12] អនុលោមតាមមាត្រា១១៩៩ បានបែងចែក និងឲ្យនិយមន័យអច្ច័យទានជាពីរ គឺអច្ច័យទានសកល គឺជាប្រទានកម្មដែលម្ចាស់បណ្តាំធ្វើទៅឲ្យមនុស្សម្នាក់ ឬច្រើននាក់នូវទ្រព្យសម្បត្តិទាំងអស់ ឬមួយផ្នែកដែលកំណត់ទៅតាមភាគ។ រីឯអច្ច័យទានមានកំណត់ គឺជាប្រទានកម្មដែលកំណត់ទ្រព្យសម្បត្តិជាក់លាក់ ទៅឲ្យមនុស្សម្នាក់ ឬច្រើននាក់ដោយមតកសាសន៍។ ទោះជាយ៉ាងនេះក្តី ទ្រព្យសម្បត្តិដែលសហព័ទ្ធ នឹងទទួលបានតាមរយៈអច្ច័យទាន ទោះជាអច្ច័យទានសកលក្តី ឬអច្ច័យទានមានកំណត់ក្តី ក៏ច្បាប់ចាត់ទុកនូវទ្រព្យសម្បត្តិទាំងនោះ នៅក្នុងន័យជាទ្រព្យសម្បត្តិដោយឡែករបស់ខ្លួនដែរ សរុបមក បើយើងពិនិត្យមើលទៅលើលក្ខណៈសម្បត្តិរបស់ទ្រព្យសម្បត្តិដោយឡែកក្នុងចំណុចខ មាត្រា៩៧២នេះ យើងឃើញថា ទាំងប្រទានកម្ម សន្តតិកម្ម និងអច្ច័យទាន គឺភាគច្រើនសុទ្ធតែកើតឡើងពីការបង្ហាញឆន្ទៈ របស់បុគ្គលដែលជា ទាយក មតកជន និងម្ចាស់បណ្តាំ ក្នុងការប្រគល់នូវទ្រព្យសម្បត្តិណាមួយឲ្យទៅបុគ្គលណាម្នាក់។ ដូច្នេះហើយ តាម**គោលការណ៍ស្វ័យភាពនៃបុគ្គលឯកជន**[13] ក្រមរដ្ឋប្បវេណី បាន

[9] សទ្ទានុក្រម ក្រមរដ្ឋប្បវេណី, ០៨ ធ្នូ ២០០៧, លេខ១១៧ ទំព័រ១៧។

[10] ក្រមរដ្ឋប្បវេណី, លេខ នស/រកម/១២០៧/០៣០ ឆ្នាំ២០០៧ មាត្រា១១៤៥។

[11] សទ្ទានុក្រម ក្រមរដ្ឋប្បវេណី, ០៨ ធ្នូ ២០០៧, លេខ១៤៤ ទំព័រ២១។

[12] សទ្ទានុក្រម ក្រមរដ្ឋប្បវេណី, ០៨ ធ្នូ ២០០៧, លេខ៧៧ ទំព័រ២៦។

[13] ក្រមរដ្ឋប្បវេណី, លេខ នស/រកម/១២០៧/០៣០ ឆ្នាំ២០០៧ មាត្រា៣។

ឲ្យតម្លៃ និងគោរពជាខ្លាំងទៅលើសេរីភាពឆន្ទៈរបស់បុគ្គល ក្នុងការសម្រេចចិត្ត លើប្រតិបត្តិការណាមួយ។ ជាហេតុ ធ្វើឲ្យមានតែបុគ្គលដែលជាម្ចាស់ប្រទានកម្ម ឬម្ចាស់មរត បង្ហាញឆន្ទៈប្រគល់នូវទ្រព្យសម្បត្តិណាមួយទៅឲ្យបុគ្គលនោះតែប៉ុណ្ណោះ ទើបបុគ្គលនោះមានសិទ្ធិទទួលបាននូវផលប្រយោជន៍ ឬកាតព្វកិច្ចណាមួយជាដាច់ខាត។ ដោយសារហេតុនេះហើយ ទោះបីជាទ្រព្យសម្បត្តិទាំងនោះបានកើតឡើងក្នុងអំឡុងពេលអាពាហ៍ពិពាហ៍ក៏ដោយ ក៏ចានូវតែជាប្រភេទទ្រព្យសម្បត្តិដោយឡែករបស់សហព័ទ្ធដដែល។

តាមបញ្ញត្តិមាត្រា៩៧២ ចំណុចគ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី បានកំណត់ទៀតផងដែរ ថារាល់ទ្រព្យសម្បត្តិដែលជាតម្លៃតប ពីការចាត់ចែងទ្រព្យសម្បត្តិដោយឡែក ដែលមានចែងក្នុងចំណុច ក និង ខ នៃមាត្រាដដែលនេះ ក៏នូវតែជាទ្រព្យសម្បត្តិដោយឡែកដដែល។ ពាក្យថា ជាតម្លៃតប ពីការចាត់ចែង នៅក្នុងភាសាច្បាប់ គឺចង់សំដៅ ទៅលើការលក់ ប្រទានកម្ម ឬការដូរ ដែលជាទ្រព្យដោយឡែក (ចំណុច ក និង ខ) ដើម្បីជាប្រយោជន៍ ឬក្នុងគោលបំណងណាមួយរបស់សហព័ទ្ធ។ ក្នុងនេះផងដែរ ក៏មានមតិមួយចំនួន លើកឡើងអំពីចម្ងល់ថា ក្នុងករណីដែលសហព័ទ្ធ បានប្រើប្រាស់ទ្រព្យសម្បត្តិដោយឡែករបស់ខ្លួនដើម្បីយកទៅជួល តើវាជាសកម្មភាពនៃការចាត់ចែងទ្រព្យនេះដែរឬទេ? នៅក្នុងន័យច្បាប់ ប្រាក់ឈ្នួលពុំមែនជាតម្លៃតបដែលបានមកពីការចាត់ចែងនោះទេ ពោលគឺច្បាប់ពុំបានកំណត់ថា ប្រាក់ដែលបានមកពីការដាក់ជួលទ្រព្យសម្បត្តិដោយឡែករបស់សហព័ទ្ធ គឺមិនមែនជាទ្រព្យសម្បត្តិដោយឡែកនោះទេ គឺវានៅតែជាទ្រព្យសម្បត្តិរួមដដែល។ ដូច្នេះ ក្នុងមាត្រានេះ តម្លៃតបដែលបានមកពីការចាត់ចែង ទ្រព្យសម្បត្តិដោយឡែករបស់សហព័ទ្ធគឺមានដូចជា ការលក់ កាដូរ ឬការធ្វើប្រទានកម្មទៅឲ្យតតិយជនជាដើម។

យ៉ាងណាមិញ បើទោះបីនៅក្នុងមាត្រា៩៧២ ទ្រព្យសម្បត្តិដោយឡែក ពុំបានចែងអំពីសិទ្ធិដែលមានលក្ខណៈផ្ទាល់ខ្លួនសម្រាប់សហព័ទ្ធក៏ដោយ ក៏យើងគប្បីគួរកត់សម្គាល់ផងដែរថាទ្រព្យដែលបានមកពីសិទ្ធិផ្តាច់មុខរបស់សហព័ទ្ធ ដែលមានដូចជាសិទ្ធិទទួលបាននូវអាហារកាតព្វកិច្ចជាដើម ក៏ច្បាប់បានចាត់ទុកវាជាទ្រព្យសម្បត្តិដោយឡែករបស់សហព័ទ្ធផងដែរ ដោយពុំអាចយកមកបែងចែកជាមួយនឹងទ្រព្យរួមបានឡើយ។ ក្នុងន័យនេះ មានន័យថាបើសិនជាសហព័ទ្ធណាម្ខាងបានទទួលអាហារកាតព្វកិច្ចនៅមុនពេលអាពាហ៍ពិពាហ៍ ឬអំឡុងពេលអាពាហ៍ពិពាហ៍ក៏ដោយ ក៏ប្រាក់នោះជាទ្រព្យដោយឡែករបស់សហព័ទ្ធនោះ តែនៅក្នុងករណីកំឡុងពេលអាពាហ៍ពិពាហ៍ក៏ដោយ ក៏ប្រាក់នោះជាទ្រព្យដោយឡែករបស់សហព័ទ្ធនោះ តែនៅក្នុងករណីកំឡុងអាពាហ៍ពិពាហ៍ប្រាក់ដែលគេទទួលបាននោះ ត្រូវប្រើប្រាស់ជាទ្រព្យរួម ដោយឡែកសម្រាប់ពេលលែងលះអាហារកាតព្វកិច្ចពុំបានត្រូវបែងចែកទៅឲ្យសហព័ទ្ធម្ខាងទៀតបានឡើយ។ ឧទាហរណ៍៖ សហព័ទ្ធម្ខាងបានទទួលនូវអាហារកាតព្វកិច្ចពី ម្តាយរបស់គាត់ជារៀងរាល់ខែ ចំនួន៥០០ដុល្លាអាមេរិច ដូច្នេះទ្រព្យនេះជាទ្រព្យដោយឡែករបស់គាត់ បើទោះបីជាគាត់រៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ទ្រព្យនេះគាត់អាចយកមកប្រើប្រាស់ជាទ្រព្យរួមក៏ដោយ ក៏នៅពេលដែលលែងលះ សហព័ទ្ធម្ខាងទៀតពុំអាចទទួលបាននូវអាហារកាតព្វកិច្ចដោយចែកជាពីរបានទេ ពោលគឺ គេពុំអាចយកមកចែកគ្នាមួយខែម្នាក់ទទួលបាន៥០០ដុល្លាអាចមេរិចពីម្តាយរបស់សហព័ទ្ធម្ខាងណានោះបានឡើយ។[14]

[14] វុន ពណ្ណរិទ្ធ និង ចាំង ស៊ីណាត, សៀវភៅជំនួយស្មារតី, នីតិព្រហ្មទណ្ឌ និងនីតិគ្រួសារ, (ភ្នំពេញ៖ រោងពុម្ពជោគជ័យ, ២០១៧), ៣៥៩។

សរុបមក ទ្រព្យសម្បត្តិដោយឡែក ក៏មានការកំណត់ប្រភេទថាលក្ខណៈទ្រព្យសម្បត្តិណាជាទ្រព្យសកម្ម និងលក្ខណៈទ្រព្យសម្បត្តិណាជាទ្រព្យអកម្មផងដែរ ដោយអនុលោមទៅតាមលក្ខខណ្ឌដែលបានបកស្រាយពីនិយមន័យ ន័យទ្រព្យសកម្ម (ជាសិទ្ធិ) និងទ្រព្យអកម្មជា (កាតព្វកិច្ច ឬបំណុល) នៅខាងដើមផងដែរ។ ច្បាប់ពុំបានបកស្រាយឲ្យលំអិត ថាតើទ្រព្យអ្វីជាទ្រព្យសកម្ម ឬទ្រព្យអ្វីជាទ្រព្យអកម្មឡើយ ប៉ុន្តែច្បាប់បានកំណត់ពីវិសាលភាព ប្រយោជន៍ និងកាតព្វកិច្ចរបស់កម្មសិទ្ធករ ដោយឲ្យយើងជាអ្នកវិភាគ យកទៅអនុវត្ត ទៅតាមករណីខុសៗគ្នានីមួយៗ តែត្រូវផ្អែកទៅតាមគោលគំនិតច្បាប់ដដែល។

ផ្នែកទី២៖ គោលគំនិតនៃវិធីបែងចែកទ្រព្យ

ដោយហេតុថាការលែងលះ នឹងនាំឲ្យកើតមាននូវការផ្លាស់ប្ដូរយ៉ាងខ្លាំងទៅលើទំនាក់ទំនងនៃឋានៈបុគ្គល និងការបែងចែកទ្រព្យសម្បត្តិ ដូច្នេះបណ្ដឹងលែងលះដោយការព្រមព្រៀងត្រូវតែបញ្ជាក់ អំពីមូលហេតុនៃការស្នើសុំលែងលះ ក៏ដូចជាការស្នើសុំបែងចែកទ្រព្យផងដែរ ពីព្រោះបើគ្មានការបង្ហាញឆន្ទៈបុគ្គលក្នុងការបែងចែកទ្រព្យទេ នោះតុលាការក៏មិនអាចនឹងសម្រេចអំពីបញ្ហាទ្រព្យបានដែរ។

កថាខណ្ឌទី១៖ អានុភាពនៃការបែងចែកទ្រព្យករណីលែងលះ

១.១. អានុភាពនៃការលែងលះទៅលើឋានៈបុគ្គល

ប្ដីប្រពន្ធ ដែលនៅក្នុងចំណងអាពាហ៍ពិពាហ៍ ត្រូវរួមរស់ជីវភាពជាមួយគ្នា ហើយត្រូវសហការសង្គ្រោះគ្នាទៅវិញទៅមក។[15] ផ្ទុយទៅវិញ កាតព្វកិច្ចខាងលើនេះនឹងត្រូវផុតរលត់ក្រោយមានការលែងលះ លើកលែងតែការផ្ដល់ អាហារកាតព្វកិច្ចដល់ប្ដី ឬប្រពន្ធ ឬកូន ដែលជាកាតព្វកិច្ចដែលចាំបាច់ នឹងមិនផុតរលត់នោះទេ។ ម៉្យាងវិញទៀត ការលែងលះតាមផ្លូវច្បាប់ ក៏បានផ្ដល់លទ្ធភាពដល់ប្ដី ឬប្រពន្ធ ដែលមានបំណងរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ថ្មីអាចសម្រេចទៅបានផងដែរ។ ក្នុងករណីនេះ ភាគីខាងនារីក៏ត្រូវគោរពនូវរយៈពេលមួយដែលកំណត់ដោយច្បាប់ ពោលប្រសិនបើរយៈពេល ១២០ ថ្ងៃពុំទាន់បានផុតរលត់ គិតចាប់ពីថ្ងៃដែលអាពាហ៍ពិពាហ៍មុនត្រូវបានរំលាយ ឬលុបចោលនោះទេ អាពាហ៍ពិពាហ៍ថ្មីដែលកើតឡើងក្នុងអំឡុងពេលនោះត្រូវហាមឃាត់។[16] ដោយឡែក ចំពោះករណីអនីតិជនដែលសន្មតថាបានដល់នីតិភាពដោយសារចំណងអាពាហ៍ពិពាហ៍ ក៏នៅតែសន្មតថាជានីតិជនដដែល ទោះបីជាចំណងអាពាហ៍ពិពាហ៍ត្រូវបានកាត់ផ្ដាច់ទៅហើយក្ដី ។ លើសពីនេះទៅទៀត ប្ដី ឬប្រពន្ធ ដែលបានប្ដូរនាមត្រកូលថ្មី ដោយអាពាហ៍ពិពាហ៍ អាចប្រើនាមត្រកូលដែលមាននៅមុនពេលរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍វិញបាន ឬអាចប្រើនាមត្រកូលដែលបានប្រើនៅពេលលែងលះគ្នាក៏បាន។ [17]

[15] ក្រមរដ្ឋប្បវេណី លេខ នស/រកម/១២០៧/០៣០, ០៨ ធ្នូ ២០០៧, មាត្រា ៩៦៦។
[16] ក្រមរដ្ឋប្បវេណី លេខ នស/រកម/១២០៧/០៣០, ០៨ ធ្នូ ២០០៧, មាត្រា ៩៦២។
[17] ក្រមរដ្ឋប្បវេណី លេខ នស/រកម/១២០៧/០៣០, ០៨ ធ្នូ ២០០៧, មាត្រា ៩៦៥។

១.២. អានុភាពនៃការលែងលះទៅលើទ្រព្យសម្បត្តិ

ការបែងចែកទ្រព្យសម្បត្តិ គឺជាបញ្ហាស្មុគស្មាញមួយក្នុងចំណោមបញ្ហាដ៏ទៃទៀត ដែលកើតចេញពីការលែងលះ ។ ហេតុដូច្នេះ អានុភាពនៃការលែងលះ គឺនាំឲ្យមានការធ្វើការជម្រះបញ្ជីនូវទ្រព្យសម្បត្តិរវាងប្តី និងប្រពន្ធដែលមាន ។ ការជម្រះបញ្ជីទីនេះ សំដៅទៅការពិចារណាយ៉ាងល់អិតទៅលើទ្រព្យសម្បត្តិប្តី និងប្រពន្ធដែលមាន ដោយហេតុថា ទ្រព្យសម្បត្តិក្នុងអត្ថន័យនេះ អាចបែងចែកជាទ្រព្យសម្បត្តិរួម និងទ្រព្យសម្បត្តិដោយឡែករបស់ប្តី ឬទ្រព្យសម្បត្តិដោយឡែករបស់ប្រពន្ធ ។ ច្បាប់បានទទួលស្គាល់នូវឆន្ទៈរបស់សហព័ទ្ធក្នុងការបែងចែកទ្រព្យរួម និងទ្រព្យដោយឡែករបស់ខ្លួនតាមការព្រមព្រៀង ដោយក្នុងករណីនេះ ប្រសិនបើមានការព្រមព្រៀងណាមួយកើតឡើង ប្តីប្រពន្ធត្រូវតែធ្វើការបញ្ជាក់ឲ្យបានច្បាស់លាស់នូវ ទំហំ ប្រភេទ និងតម្លៃនៃទ្រព្យសម្បត្តិដែលត្រូវបែងចែក ។ ម្យ៉ាងវិញទៀត ការបែងចេញទ្រព្យសម្បត្តិត្រូវធ្វើដោយយុត្តិធម៌ ផ្អែកតាមការពិភាក្សារបស់ភាគីទាំងសងខាង ។ ក្នុងករណីដែល មិនអាចមានពិភាក្សារវាងប្តី និងប្រពន្ធបាន ការបែងចែកត្រូវធ្វើឡើងដោយៈ

- សហព័ទ្ធនីមួយៗ ទទួលបានទ្រព្យសម្បត្តិដោយឡែក[18]
- បន្ថែមពីលើទ្រព្យសម្បត្តិដោយឡែក សហព័ទ្ធនីមួយៗ ត្រូវមានសិទ្ធិទទួលយក មួយភាគពីរ
- នៃទ្រព្យសម្បត្តិរួម ។[19]

ប៉ុន្តែក្នុងករណីមានការទាមទាររបស់ប្តី ឬប្រពន្ធណាម្ខាង តុលាការក៏អាចបែងចែក ទ្រព្យសម្បត្តិរួម ដោយពិចារណាទៅលើស្ថានភាពផ្សេងៗដូចជា ទំហំនៃការបរិច្ចាគរបស់ភាគីនីមួយៗ ទំហំនៃការបរិច្ចាគរបស់ភាគីនីមួយៗ ចំពោះលទ្ធកម្មនៃទ្រព្យសម្បត្តិ ការថែរក្សា ឬការបង្កើនទ្រព្យ អំឡុងពេលអាពាហ៍ពិពាហ៍ កម្រិតជីវភាពរស់នៅក្នុងពេលមានចំណងអាពាហ៍ពិពាហ៍ អាយុ ស្ថានភាពផ្លូវកាយនិងផ្លូវចិត្ត វិជ្ជាជីវៈ ប្រាក់ចំណូល លទ្ធភាពធ្វើការងាររបស់ភាគីនីមួយៗ និងផលប្រយោជន៍របស់កូនជាអាទិ៍។[20] ក្នុងការលែងលះគ្នា ភាគីដែលមានភាពខ្វះខាត ហើយគ្មានកំហុស អាចទាមទារឲ្យភាគីម្ខាងទៀតផ្តល់អាហារកាតព្វកិច្ចចំពោះខ្លួន ដែលតម្លៃនៃអាហារកាតព្វកិច្ច គឺអាស្រ័យទៅតាមស្ថានភាពធនធានរបស់ភាគីម្ខាងទៀត ។

១.៣. អានុភាពទៅលើកូន

នៅក្នុងគ្រួសារខ្លះ នៅពេលដែលឪពុកម្តាយបែកបាក់គ្នា ហើយឈានដល់ការលែងលះដែលជាហេតុនាំឲ្យមានការបែងចែកទ្រព្យសម្បត្តិរួមរបស់ប្តីប្រពន្ធ ក៏ពួកគេមានបំណងចង់ឲ្យតុលាការធ្វើការបែងចែកទ្រព្យរួមទៅឲ្យកូនរបស់ពួកគេផងដែរ។

---

[18] ក្រមរដ្ឋប្បវេណី លេខ នស/រកម/១២០៧/០៣០, ០៨ ធ្នូ ២០០៧, មាត្រា ៩៨០ កថាខណ្ឌទី២ ចំណុច ក។

[19] ក្រមរដ្ឋប្បវេណី លេខ នស/រកម/១២០៧/០៣០, ០៨ ធ្នូ ២០០៧, មាត្រា ៩៨០ កថាខណ្ឌទី២ ចំណុច ខ។

[20] ក្រមរដ្ឋប្បវេណី លេខ នស/រកម/១២០៧/០៣០, ០៨ ធ្នូ ២០០៧, មាត្រា ៩៨០ កថាខណ្ឌទី២ ចំណុច ខ ឃ្លាទី២។

ការលែងលះ មិនត្រឹមតែជះឥទ្ធិពលនៃការបែងចែកទ្រព្យសម្បត្តិជាចម្បងនោះទេ តែក៏ពាក់ព័ន្ធយ៉ាងខ្លាំងទៅដល់សិទ្ធិអំណាចរបស់គូភាគី ទៅលើការគ្រប់គ្រងថែរក្សាកូនផងដែរ ។ មានបញ្ហាប្រឈមជាច្រើនបានកើតឡើងទាក់ទិនទៅនឹងចំណុចនេះ ក្នុងករណីដែលឪពុកម្តាយឈានដល់ការព្រមព្រៀងក្នុងការប្រគល់សិទ្ធិទៅឲ្យភាគីណាមួយក្នុងការរក្សាសិទ្ធិគ្រប់គ្រងកូនបាន ។ ហេតុនេះហើយ ពេលលែងលះ គូភាគីត្រូវតែធ្វើការសម្រេចព្រមព្រៀងទៅលើការកំណត់យកឪពុក ឬម្តាយ ណាម្ខាង ជាអ្នកមានអំណាចមេបា តាមការពិភាក្សាគ្នាជាមុន ។[21] ជាគោលការណ៍ ក្នុងករណីដែលឪពុកម្តាយបានលែងលះ គ្នានៅមុនកំណើតរបស់កូន នោះម្តាយជាអ្នកមានអំណាចមេបា ចំពោះកូនដែលបានកើតមកនោះ ។[22] តែបើក្រោយកំណើតរបស់កូន គេអាចកំណត់យកឪពុកជាអ្នកមានអំណាចមេបា តាមការពិភាក្សារបស់ឪពុកម្តាយបាន ។ ប្រសិនបើគូភាគីមិនអាចឈានទៅដល់ការព្រមព្រៀងក្នុងការកំណត់ថាឪពុក ឬម្តាយ ជាអ្នកមានអំណាចមេបាទៅលើកូននោះទេ នោះតុលាការ ត្រូវធ្វើការសម្រេចសេចក្តីទៅតាមឥស្សរចិត្តរបស់ខ្លួនដោយពិចារណាទៅលើផលប្រយោជន៍របស់កូនជាធំ ។[23] ទោះជាយ៉ាងណាក្តី ឪពុកឬម្តាយ ដែលពុំទទួលបានអំណាចមេបាក្រោយការលែងលះគ្នា នៅតែមានសិទ្ធិចេញចូលជួបប្រាស្រ័យទាក់ទងជាមួយកូនបានជាធម្មតា ហើយក៏នៅតែភ្ជាប់ករណីយកិច្ចទទួលបន្ទុកលើសោហ៊ុយដែលចាំបាច់ដើម្បីគ្រប់គ្រងកូនផងដែរ។[24]

កថាខណ្ឌទី២៖ ការធ្វើប្រទានកម្មទ្រព្យសម្បត្តិរួមទៅឲ្យកូន

ក្នុងករណីដែលឪពុកម្តាយបានប្រគល់ទ្រព្យណាមួយរបស់ពួកគាត់ទៅឲ្យកូន ហើយកូនយល់ព្រមទទួលចំណុចនេះហៅថា ប្រទានកម្ម (អំណោយ)[25]។ ចំពោះការធ្វើអំណោយនូវទ្រព្យណាមួយទៅឲ្យកូនរបស់ខ្លួន ទោះបីជាទ្រព្យនោះជាទ្រព្យរួមរបស់ប្តីប្រពន្ធពួកគាត់ក៏ដោយ ក៏ពុំមានបញ្ហាអ្វីដែរ ប្រសិនបើប្តីប្រពន្ធឯកភាពគ្នាក្នុងការប្រគល់ទ្រព្យសម្បត្តិដែលជាទ្រព្យរួមទៅឲ្យកូន សកម្មភាពនេះតាមផ្លូវច្បាប់ហៅថា ការចាត់ចែងទ្រព្យសម្បត្តិរួមរបស់ប្តីប្រពន្ធ[26]។[27]

---

[21] ក្រមរដ្ឋប្បវេណី លេខ នស/រកម/១២០៧/០៣០, ០៨ ធ្នូ ២០០៧, មាត្រា ១០៣៧ កថាខណ្ឌទី១។
[22] ក្រមរដ្ឋប្បវេណី លេខ នស/រកម/១២០៧/០៣០, ០៨ ធ្នូ ២០០៧, មាត្រា ១០៣៧ កថាខណ្ឌទី២។
[23] ក្រមរដ្ឋប្បវេណី លេខ នស/រកម/១២០៧/០៣០, ០៨ ធ្នូ ២០០៧, មាត្រា ១០៣៧ កថាខណ្ឌទី៣។
[24] ក្រមរដ្ឋប្បវេណី លេខ នស/រកម/១២០៧/០៣០, ០៨ ធ្នូ ២០០៧, មាត្រា ១០៤០ កថាខណ្ឌទី១។
[25] ប្រទានកម្ម ជាកិច្ចសន្យាដែលមានអានុភាពដោយភាគីម្ខាងបង្ហាញឆន្ទៈផ្តល់ទៅឲ្យភាគីម្ខាងទៀតនូវទ្រព្យសម្បត្តិដោយមិនយកថ្លៃ ហើយភាគីម្ខាងទៀតយល់ព្រមទទួល
[26] បើគ្មានការយល់ព្រមពីប្តីប្រពន្ធសងខាងទេ ទ្រព្យសម្បត្តិរួមរបស់ប្តីមិនអាចយកទៅលក់ ឬធ្វើការចាត់ចែងផ្សេងបានឡើយ។
[27] ក្រមរដ្ឋប្បវេណី លេខ នស/រកម/១២០៧/០៣០, ០៨ ធ្នូ ២០០៧, មាត្រា ៩៧៦។

ចំពោះកម្មវត្ថុនៃប្រទានកម្មគឺជាអចលនវត្ថុ ឪពុកម្ដាយ (អ្នកធ្វើអំណោយ) និងកូន (អ្នកទទួលអំណោយ) ត្រូវធ្វើតាមកិច្ចសន្យាប្រទានកម្មតាមទម្រង់នៃលិខិតយថាភូត[28] (ជាក់ស្ដែងហៅថា លិខិតអំណោយផ្ដាច់)។

បញ្ហាចោទគឺ ករណីឪពុកម្ដាយលែងលះគ្នាហើយស្នើសុំឲ្យតុលាការបែងចែកទ្រព្យសម្បត្តិរួមឲ្យទៅកូន (ប្រទានកម្ម) ជាកំហុសឆ្គងតាមផ្លូវច្បាប់។ នៅក្នុងការអនុវត្តជាក់ស្ដែងឃើញថា មានករណីខ្លះនៅពេលដែលប្ដីប្រពន្ធធ្វើការលែងលះគ្នា ទ្រព្យសម្បត្តិខ្លះ ឬទាំងស្រុងត្រូវបានស្នើសុំឲ្យតុលាការបែងចែកឲ្យទៅកូនរបស់ពួកគេ ហើយសេចក្ដីសម្រេចបញ្ចប់បានធ្វើការបែងចែកទ្រព្យសម្បត្តិរួមប្ដីប្រពន្ធទៅឲ្យកូន។

ឧទាហរណ៍៖ ប្ដីប្រពន្ធមានផ្ទះ (លំនៅឋានគ្រួសារ) ចំនួន ០១ កន្លែង និងប្រាក់ចំនួន ២០០.០០០ ដុល្លាអាមេរិក ពួកគេបានស្នើសុំឲ្យតុលាការបែងចែកផ្ទះទៅឲ្យកូន ហើយប្រាក់ចំនួន ២០០.០០០ ដុល្លាអាមេរិក ប្ដីទទួលបាន ១០០.០០០ ដុល្លាអាមេរិក ប្រពន្ធទទួលបាន ១០០.០០០ ដុល្លាអាមេរិក។ ចំពោះករណីនេះ តុលាការមិនអាចធ្វើការបែងចែកទ្រព្យសម្បត្តិរួមតាមការស្នើសុំរបស់ភាគីប្ដីប្រពន្ធបាននោះទេ ពីព្រោះការបែងចែកទ្រព្យសម្បត្តិនៅពេលលែងលះគ្នា គឺជាការបែងចែកនូវទ្រព្យសម្បត្តិរួមរបស់ប្ដីប្រពន្ធតែប៉ុណ្ណោះ[29] ហេតុនេះ តុលាការពុំអាចធ្វើការបែងចែកទ្រព្យសម្បត្តិដែលបានកំណត់ជាក់លាក់ទៅឲ្យតតិយជន (កូន) ក្រៅពីភាគីប្ដីប្រពន្ធបានឡើយ។ ម្យ៉ាងវិញទៀត សេចក្ដីសម្រេចអំពីការលែងលះ ជាសេចក្ដីសម្រេចដែលបានកំណត់អំពីការរំលាយចំណងអាពាហ៍ពិពាហ៍បែងចែកទ្រព្យសម្បត្តិរួម កំណត់អំពីអ្នកមានអំណាចមេបាចំពោះកូនជាអាទិ៍ ប៉ុន្តែមិនអាចកំណត់អំពីការចាត់ចែងទ្រព្យសម្បត្តិរួមរបស់ប្ដីប្រពន្ធនោះទេ ពីព្រោះប្រសិនបើប្ដីប្រពន្ធចាត់ចែង

ទ្រព្យសម្បត្តិរួមនោះទ្រព្យសម្បត្តិទាំងនោះ លែងក្លាយជាកម្មវត្ថុនៃការបែងចែកនៅក្នុងសេចក្ដីសម្រេចរបស់តុលាការទៀតហើយ។ ការធ្វើប្រទានកម្មនូវទ្រព្យសម្បត្តិរួមរបស់ប្ដីប្រពន្ធទៅឲ្យកូន ជាសកម្មភាពនៃការចាត់ចែងទ្រព្យសម្បត្តិរួមរបស់ប្ដីប្រពន្ធ ហេតុនេះ មិនមែនជាកម្មវត្ថុដែលតុលាការអាចធ្វើការកំណត់ក្នុងសេចក្ដីសម្រេចលែងលះនោះទេ។

សរុបមក ប្រសិនបើប្ដីប្រពន្ធលែងលះគ្នាហើយមានបំណងចង់ប្រគល់ទ្រព្យសម្បត្តិដែលជាទ្រព្យរួមរបស់ប្ដីប្រពន្ធទៅឲ្យកូន សូមធ្វើតាមរយៈកិច្ចសន្យាគឺគ្រប់គ្រាន់ ពុំគប្បីស្នើសុំក្នុងបណ្ដឹង ឬពាក្យសុំលែងលះនោះទេ ហើយទោះបីជាសេចក្ដីសម្រេចរបស់តុលាការបានធ្វើការបែងចែកទ្រព្យរួមប្ដីប្រពន្ធទៅឲ្យកូនក៏ដោយក៏សេចក្ដីសម្រេចនោះពុំមានអានុភាពទៅតាមផ្លូវច្បាប់ដែរ ចំពោះការបែងចែកទ្រព្យសម្បត្តិឲ្យទៅកូន។

ផ្នែកទី៣៖ មធ្យោបាយក្នុងការបែងចែកទ្រព្យសម្បត្តិនៅពេលលែងលះ

---

[28] ក្រមរដ្ឋប្បវេណី លេខ នស/រកម/១២០៧/០៣០, ០៨ ធ្នូ ២០០៧, មាត្រា ៣៣៦ កថាខណ្ឌទី២។

[29] ក្រមរដ្ឋប្បវេណី លេខ នស/រកម/១២០៧/០៣០, ០៨ ធ្នូ ២០០៧, មាត្រា ៩៨០។

ការលែងលះ មិនត្រឹមតែបានកាត់ផ្តាច់នូវចំណងអាពាហ៍ពិពាហ៍មួយមុខតែប៉ុណ្ណោះទេ តែថែមទាំងបានជះឥទ្ធិពលទៅលើការបែងចែកទ្រព្យសម្បត្តិ អំណាចមេបាក្នុងការគ្រប់គ្រងថែរក្សាកូន សិទ្ធិ និងកាតព្វកិច្ចរបស់គូភាគីនីមួយៗក្រោយធ្វើការលែងលះទៅលើឋានៈបុគ្គល និងបញ្ហាផ្សេងៗដទៃទៀតជាច្រើន។

ជាទូទៅ រាល់ពាក្យបណ្តឹងនៃការលែងលះគ្នា សហព័ទ្ធនីមួយៗតែងតែមានការទាមទារឲ្យមានការបែងចែកទ្រព្យសម្បត្តិដែលមានចាប់តាំងពីមានចំណងអាពាហ៍ពិពាហ៍។ នៅពេលដែលប្តី ឬប្រពន្ធសម្រេចចិត្តលែងលះគ្នាមានកត្តាជាច្រើនដែលពួកគេទាំងពីរនាក់ (បើលែងលះតាមការព្រមព្រៀង) ឬតុលាការ (បើជាការលែងលះមិនមែនដោយព្រមព្រៀង) ត្រូវគិតគូរនូវចំណុចផ្សេងៗដែលត្រូវបែងចែក។ យោងទៅតាមបញ្ញត្តិមាត្រា៩៨០ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី ស្តីពីការបែងចែកទ្រព្យសម្បត្តិ កថាខណ្ឌទី១ បានកំណត់អំពីការបែងចែកទ្រព្យសម្បត្តិនៅពេលលែងលះគ្នា ដោយផ្អែកតាមការពិភាក្សាគ្នាដោយភាគីទាំងសងខាងដោយយុត្តិធម៌ និងកថាខណ្ឌទី២ បានកំណត់អំពីករណីដែលមានការបែងចែកពុំអាចពិភាក្សាគ្នាបានទេនោះ សហព័ទ្ធអាចដាក់ពាក្យបណ្តឹងប្តឹងទៅតុលាការក្នុងការសម្រេចសេចក្តីបាន។

កថាខណ្ឌទី១៖ ការបែងចែកទ្រព្យសម្បត្តិតាមការព្រមព្រៀងពិភាក្សាគ្នា

ដោយអនុលោមតាមមាត្រា៩៧៩ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី សហព័ទ្ធអាចដាក់ពាក្យសុំលែងលះទៅតុលាការបាន[30] ក្នុងករណីដែលភាគីបានព្រមព្រៀងគ្នាអំពីការលែងលះគ្នាហើយតុលាការនឹងសម្រេចឲ្យលែងលះគ្នា នៅពេលដែលគាត់យល់ថាភាគីទាំងសងខាងពិតជាមានបំណង ក្នុងការរំលាយចំណងអាពាហ៍ពិពាហ៍ពិតប្រាកដមែន។ បើមានការទាមទារទ្រព្យសម្បត្តិ ភាគីទាំងពីរអាចពិភាក្សាគ្នាអំពីការបែងចែកទ្រព្យសម្បត្តិដោយឆន្ទៈព្រមព្រៀងរបស់ភាគីទាំងពីរបាន ហើយក្នុងករណីនេះទោះបីជាទ្រព្យសម្បត្តិដោយឡែក ឬជាទ្រព្យសម្បត្តិរួមក៏ដោយ បើមានការលះបង់ ឬការផ្តល់សម្បទានរវាងគ្នា និងគ្នាក្នុងការបែងចែក តុលាការត្រូវធ្វើការបែងចែកទៅតាមការព្រមព្រៀងនោះ។ ប្រការដែលសំខាន់ គឺការព្រមព្រៀងនោះត្រូវកើតចេញដោយឆន្ទៈដោយសេរី និងពិតប្រាកដរបស់ភាគីទាំងពីរ (មាត្រា៩៨០ កថាខណ្ឌទី១) ។ នៅមុនពេលតុលាការបានធ្វើការសម្រេចលើពាក្យសុំលែងលះរបស់សហព័ទ្ធ តុលាការគប្បីត្រូវពិចារណាទៅលើឆន្ទៈរបស់គូភាគីក្នុងការរំលាយទំនាក់ទំនងអាពាហ៍ពិពាហ៍នេះដោយត្រូវប្រាកដថាពួកគេ ពិតជាមិនអាចរួមរស់នៅជាមួយគ្នាបន្តទៅទៀតបានឡើយ ដោយធ្វើការកោះហៅភាគីសម្រាប់ធ្វើការសាកសួរពីចេតនា និងបញ្ហាផ្សេងៗដែលជាដើមចមដែលពួកគេពុំអាចបន្តអាពាហ៍ពិពាហ៍នេះតទៅមុខទៀតបាន។ លើសពីនេះទៅទៀតក្នុងករណីនៃការបែងចែកទ្រព្យតាមការពិភាក្សាគ្នានេះមានពេលខ្លះវាជាការលាក់ទុកនូវទ្រព្យសម្បត្តិពិតប្រាកដដែលអាចមានជាឧទាហរណ៍៖ ដូចជាបើប្តីលែង

[30] ច្បាប់ស្តីពីនីតិវិធីនៃរឿងក្តីរដ្ឋប្បវេណីមិនមែនបណ្តឹង , លេខ នស/រកម/០៧១០/០៣, ១០ កក្កដា ២០១០ តារាងឧបសម្ព័ន្ធផ្នែកទី៤ ចំណុច៥។

លះជាមួយប្រពន្ធហើយចែកទ្រព្យគ្នាដើម្បីមានបំណងរត់គេចពីការដេញដោលពីសំណាក់ម្ចាស់បំណុល។ ដូច្នេះ ចំនួនទឹកប្រាក់នៃចំណែកទ្រព្យសម្បត្តិមានច្រើនហួសហេតុខុសពីខ្លឹមសារដែលមានចែងក្នុងមាត្រា៩៧៥ ចំណុច ខ ហើយបើសិនជាមានព្រឹត្តិការណ៍ពិសេស ដែលនាំឲ្យមានការយល់ឃើញថា មានការចែកទ្រព្យនេះគឺជាវិធីចាត់ចែងទ្រព្យដោយបន្លំគេអាចចាត់ទុកចំនួនទាំងអស់ ឬមួយផ្នែកនៃទ្រព្យនោះថាជាកម្មវត្ថុដែលត្រូវលុបចោលដោយអនុវត្តសិទ្ធិលុបចោលជាអំពើដែលនាំឲ្យខូចខាតផលប្រយោជន៍។ នៅក្នុងពាក្យសុំលែងលះនេះផងដែរ សហព័ទ្ធគប្បីកំណត់អំពីការព្រមព្រៀងលើការលែងលះគ្នា ការកំណត់អំពីអ្នកមានអំណាចមេបាលើកូន ព្រមទាំងការបែងចែកទ្រព្យសម្បត្តិរួមផងដែរ។ នៅពេលនោះ តុលាការនឹងពិនិត្យមើលទៅលើមូលហេតុ និងភាពយុត្តិធម៌នៃការបែងចែកចំណែកទ្រព្យសម្បត្តិ ដើម្បីធានាថាការបែងចែកទាំងនេះប្រព្រឹត្តទៅដោយពុំមានការបង្ខិតបង្ខំពីភាគីណាម្ខាងឡើយ។ នីតិវិធីបន្តតុលាការនឹង ចេញសេចក្តីសម្រេចលើពាក្យសុំលែងលះរបស់សហព័ទ្ធ រួចពួកគេអាចយកសេចក្តីសម្រេចនេះទៅអនុវត្តតាមផលប្រយោជន៍ដែលមានកំណត់រៀងៗខ្លួនបាន។

ដោយឡែក ប្រសិនបើការពិភាក្សាពុំអាចឈានដល់ការព្រមព្រៀងគ្នា (អាចចូលក្នុងចំណុចផ្សេងៗទៀតដែលមានចែងក្នុងមាត្រា៩៧៨ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី) ទៅលើចំណុចទាំង២ខាងលើទេ (ការកំណត់យកអ្នកមានអំណាចមេបា និងការបែងចែកទ្រព្យសម្បត្តិរួម) នោះសហព័ទ្ធអាចដាក់ពាក្យបណ្តឹងលែងលះមកតុលាការដើម្បីឲ្យចេញសាលក្រមសម្រេចអំពីអ្នកមានអំណាចមេបា និងការបែងចែកទ្រព្យរួមផងដែរ។

កថាខណ្ឌទី២៖ ការបែងចែកទ្រព្យសម្បត្តិរួមតាមការសម្រេចរបស់តុលាការ

នៅពេលដែលពាក្យបណ្តឹងលែងលះ ឬពាក្យសុំលែងលះត្រូវបានដាក់ទៅតុលាការប្តី ឬប្រពន្ធ អាចទាមទារឲ្យតុលាការបែងចែកទ្រព្យសម្បត្តិរួមបាន ប្រសិនបើប្តីប្រពន្ធពុំអាចពិភាក្សាបែងចែកទ្រព្យរួមតាមការព្រមព្រៀង។ កាលបើការពិភាក្សារបស់ភាគីទាំងពីរ មិនបានសម្រេចអំពីការបែងចែកទ្រព្យសម្បត្តិទេ បើភាគីណាមានភស្តុតាងបញ្ជាក់អំពីទ្រព្យសម្បត្តិរួម (មាត្រា៩៧៣) បើទោះក្នុងចំណោមនោះមានសហព័ទ្ធណាម្ខាងបានបំពេញតែការងារគេហកិច្ចក៏ដោយ ក៏ការងារនោះមានតម្លៃស្មើនឹងការងារដែលនៅក្រៅផ្ទះដែរ (មាត្រា៩៨០ កថាខណ្ឌ៣)។ ដូច្នេះ ទ្រព្យសម្បត្តិរួម ត្រូវបែងចែកឲ្យសហព័ទ្ធម្នាក់ៗ ចំនួន ១/២ (មួយភាគពីរ) នៃទ្រព្យសម្បត្តិរួម (មាត្រា៩៨០ កថាខណ្ឌទី២ ចំណុចខ វាក្យខណ្ឌទី១)។ ដោយផ្អែកតាមមាត្រា៩៨០ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី កថាខណ្ឌទី២ បានចែងថា ក្នុងករណីដែលមិនអាចពិភាក្សាគ្នារវាងប្តីប្រពន្ធបានទេ ត្រូវបែងចែកទ្រព្យសម្បត្តិតាមការកំណត់របស់ច្បាប់ ដោយដំបូងគេសិក្សាលើទ្រព្យសម្បត្តិដោយឡែកដែលសហព័ទ្ធមាន ស្របតាមបញ្ញត្តិមាត្រា៩៧២ នៃក្រមដដែលនេះ ព្រមទាំងទ្រព្យសម្បត្តិរួម តាមសមាមាត្រនៃចំណែករបស់ភាគីទាំងសងខាង។

ជាមួយគ្នានេះដែរ ការបែងចែកទ្រព្យសម្បត្តិរួម មិនតម្រូវជាដាច់ខាតនូវការបែងចែកជាពីរចំណែកស្មើគ្នានោះទេ ក្នុងនោះដែរតុលាការនឹងពិចារណាទៅលើករណីពិសេស ដែលមានការទាមទារពីសហព័ទ្ធណាម្ខាងនូវ

ចំណែកផ្សេងៗ ដោយមើលទៅលើស្ថានភាពដូចជា៖ ទំហំនៃការបរិច្ចាគរបស់ភាគីនីមួយៗ ទៅលើលទ្ធកម្មនៃទ្រព្យសម្បត្តិ ការថែរក្សា ឬការបង្កើនទ្រព្យ អំឡុងពេលអាពាហ៍ពិពាហ៍ ព្រមទាំងកម្រិតនៃជីវភាពរស់នៅក្នុងពេលអាពាហ៍ពិពាហ៍ ដោយបូករួមទាំងអាយុ ស្ថានភាពផ្លូវកាយ និងផ្លូវចិត្ត វិជ្ជាជីវៈ ប្រាក់ចំណូល លទ្ធភាពធ្វើការងាររបស់ភាគីនីមួយៗ និងផលប្រយោជន៍របស់កូនជាអាទិ៍។ ជាក់ស្តែង នៅក្នុងបណ្តឹងលែងលះ ការទាមទារឲ្យមានការលែងលះគ្នាគឺជាលក្ខខណ្ឌចម្បងនៃនីតិវិធីលែងលះ ចំណែកឯលក្ខខណ្ឌបន្ទាប់បន្សំ គឺមានការកំណត់អំណាចមេបាដែលអាចស្នើសុំបានតាមនីតិវិធីបណ្តឹងស្តីពីឋានៈបុគ្គល និងការបែងចែកទ្រព្យ ដែលអាចស្នើសុំតាមក្រោយបាន តាមនីតិវិធីរឿងក្តីរដ្ឋប្បវេណីមិនមែនជាបណ្តឹង។ បើយើងក្រឡេកមកសិក្សាអំពី ការបែងចែកទ្រព្យសម្បត្តិតាមតុលាការវិញ ចៅក្រមដែលជាអ្នកសម្រេចសេចក្តី ត្រូវពិចារណា ពិនិត្យឲ្យគ្រប់ជ្រុងជ្រោយថាទ្រព្យសម្បត្តិរួមរបស់សហព័ទ្ធមានទំហំប៉ុណ្ណា ហើយថាតើការបែងចែកនោះទៀតសោតអាចនឹងប៉ះពាល់ដល់ផលប្រយោជន៍កូនដែរឬអត់ ពីព្រោះថាច្បាប់មានគោលគំនិតការពារដល់ផលប្រយោជន៍កុមារជាធំ។ បន្ទាប់ពីមានការសិក្សាលើចំណុចទាំងអស់នេះហើយ តុលាការ នឹងអាចចេញនូវសេចក្តីសម្រេចដ៏ត្រឹមត្រូវ និងយុត្តិធម៌ប្រកបដោយភាពសមស្របមួយដែលអាចទទួលយកបាន ដើម្បីឲ្យភាគីដែលជាសហព័ទ្ធទាំងសងខាងយកទៅអនុវត្ត។

សម្មតិកម្មខាងក្រោមនឹងបង្ហាញអំពីស្ថានភាពពិសេសនេះ ៖

⇒ “ ក” ជាប្តី “ ខ” ប្រពន្ធ

⇒ “ ខ” បានដាក់ពាក្យបណ្តឹងលែងលះ “ ក” និងទាមទារឲ្យតុលាការបែងចែកទ្រព្យរួម

⇒ ទ្រព្យសម្បត្តិសរុបមាន 20,000 (ពីរម៉ឺន) ដុល្លាអាមេរិក (ប្រាក់សន្សំ 5,000 (ប្រាំពាន់) ដុល្លាអាមេរិក និងដី L តម្លៃបច្ចុប្បន្ន 15,000 (មួយម៉ឺនប្រាំពាន់) ដុល្លាអាមេរិក)

⇒ ដី L ពេលទិញតម្លៃ 10,000 (មួយម៉ឺន) ដុល្លាអាមេរិក ដោយបានយកលុយដែលជាទ្រព្យដោយឡែករបស់ “ ក” ចំនួន 8,000 (ប្រាំបីពាន់) ដុល្លាអាមេរិក និងលុយរួមចំនួន 2,000 (ពីរពាន់) ដុល្លាអាមេរិក។ “ ក” បានស្នើសុំឲ្យតុលាការបែងចែកចំណែកដី L មកឲ្យខ្លួនក្នុងចំណែកច្រើនជាង “ ខ” ដោយសំអាងថា “ ក” បានបរិច្ចាគទ្រព្យដោយឡែកជាច្រើនក្នុងការទិញដី L ដែលជាទ្រព្យរួម។

តើតុលាការបែងចែកទ្រព្យសម្បត្តិរួមយ៉ាងដូចម្តេច ?

1. ចំពោះប្រាក់ 5,000 (ប្រាំពាន់) ដុល្លាអាមេរិក តុលាការនឹងសម្រេច ផ្អែកតាមគោលការណ៍ ១ ភាគ ២ ម្នាក់នៃសិទ្ធិលើចំណែកទ្រព្យរួម ហេតុនេះប្តីទទួលបានប្រាក់ 2,500 (ពីរពាន់ប្រាំរយ) ដុល្លាអាមេរិក ហើយប្រពន្ធទទួលបានប្រាក់ 2,500 (ពីរពាន់ប្រាំរយ) ដុល្លាអាមេរិក។

2. បើតុលាការទទួលស្គាល់ការទាមទាររបស់ “ ក” ដែលបានអះអាងអំពីទំហំនៃការបរិច្ចាគនូវទ្រព្យដោយឡែក ក្នុងការទិញដី L ហេតុនេះ តុលាការនឹងការបែងចែកតាមទំហំនៃការបរិច្ចាគនោះ។

- តម្លៃដី L ពេលទិញ = 10,000 ដុល្លាអាមេរិក
- តម្លៃដី L បច្ចុប្បន្ន = 15,000 ដុល្លាអាមេរិក
- ទំហំនៃការបរិច្ចាគ = 8,000 ដុល្លាអាមេរិក
- លុយរួមដែលយកមកទិញដី L = 2,000 ដុល្លាអាមេរិក

តាមសម្មតិកម្មខាងលើនេះ តុលាការបែងចែកទ្រព្យសម្បត្តិរបស់ប្តី ប្រពន្ធខាងលើនេះដូចតទៅ៖ តុលាការទទួលស្គាល់ថាទំហំនៃការបរិច្ចាគរបស់ “ ក” ដែលមានចំពោះទ្រព្យរួមគឺមានចំនួន 8,000 ដុល្លាអាមេរិក និងធៀបជាមួយតម្លៃដីនៅពេលទិញ (10,000 ដុល្លាអាមេរិក) គឺស្មើនឹង 8/10 នៃតម្លៃដីសរុបនាពេលទិញ ចំណែកលុយចំនួន 2,000 ដុល្លាអាមេរិកដែលជាទ្រព្យរួមប្តី ប្រពន្ធ បើធៀបនឹងតម្លៃដីនៅពេលទិញ គឺស្មើនឹង 2/10។

តម្លៃដី L នៅពេលទិញ

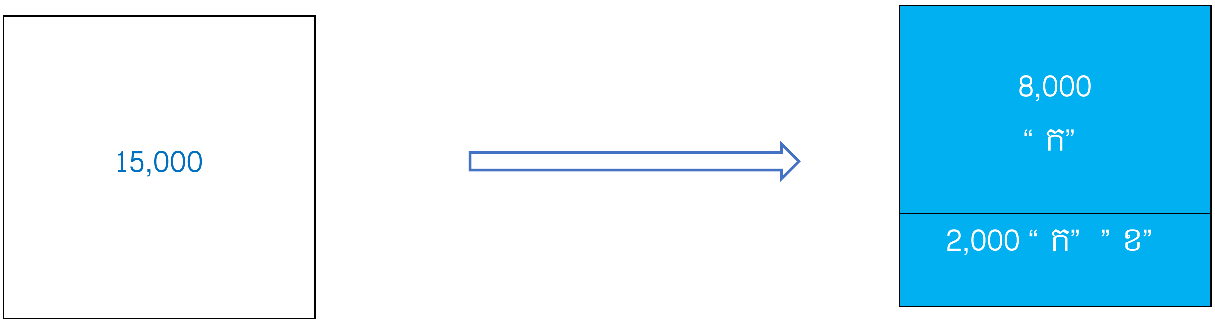

តុលាការទទួលស្គាល់ថាតម្លៃដីនាពេលលែងលះគឺ 15,000 ដុល្លាអាមេរិក ហេតុនេះតុលាការទទួលស្គាល់ថាទំហំនៃការបរិច្ចាគរបស់ “ក” (ប្តី) ដែលមានចំពោះទ្រព្យរួមគឺមានចំនួន 12,000 ដុល្លាអាមេរិក និងទ្រព្យសម្បត្តិរួមប្តី ប្រពន្ធមានចំនួន 3,000 ដុល្លាអាមេរិក។

តម្លៃដី L នៅពេលលែងលះ

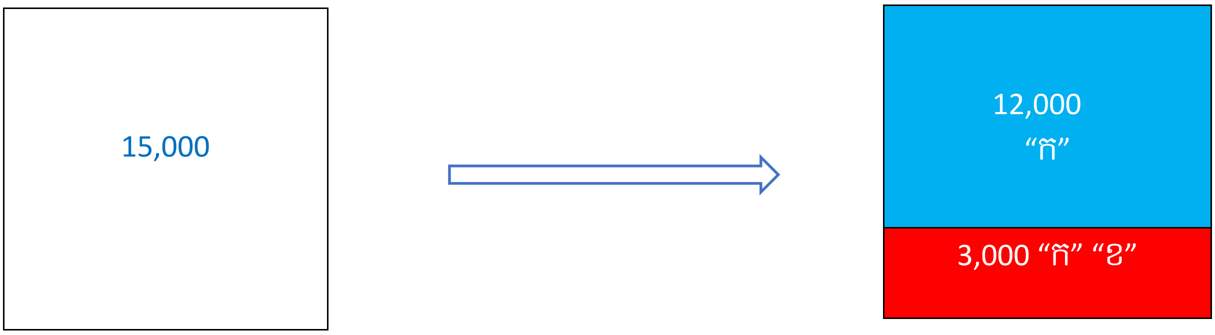

ជាធម្មតា តុលាការនឹងបែងចែកតម្លៃដី L នេះជាពីរចំណែកស្មើគ្នាទៅឲ្យប្តីប្រពន្ធ ដោយប្តីទទួលបាន 7,500 ដុល្លាអាមេរិក និងប្រពន្ធទទួលបាន 7,500 ដុល្លាអាមេរិក ប៉ុន្តែដោយសារមានការទាមទារពីប្តី និងតុលាការទទួលស្គាល់ទំហំនៃបរិច្ចាគនៃទ្រព្យដោយឡែករបស់ប្តីនៅក្នុងទ្រព្យរួមដែលជាដី L នេះតម្រូវឲ្យតុលាការមិនអាចបែងចែកដី L នេះតាមចំណែកស្មើគ្នានោះទេ ត្រូវដកចេញនូវទំហំបរិច្ចាគរបស់ប្តីដែលមានចំនួន 12,000 ដុល្លាអាមេរិក ហេតុនេះទឹកប្រាក់ដែលនៅសល់ (15,000 – 12,000 = 3,000) ទើបធ្វើការបែងចែកទៅឲ្យប្តីនិងប្រពន្ធ

ទៅតាមចំណែកស្មើៗគ្នាមានន័យថាទឹកប្រាក់ 3,000 ដុល្លាអាមេរិកនេះនឹងបែងចែកជាពីរចំណែកដោយប្តីទទួលបាន 1,500 ដុល្លាអាមេរិក ហើយប្រពន្ធទទួលបាន 1,500 ដុល្លាអាមេរិក។

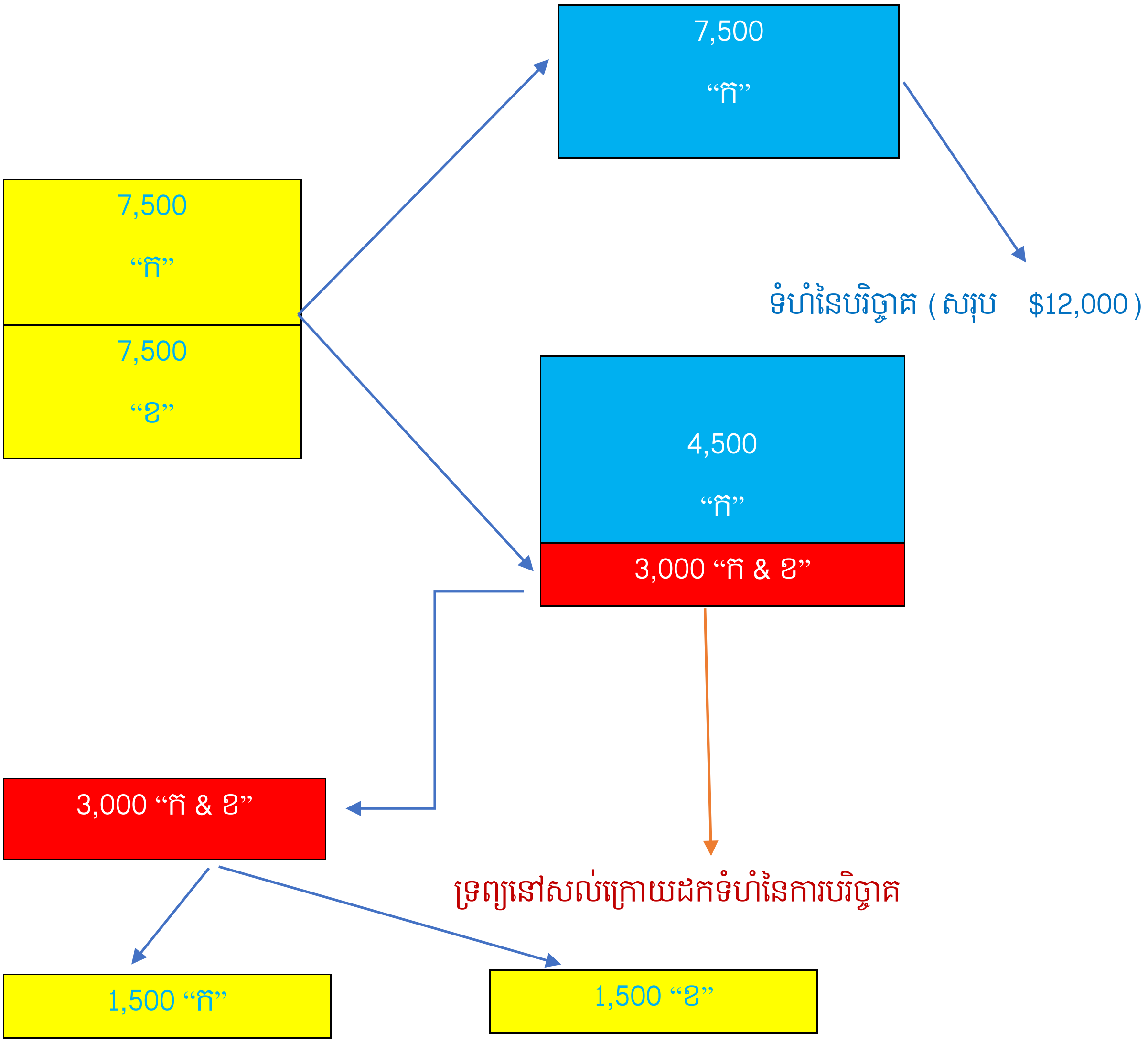

ផ្អែកលើមូលដ្ឋាននេះ បច្ចុប្បន្នដី L មានតម្លៃ 15,000 ដុល្លាអាមេរិក ហេតុនេះ ចំណែកប្រាក់ដែល ក ប្តី អាចទទួលបានពីដី L នេះគឺ 12,000 + 1,500 = 13,500 ដុល្លាអាមេរិក រីឯចំណែកប្រាក់ដែល ខ ប្រពន្ធ អាចទទួលបានពីដី L នេះគឺ 1,500 ដុល្លាអាមេរិក។

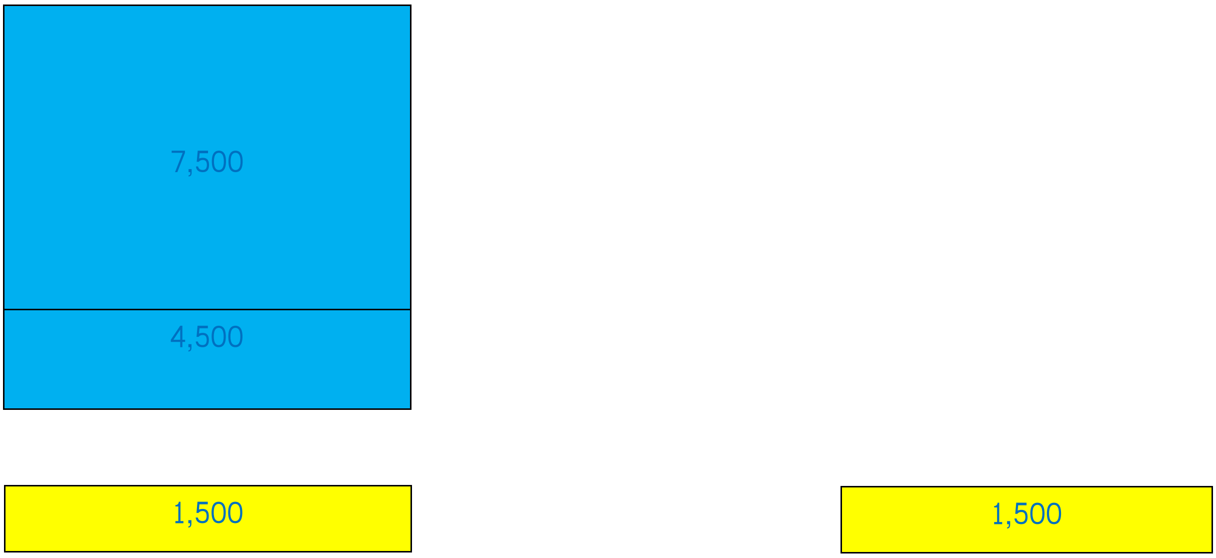

ចំណែករបស់ “ ក”
$13,500

ចំណែករបស់ “ ខ”
$1,500

សរុបមកលទ្ធផលនៃការបែងចែកទ្រព្យសម្បត្តិរួមរបស់ប្ដីប្រពន្ធ៖

- “ ក” (ប្ដី) នឹងទទួលបាន 2,500 (1/2 នៃប្រាក់សន្សំ) + 13,500 (9/10 នៃដីL) = 16,000 ដុល្លាអាមេរិក។
- “ ខ” (ប្រពន្ធ) នឹងទទួលបាន 2,500 (1/2 នៃប្រាក់សន្សំ) + 1,500 (1/10 នៃដីL) = 4,000 ដុល្លាអាមេរិក។

ម្យ៉ាងវិញទៀត យើងអាចនិយាយបានថា តុលាការកំណត់សិទ្ធិនៃចំណែករបស់ “ ក” (ប្ដី) គឺ 9/10 នៃដី L រីឯ “ ខ” (ប្រពន្ធ) គឺ1/10 នៃដី L មិនមែន ១ ភាគ ២ ម្នាក់នៅលើដី L ឡើយ។

ជំពូកទី២
ការបែងចែកចំពោះបំណុល
ក្នុងសំណុំរឿងលែងលះ

ជំពូកទី២
ការបែងចែកបំណុលនៅក្នុងសំណុំរឿងលែងលះ

នៅក្នុងការអនុវត្តជាក់ស្តែង ប្តីប្រពន្ធដែលលែងលះគ្នា ខណៈពេលដែលដែលពួកគេត្រូវទទួលខុសត្រូវចំពោះបំណុលរួម មានករណីដែលប្តីប្រពន្ធធ្វើកិច្ចព្រមព្រៀងបែងចែកទ្រព្យសម្បត្តិរួមដោយក្នុងនោះពួកគេព្រមព្រៀងគ្នាបែងចែកបន្ទុកទទួលខុសត្រូវចំពោះបំណុលរួមផងដែរ ដូចជាកំណត់ឲ្យប្តីជាអ្នកទទួលខុសត្រូវបំណុលរួមតែម្នាក់ឯង ឬឲ្យប្រពន្ធជាអ្នកទទួលបន្ទុកតែម្នាក់ ១ភាគ២ ជាអាទិ៍។ ជាទូទៅ ភាគីបានស្នើសុំឲ្យតុលាការធ្វើការបែងចែកបន្ទុក ក្នុងការទទួលខុសត្រូវចំពោះបំណុលរួម (បែងចែកបំណុល) តាមការស្នើសុំ ឬតាមកិច្ចព្រមព្រៀងបែងចែកបំណុល នៅក្នុងសេចក្តីសម្រេចលែងលះផងដែរ។

ឆ្លើយតបចំពោះបញ្ហានេះ យើងខ្ញុំសូមធ្វើការបកស្រាយបញ្ជាក់អំពីការព្រមព្រៀងបែងចែកបន្ទុកក្នុងការទទួលខុសត្រូវចំពោះបំណុលរួមរបស់ប្តីប្រពន្ធ ពុំមានអានុភាពតាមផ្លូវច្បាប់ឡើយ តុលាការមិនអាចសម្រេចតាមអ្វីដែលភាគីស្នើសុំបានទេ ពីព្រោះថាការទាមទាររបស់គូភាគី គឺជាការទាមទារដែលមិនស្របច្បាប់ ហើយទោះបីជាមានករណីដែលតុលាការ សម្រេចបែងចែកបន្ទុកក្នុងការទទួលខុសត្រូវចំពោះបំណុលរួមប្តីប្រពន្ធនៅក្នុងសេចក្តីសម្រេចលែងលះក៏ពិតមែនក៏ដោយ ក៏សេចក្តីសម្រេចនោះពុំមានអានុភាពតាមផ្លូវច្បាប់ឡើយ។ ហេតុផលគឺ៖

- ប្តីប្រពន្ធត្រូវទទួលខុសត្រូវដោយសាមគ្គីភាព (រួមគ្នា) ទោះបីជាបានធ្វើការលែងលះគ្នាក៏ដោយ ក៏នៅតែត្រូវទទួលខុសត្រូវរួមគ្នាដែរ ប្រសិនបើឲ្យប្តីប្រពន្ធ (កូនបំណុល) ធ្វើការបែងចែកបំណុលរួមដូចជា ១ ភាគ ២ ម្នាក់នឹងនាំឲ្យបំពានផលប្រយោជន៍របស់ម្ចាស់បំណុល (ផលប្រយោជន៍ដែលម្ចាស់បំណុលអាចប្តឹងទាមទារឲ្យទាំងប្តី ទាំងប្រពន្ធអនុវត្តកាតព្វកិច្ចទាំងអស់)។
- ការសម្រេចក្នុងការចាត់ចែងបំណុលនោះបែបណា (ទាមទារពីប្តី ទាមទារពីប្រពន្ធ ឬទាំងប្តីទាំងប្រពន្ធ ឬលើកលែងបំណុល) គឺជាសិទ្ធិសម្រេចរបស់ម្ចាស់បំណុល មិនមែនជាសិទ្ធិសម្រេចរបស់កូនបំណុលទេ ហេតុនេះប្តីប្រពន្ធជាកូនបំណុល មានកាតព្វកិច្ចសងបំណុលដោយរួមគ្នា ពុំអាចធ្វើការចាត់ចែងបំណុលនោះដោយខ្លួនឯងដោយការព្រមព្រៀងបែងចែកបំណុលបានទេ។

ផ្នែកទី១៖ សញ្ញាណគតិយុត្តនៃបំណុលក្នុងស្ថានភាពលែងលះ

កថាខណ្ឌទី១៖ បំណុលដោយឡែក

បំណុលដោយឡែក សំដៅលើបំណុល ឬកាតព្វកិច្ចដែលមានអត្ថិភាពមុនពេលមានចំណងអាពាហ៍ពិពាហ៍របស់សហព័ទ្ធ ឬប្រទានកម្មដែលមានបន្ទុក ឬតម្លៃនៃការចាត់ចែងទ្រព្យដោយឡែក(ដូចជាការលក់ទ្រព្យដោយឡែកសម្រាប់សងបំណុលដោយឡែក ប៉ុន្តែវានៅមិនគ្រប់គ្រាន់)។ ជាងនេះទៅទៀត ចំពោះ

បំណុល ឬកាតព្វកិច្ចដែលប្តី ឬប្រពន្ធតែម្ខាងជាអ្នកបង្កើតដែលមិនពាក់ព័ន្ធនឹងសោហ៊ុយដើម្បីរក្សាជីវភាពរួម ឬផលប្រយោជន៍គ្រួសារ ឬការគ្រប់គ្រងថែរក្សាទ្រព្យរួម មិនមែនជាបំណុលរួមទេ ពោលគឺជាបំណុលដោយឡែកដូចគ្នា។ បំណុលដោយឡែក អាចចាត់ទុកថាជាទ្រព្យអកម្មដោយឡែករបស់សហព័ទ្ធណាម្ខាង ដែលសហព័ទ្ធនោះត្រូវតែទទួលបន្ទុកអនុវត្ត។

ជាគោលការណ៍ ក្នុងចំណងអាពាហ៍ពិពាហ៍ បានបង្កើតនូវអានុភាពគតិយុត្តទៅលើគូភាគី ចំពោះកូន និងទៅលើទ្រព្យសម្បត្តិ។ យ៉ាងណាមិញ ករណីមានការលែងលះ ក៏ត្រូវយកមកអនុវត្តដូចគ្នា ពោលគឺការបង្កើតនូវអានុភាពទៅលើភាគីដែលជាសហព័ទ្ធ និងទ្រព្យសម្បត្តិ។ ដោយហេតុថា ក្រមរដ្ឋប្បវេណីពុំបានចែងច្បាស់លាស់អំពីបញ្ហានេះ គេសង្កេតឃើញថាប្រសិនបើច្បាប់អនុញ្ញាតឲ្យមានការទទួលខុសត្រូវរួមគ្នារបស់សហព័ទ្ធចំពោះបំណុលដោយឡែក នោះវានឹងបង្កឲ្យមានភាពអយុត្តិធម៌ចំពោះសហព័ទ្ធម្ខាងទៀត ជាពិសេសបាត់បង់នូវផលប្រយោជន៍ផ្ទាល់ខ្លួនរបស់បុគ្គលនោះ ទោះបីជាកំពុងស្ថិតនៅក្នុងអំឡុងពេលដែលអាពាហ៍ពិពាហ៍មានអត្ថិភាព ឬពេលលែងលះក៏ដោយ។

តាមរយៈនេះ ការទទួលខុសត្រូវចំពោះបំណុលដោយឡែក ត្រូវតែជាកាតព្វកិច្ចរបស់សហព័ទ្ធណាម្ខាងដែលបានបង្កើតចំណងគតិយុត្តជាមួយតតិយជនដែលជាម្ចាស់បំណុល ក្នុងនាមខ្លួនជាកូនបំណុល។ ការកំណត់បែបនេះ បានសបញ្ជាក់ឲ្យឃើញថាការទទួលខុសត្រូវក្នុងស្ថានភាពបែបនេះ នឹងនាំមកនូវសមភាព និងភាពត្រឹមត្រូវ ដោយហេតុថាសហព័ទ្ធដែលបានបង្កើតចំណងគតិយុត្តជាមួយម្ចាស់បំណុល ជាអ្នកទទួលបានសិទ្ធិ ឬផលប្រយោជន៍ណាមួយ ហើយត្រូវតែទទួលបន្ទុកអនុវត្តកាតព្វកិច្ចនោះដោយខ្លួនឯង ដោយគ្មានការពាក់ព័ន្ធជាមួយនឹងទ្រព្យរបស់សហព័ទ្ធម្ខាងទៀត ឬទ្រព្យរួមដែលកើតមានក្នុងអំឡុងពេលអាពាហ៍ពិពាហ៍ឡើយ។

កថាខណ្ឌទី២៖ បំណុលរួម

បំណុលរួម ឬទ្រព្យអកម្មរួម គឺជាបំណុល ឬកាតព្វកិច្ចដែល៖

- កើតមានឡើងក្នុងអំឡុងពេលមានអត្ថិភាពនៃចំណងអាពាហ៍ពិពាហ៍
- សោហ៊ុយសម្រាប់រៀបចំអាពាហ៍ពិពាហ៍
- សោហ៊ុយចំណាយសម្រាប់ជីវភាពគ្រួសារ
- សោហ៊ុយដើម្បីការអប់រំ ឬការព្យាបាល ថែទាំកូន
- សោហ៊ុយដើម្បីគ្រប់គ្រង និងរក្សាទ្រព្យសម្បត្តិរួម
- កាតព្វកិច្ច ឬករណីយកិច្ចផ្សេងទៀត ដែលសហព័ទ្ធទាំងសងខាងបានព្រមព្រៀងគ្នាជាលាយលក្ខណ៍អក្សរជាមួយម្ចាស់បំណុល នៅក្នុងអំឡុងពេលអាពាហ៍ពិពាហ៍

- កាតព្វកិច្ច ឬករណីយកិច្ចផ្សេងទៀត ដែលសហព័ទ្ធណាម្ខាងជាអ្នកទទួលបន្ទុក ដោយមានការយល់ព្រមតាមលិខិតលាយលក្ខណ៍អក្សរ ពីសហព័ទ្ធម្ខាងទៀត ក្នុងអំឡុងពេលអាពាហ៍ពិពាហ៍
- កាតព្វកិច្ច ឬករណីយកិច្ចទាំងឡាយ ដែលសហព័ទ្ធទាំងសងខាងមានឆន្ទៈពិតប្រាកដនៅក្នុងការបង្កើតឡើង។[31]

ផ្នែកទី២៖ ការទទួលខុសត្រូវចំពោះបំណុលរួមក្នុងស្ថានភាពនៃការលែងលះ

កថាខណ្ឌទី១៖ ការទទួលខុសត្រូវដោយសាមគ្គីភាព

ជាគោលការណ៍ ប្តីប្រពន្ធ ត្រូវទទួលខុសត្រូវរួមគ្នា ចំពោះបំណុលទាំងឡាយដែលបានកើតឡើងក្នុងអំឡុងពេលដែលចំណងអាពាហ៍ពិពាហ៍មានអត្ថិភាព។ គ្មានសហព័ទ្ធម្ខាងណា អាចរួចផុតពីការទទួលខុសត្រូវឡើយ ដោយសហព័ទ្ធទាំងសងខាង ត្រូវទទួលបន្ទុកអនុវត្តកាតព្វកិច្ចទៅតាមភាគរៀងៗខ្លួន ប្រកបដោយភាពស្មោះត្រង់ និងសុចរិតក្នុងនាមខ្លួនជាកូនបំណុល។ ការកំណត់បែបនេះ មានគោលដៅដើម្បីរក្សាឲ្យបាននូវផលប្រយោជន៍របស់ម្ចាស់បំណុល ជាពិសេសបញ្ចៀសនូវការដាក់បន្ទុកធ្ងន់ធ្ងរទៅលើសហព័ទ្ធតែម្ខាង។[32]

ជាងនេះទៅទៀត ម្ចាស់បំណុល អាចទាមទារឲ្យសងបំណុលរបស់ខ្លួន ពីសហព័ទ្ធទាំងសងដោយអនុវត្តបានតែទៅលើទ្រព្យសម្បត្តិរួមរបស់ប្តីប្រពន្ធដែលជាកូនបំណុលតែប៉ុណ្ណោះ ដោយហេតុថាទ្រព្យសម្បត្តិរួមជាទ្រព្យសម្បត្តិដែលកើតឡើងក្នុងអំឡុងពេលអាពាហ៍ពិពាហ៍។ ការបែងចែករវាងការអនុវត្តសិទ្ធិចំពោះទ្រព្យ

សម្បត្តិរួម និងទ្រព្យសម្បត្តិដោយឡែក បានបង្កប់នូវគោលគំនិតមួយចំនួនដូចជា៖ ការការពារសិទ្ធិ និងផលប្រយោជន៍របស់សហព័ទ្ធទាំងសងខាងដែលមានទ្រព្យសម្បត្តិដោយឡែក ដោយសារទ្រព្យនោះមានអត្ថិភាពមុនរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ ទ្រព្យដែលសហព័ទ្ធទទួលបានតាមរយៈសន្តតិកម្ម ប្រទានកម្ម អច្ច័យទាន ក្នុងអំឡុងពេលអាពាហ៍ពិពាហ៍ និងទ្រព្យដែលជាតម្លៃតបនៃការចាត់ចែងទ្រព្យសម្បត្តិដែលទទួលបានមុនពេលរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ សន្តតិកម្ម អច្ច័យទាន ព្រមទាំងប្រទានកម្ម។ លើសពីនេះទៅទៀត ការកម្រិតបែបនេះ បានបញ្ជាក់ឲ្យឃើញថាជាការជួយរក្សាទ្រទ្រង់ជីវភាពរស់នៅ និងទ្រព្យសម្បត្តិដែលនៅសេសសល់ក្រោយពេលធ្វើការលែងលះរួចបានក្លាយជាស្ថាពរ។

ដោយអនុលោមទៅតាមមាត្រា៣៥ នៃច្បាប់ស្តីពីអាពាហ៍ពិពាហ៍ និងគ្រួសារឆ្នាំ១៩៨៩ បានបញ្ញត្តិដូចខាងក្រោម៖

ត្រូវធ្លាក់ទៅលើបន្ទុកនៃទ្រព្យសម្បត្តិរួម៖

- ការផ្គត់ផ្គង់គ្រួសារ និងចំណាយដើម្បីអប់រំ និងបណ្តុះបណ្តាលកូន។

---

[31] មាត្រា ៩៧៥ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណីខ្មែរឆ្នាំ ២០០៧។

[32] គណៈកម្មការទទួលបន្ទុកការពារសេចក្តីព្រាងក្រមរដ្ឋប្បវេណី និងក្រុមការងារជប៉ុនដែលទទួលបន្ទុកធ្វើសេចក្តីព្រាងក្រមរដ្ឋប្បវេណី, សេចក្តីកំណត់ចំពោះមាត្រានីមួយៗនៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី ភាគ៥ គន្ថី៧ មាត្រា៩៧៥, ក្រសួងយុត្តិធម៌, ២០១០។

- បំណុល និងកាតព្វកិច្ចទាំងឡាយ ដែលសហព័ទ្ធទាំងពីរបានព្រមព្រៀងគ្នា នៅក្នុងពេលមានចំណងអាពាហ៍ពិពាហ៍ ឬដែលសហព័ទ្ធណាម្នាក់បានសម្រេច ក្នុងរយៈពេលមានចំណងអាពាហ៍ពិពាហ៍ ដោយមានការយល់ព្រមពីសហព័ទ្ធម្ខាងទៀត។
- ការថែទាំ និងគ្រប់គ្រងទ្រព្យសម្បត្តិរួម។

យើងខ្ញុំសូមធ្វើការបង្ហាញករណីអង្គហេតុជាក់ស្តែងមួយដែលមាន “ ក” ជាប្តី និង “ ខ” ជាប្រពន្ធ បានខ្ចីលុយធនាគារចំនួន ៥០.០០០ ដុល្លាអាមេរិក ហើយបានខ្ចីលុយពី “ ឃ” ដែលជាបងស្រីរបស់ “ ខ” ចំនួន ២០.០០០ ដុល្លាអាមេរិក ដើម្បីទិញដីមួយកន្លែងហៅថាដី L ដោយបច្ចុប្បន្នដីនេះមានតម្លៃ ១០០.០០០ ដុល្លាអាមេរិក តាមច្បាប់បំណុលនេះជាបំណុលដែកប្តីប្រពន្ធត្រូវទទួលខុសត្រូវរួមគ្នា។ ដោយសារទំនាក់ទំនងក្នុងគ្រួសារមិនល្អឈានដល់ការបែកបាក់មិនអាចរួមរស់នឹងគ្នាបាន “ ខ” បានដាក់ពាក្យបណ្តឹងលែងលះដោយមានទ្រព្យសម្បត្តិរួម និងបំណុលរួមដូចតទៅ៖

ទ្រព្យសម្បត្តិរួមមាន៖

- A ដី L មានតម្លៃ ១០០.០០០ ដុល្លាអាមេរិក
- B រថយន្តតម្លៃ ១០.០០០ ដុល្លាអាមេរិក
- C ដី M មានតម្លៃ ៤០.០០០ ដុល្លាអាមេរិក

ហើយមានបំណុលដែលជំពាក់ធនាគារចំនួន ៥០.០០០ ដុល្លាអាមេរិក និងបំណុលជំពាក់ “ ឃ” ចំនួន ២០.០០០ ដុល្លាអាមេរិក។

“ ក” និង “ ខ” បានព្រមព្រៀងបែងចែកទ្រព្យរួមដូចតទៅ៖

- ដី L ជាកម្មសិទ្ធិរបស់ “ ខ” ដោយ “ ខ” ត្រូវបង់ប្រាក់ ៥០.០០០ ដុល្លាអាមេរិកដែលជំពាក់ធនាគារហើយ “ ខ” ត្រូវទទួលខុសត្រូវចំពោះបំណុលចំនួន ២០.០០០ ដុល្លាអាមេរិកដែលជំពាក់ “ ឃ” ។

ប្រសិនបើ ភាគីប្តីប្រពន្ធអនុវត្តតាមកិច្ចព្រមព្រៀងនោះ ប្រហែលជាពុំមានបញ្ហាកើតឡើងទេ ផ្ទុយទៅវិញ ប្រសិនបើភាគីណាមួយមិនអនុវត្ត តើអាចយកកិច្ចព្រមព្រៀង ឬសេចក្តីសម្រេចរបស់តុលាការមកចងបានដែរឬទេ? ផ្អែកតាមអង្គហេតុខាងលើ ប្រសិនបើ “ ខ” អនុវត្តតាមខ្លឹមសារនៃការព្រមព្រៀងដោយបានសងប្រាក់ ២០.០០០ ដុល្លាអាមេរិកទៅម្ចាស់បំណុល “ ឃ” ប៉ុន្តែ “ ក” មិនបានសងប្រាក់ ៥០.០០០ ដុល្លាអាមេរិកទៅធនាគារឡើយ តើធនាគារអាចទាមទារពី “ ខ” បានឬទេ? ក្នុងករណីនេះ ធនាគារនៅតែមានសិទ្ធិទាមទារប្រាក់ ៥០.០០០ ដុល្លាអាមេរិកពីប្តីប្រពន្ធ ឬពីប្តី ឬពីប្រពន្ធ ដោយលើកហេតុផលថា វាគឺជាបំណុលរួមដែលប្តីប្រពន្ធត្រូវទទួលខុសត្រូវរួមគ្នា ហើយវាគឺជាកិច្ចព្រមព្រៀងបែងចែកបំណុលពុំមានអានុភាព ឬសេចក្តីសម្រេចអំពីការបែង

ចែកបំណុលមានភាពផ្ទុយច្បាប់ ហេតុនេះ " ខ" មិនអាចយកកិច្ចព្រមព្រៀង ឬសេចក្តីសម្រេចរបស់តុលាការមកសំអាងដើម្បីឲ្យខ្លួនគេចផុតពីការទទួលខុសត្រូវចំពោះបំណុលធនាគារនោះទេ។

កថាខណ្ឌទី២៖ ការទាមទារអនុវត្តសិទ្ធិរបស់ម្ចាស់បំណុល

ប្តីប្រពន្ធ ត្រូវទទួលខុសត្រូវដោយរួមគ្នាចំពោះបំណុលរួមហៅថា កាតព្វកិច្ចដោយសាមគ្គី។ ការទទួលខុសត្រូវដោយរួមគ្នា ឬសាមគ្គីភាពនេះបានបង្កើតនូវសិទ្ធិទាមទាររបស់ម្ចាស់បំណុលឲ្យកូនបំណុលដែលជាសហព័ទ្ធក្នុងការអនុវត្តកាតព្វកិច្ចរបស់ពួកគេ។

ម្ចាស់បំណុល អាចទាមទារឲ្យកូនបំណុលណាម្នាក់ អនុវត្តកាតព្វកិច្ចទាំងអស់ ឬមួយភាគ ដោយព្រមគ្នា ឬជាបន្តបន្ទាប់។[33] ក្នុងករណីនេះប្រសិនបើម្ចាស់បំណុល ជ្រើសរើសប្តឹងទាមទារបំណុលទាំងអស់ពីកូនបំណុលដែលជាប្តីតែម្នាក់ឯង ប្តីមិនអាចលើកឡើងឲ្យទៅទាមទារមួយភាគនៃបំណុលសរុបរួមនោះពីប្រពន្ធបានឡើយ ដោយហេតុថាប្តីប្រពន្ធត្រូវទទួលខុសត្រូវដោយរួមគ្នា ហើយមិនអាចបែងចែកបន្ទុកនៃការទទួលខុសត្រូវឡើយ ដោយផ្អែកទៅលើអត្ថន័យនៃមាត្រា ៩២១ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណីកម្ពុជាឆ្នាំ ២០០៧។

ឧទាហរណ៍៖

ប្តីនិងប្រពន្ធ បានសម្រេចចិត្តខ្ចីប្រាក់ពីគ្រឹះស្ថានធនាគារមួយ ចំនួន ២០០០០ ដុល្លារដើម្បីទិញដីសាងសង់ផ្ទះ ក្រោយពីបានរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍បាន ៥ខែ ដោយមានសំបុត្រអាពាហ៍ពិពាហ៍ និងចុះបញ្ជីបានត្រឹមត្រូវស្របតាមច្បាប់។ ក្រោយមកអ្នកទាំងពីរក៏បានលែងលះ ដោយរស់នៅមិនចុះសម្រុងនឹងគ្នាជាប្តីប្រពន្ធ បន្ទាប់ពីខ្ចីបានរយៈពេល១ឆ្នាំ។ ទោះបីជាយ៉ាងនេះក៏ដោយ កម្ចី ២០០០០ដុល្លារដែលបានមកពីធនាគារ ជាបំណុលរួមដោយផ្អែកតាមច្បាប់ នាំឲ្យប្តីប្រពន្ធ ត្រូវទទួលខុសត្រូវរួមគ្នាចំពោះបំណុលនេះដោយសាមគ្គីភាព។

ប្រសិនបើប្តីប្រពន្ធមិនបានអនុវត្តកាតព្វកិច្ច ដែលសំដៅដល់ការសងប្រាក់មកធនាគារនោះទេ នាំឲ្យធនាគារដែលជាភាគីម្ចាស់បំណុល អាចអនុវត្តសិទ្ធិទាមទារដោយ៖

- អាចទាមទារប្រាក់ ២០០០០ ដុល្លាពីប្តីតែម្ខាង ឬ
- អាចទាមទារប្រាក់ ២០០០០ ដុល្លាពីប្រពន្ធតែម្ខាង ឬ
- អាចទាមទារប្រាក់ ២០០០០ ដុល្លាពីប្តី និងប្រពន្ធ ឬ
- អាចទាមទារប្រាក់ ១០០០០ ដុល្លាពីប្រពន្ធ និង ១០០០០ ដុល្លារទៀតពីប្តី។

ម៉្យាងវិញទៀត ប្រសិនបើប្តី ឬប្រពន្ធតែម្ខាងបានសងប្រាក់គ្រប់ចំនួន ២០០០០ ដុល្លារ នោះទៅធនាគាររួចហើយ នាំឲ្យកាតព្វកិច្ចរបស់ភាគីម្ខាងទៀតត្រូវរលត់ផងដែរ។

---

[33] មាត្រា ៩២១ កថាខណ្ឌទី១ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណីខ្មែរឆ្នាំ ២០០៧។

ដូចនេះ នៅក្នុងសំណុំរឿងលែងលះ នៅពេលតុលាការសម្រេចពីការលែងលះ ឬការរំលាយចំណងអាពាហ៍ពិពាហ៍ និងមុនពេលដែលតុលាការសម្រេចអំពីការបែងចែកទ្រព្យរួម តុលាការត្រូវពិចារណា និងពិនិត្យផងដែរទៅលើបំណុលដែលសហព័ទ្ធទាំងសងខាង ឬសហព័ទ្ធម្ខាងបានបង្កើតឡើងក្នុងពេលដែលចំណងអាពាហ៍ពិពាហ៍មានអត្ថិភាព ដើម្បីធ្វើការទូទាត់សងទៅម្ចាស់បំណុល ក៏ដូចជាការការពារនូវសិទ្ធិ និងផលប្រយោជន៍របស់ម្ចាស់បំណុលថែមទៀតផង។ ទោះបីជាតុលាការបានបែងចែករួចហើយក៏ដោយ ក្នុងស្ថានភាពដែលមានបំណុលរួមបានកើតឡើង ម្ចាស់បំណុលមានសិទ្ធិប្តឹងទាមទារឲ្យសហព័ទ្ធណាម្នាក់សងបំណុលរបស់ខ្លួន ហើយបន្ទាប់មកសហព័ទ្ធដែលយកទ្រព្យដែលខ្លួនទទួលបានដើម្បីសង មានសិទ្ធិប្តឹងទាមទារឲ្យសហព័ទ្ធម្នាក់ទៀតធ្វើការទូទាត់សងមកឲ្យខ្លួនវិញ។[34]

[34]ពុំ រិទ្ធី, នីតិបេតិកភណ្ឌ និងគ្រួសារ, បោះពុម្ពលើកទី១ (ភ្នំពេញ៖ រោងពុម្ពវណ្ណ សភា, ២០១៩), ៧០។

សេចក្តីសន្និដ្ឋាន

សេចក្តីសន្និដ្ឋាន

ឆ្លងកាត់តាមការស្រាវជ្រាវប្រធានបទខាងលើ យើងខ្ញុំអាចធ្វើការសន្និដ្ឋានបានថា ការបែងចែកទ្រព្យសម្បត្តិ និងការទទួលខុសត្រូវចំពោះបំណុលរួមក្នុងសំណុំរឿងលែងលះ ពិតជាមានភាពចាំបាច់ណាស់ក្នុងការលើកយកមកសិក្សាបកស្រាយដើម្បីឲ្យប្រជាពលរដ្ឋទូទៅមានការយល់ដឹងកាន់តែច្បាស់អំពីសារៈសំខាន់ គោលបំណង និងផលប្រយោជន៍អំពីការបែងចែកទ្រព្យសម្បត្តិ និងការទទួលខុសត្រូវចំពោះបំណុលរួមក្នុងសំណុំរឿងលែងលះទាំងកិច្ចសន្យា និងទាំងច្បាប់កំណត់ ពីព្រោះវាគឺជាកិច្ចចម្បងមួយដែលពួកគេគប្បីដឹង និងយល់នៅពេលដែលពួកគេដើរដល់ដំណាក់កាលលែងលះ។ ក្នុងនោះផងដែរ សហព័ទ្ធមានសិទ្ធិសេរីភាពក្នុងការកំណត់យកនូវទ្រព្យសម្បត្តិរបស់ពួកគេ តាមការព្រមព្រៀងលើកិច្ចសន្យាទ្រព្យសម្បត្តិ ឬតាមការកំណត់របស់ច្បាប់។ ខុសប្លែកគ្នាត្រង់ថាបើពួកគេយល់ព្រម គោរពតាមកិច្ចសន្យាទ្រព្យសម្បត្តិ នោះពួកគេតម្រូវឲ្យមានការព្រមព្រៀងបង្កើតឡើងនូវកិច្ចសន្យានោះ និងចុះបញ្ជីយ៉ាង ត្រឹមត្រូវស្របតាមនីតិវិធីនៅក្រសួងយុត្តិធម៌ ប៉ុន្តែបើពួកគេយល់ថាមិនចាំបាច់បង្កើតនូវកិច្ចសន្យាទ្រព្យសម្បត្តិទេនោះ គេក៏ មិនចាំបាច់បង្កើតវាទេ ហើយប្រព័ន្ធទ្រព្យសម្បត្តិប្តីប្រពន្ធតាមច្បាប់កំណត់នឹងចូលខ្លួនមកអនុវត្តដោយស្វ័យប្រវត្តិ។

សម្រាប់ប្រព័ន្ធទ្រព្យសម្បត្តិប្តីប្រពន្ធតាមកិច្ចសន្យា វាមានគោលបំណងក្នុងការកំណត់យកអំពីសេរីភាព និងឆន្ទៈ របស់បុគ្គលឯកជនក្នុងការបែងចែកទ្រព្យសម្បត្តិរបស់ពួកគេ នៅមុនពេលនិងកំឡុងពេលដែលពួកគេរស់នៅជាមួយគ្នាជា ប្តីប្រពន្ធ។ ជាមួយគ្នាផងដែរ កិច្ចសន្យាទ្រព្យសម្បត្តិនេះអាចធ្វើការកែប្រែ ផ្លាស់ប្តូរ និងលុបចោលបានទៅតាមការព្រមព្រៀងរបស់សហព័ទ្ធទាំងពីរដោយអនុវត្តតាមនីតិវិធីដែលមានចែងនៅក្នុងសេចក្តីប្រកាសនៅក្រសួងយុត្តិធម៌។ ម៉្យាងវិញទៀត វាមានអត្ថប្រយោជន៍សម្រាប់សហព័ទ្ធទាំងសងខាង ដើម្បីធ្វើការអះអាងជាមួយតតិយជន អំពីកម្រិតនៃទំហំ ទ្រព្យសម្បត្តិដែលពួកគេមាន និងជាការសម្រួលដល់តតិយជនផ្សេងទៀតផងដែរ ក្នុងការដឹងអំពីទំហំទ្រព្យសម្បត្តិរបស់ សហព័ទ្ធទាំងសងម្ខាង ឬតែម្ខាង នៅមុនពេលដែលគេធ្វើជំនួញឬពាណិជ្ជកម្មជាមួយប្តី ឬប្រពន្ធនោះ។ មិនតែប៉ុណ្ណោះ វាពិតជាមានសារៈសំខាន់ផងដែរ នៅពេលដែលសហព័ទ្ធទាំងសងខាងឈានទៅរកការលែងលះ។ នៅពេលដែលប្តីប្រពន្ធ មួយគូរនេះសម្រេចប្រកាន់យកនូវប្រព័ន្ធទ្រព្យសម្បត្តិប្តីប្រពន្ធតាមកិច្ចសន្យា ពួកគេបានព្រមព្រៀងគ្នាលើការបែងចែកទ្រព្យសម្បត្តិទាំងរួម និងសម្បត្តិដោយឡែក រួមទាំងបានឯកភាពគ្នាទៅលើកាតព្វកិច្ចណាមួយជាកាព្វកិច្ចរួម និងកាតព្វកិច្ចណាមួយជាកាតព្វកិច្ចដោយឡែក។ ក្នុងន័យនេះ វាក៏បានជួយសម្រួលដល់នីតិវិធីតុលាការ ក្នុងការសម្រេចលើរឿងក្តីលែងលះគ្នានេះ ផងដែរ ព្រោះថា តុលាការនឹងសម្រេចទៅតាមអ្វីដែលមានកំណត់នៅក្នុងកិច្ចសន្យាទ្រព្យសម្បត្តិនោះ តែប៉ុណ្ណោះ ប៉ុន្តែតុលាការនឹងពិចារណា មើលតទៅទៀតថាតើទ្រព្យសម្បត្តិដែលមានកំណត់នៅក្នុងខ្លឹមសារកិច្ចសន្យាទាំងនោះ មានផ្ទុយទៅនឹងបញ្ញត្តិស្តីពីសិទ្ធិទាមទារអាហារកាតព្វកិច្ច និងភាគបម្រុងដែរឬទេ។

សម្រាប់ការបែងចែកទ្រព្យសម្បត្តិ និងការទទួលខុសត្រូវចំពោះបំណុលរួមក្នុងសំណុំរឿងលែងលះ តាមច្បាប់កំណត់វិញ គឺច្បាប់មានគោលបំណងចង់រក្សានូវចំណងអាពាហ៍ពិពាហ៍របស់ប្រជាពលរដ្ឋឲ្យរឹតតែមានភាពរឹងមាំតាមរយៈការចេះ ជួយសង្គ្រោះគ្នា សហការគ្នាក្នុងការរស់នៅ និងមានភាពសាមគ្គីប្តីប្រពន្ធតាមច្បាប់កំណត់មានអត្ថប្រយោជន៍ នៅពេល ដែលប្តីប្រពន្ធណាម្ខាង មានការធ្វេសប្រហែសក្នុងការដើរតួរជាប្តី ឬប្រពន្ធ និងជាម្តាយ ឬឪពុកសម្រាប់កូន នោះច្បាប់តម្រូវឲ្យពួកគេ មានការជួយសហការគ្នាទៅវិញទៅមក ដែលមានកំណត់នៅក្នុងបញ្ញត្តិច្បាប់ជាសំអាង។ ដោយឡែកនៅពេលលែងលះ សម្រាប់ប្តីប្រពន្ធដែលកំណត់យកនូវការបែងចែក

ទ្រព្យសម្បត្តិ និងការទទួលខុសត្រូវចំពោះបំណុលរួមក្នុងសំណុំរឿងលែងលះ តុលាការនឹងសម្រេចសេចក្តីទៅតាមការព្រមព្រៀង របស់គូភាគីនិងភស្តុតាងនានា ដែលបញ្ជាក់នូវទ្រព្យសម្បត្តិរបស់ពួកគេ ដែលខុសពីសហព័ទ្ធដែលមានកិច្ចសន្យាទ្រព្យសម្បត្តិ តុលាការសម្រេចតែទៅតាមអ្វីដែលមាននៅក្នុងខ្លឹមសារកិច្ចសន្យានោះតែប៉ុណ្ណោះ។

សរុបមក ការបែងចែកទ្រព្យសម្បត្តិ និងការទទួលខុសត្រូវចំពោះបំណុលរួមក្នុងសំណុំរឿងលែងលះ ត្រូវបានយកមកចាត់ចែង ប្រើប្រាស់ និងគ្រប់គ្រងក្នុងកម្រិតនៃកាសាមគ្គី និងជួយសង្គ្រោះគ្នាទៅវិញទៅមក ហើយការបែងចែកទៅឲ្យសហព័ទ្ធទាំងសងខាងទៅតាមសមាមាត្រនៃចំណែករបស់ខ្លួនរៀងៗខ្លួន។

អនុសាសន៍

អនុសាសន៍

បន្ទាប់ពីបានធ្វើការសិក្សាស្រាវជ្រាវយ៉ាងលំអិតទៅលើប្រធានបទខាងលើរួចមក យើងសង្កេតឃើញថា ដើម្បីឲ្យការអនុវត្តការបែងចែកទ្រព្យសម្បត្តិ និងការទទួលខុសត្រូវចំពោះបំណុលរួមក្នុងសំណុំរឿងលែងលះមួយបានត្រឹមត្រូវ ចាំបាច់ណាស់ត្រូវតែអនុវត្តទៅតាមនីតិវិធីដែល បានកំណត់នៅក្នុងខ្លឹមសារច្បាប់។ នៅពេលដែលពេលដែលច្បាប់បានតាក់តែងនូវកម្រងបញ្ញត្តិ មានការគិតគូរច្បាស់លាស់អំពី សិទ្ធិ និងកាតព្វកិច្ចរបស់សហព័ទ្ធ ដើម្បីបំពេញក្នុងនាមជាប្តី ឬប្រពន្ធ និងបង្ការនូវហានិភ័យដែលអាចកើតមានឡើងនៅពេលមានបញ្ហាណាមួយ។ ជាការពិតណាស់នៅក្នុងសង្គមកម្ពុជាបច្ចុប្បន្ន ប្រជាជនមួយភាគធំ បានធ្វេសប្រហែសក្នុងការពិនិត្យ និងសិក្សាលើច្បាប់ដែលពាក់ព័ន្ធ នៅពេលដែលគេរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ ឧទាហរណ៍ ការមិនចេញ ថ្លៃសោហ៊ុយសម្រាប់អាពាហ៍ពិពាហ៍ ការមិនមើលថែក្រុមគ្រួសារដូចជាការផ្គត់ផ្គង់នូវសំភារៈ ក៏ដូចជាផ្តល់ការស្រលាញ់ដល់សហព័ទ្ធរបស់ខ្លួន និងមានបញ្ហាមួយចំនួនទៀត តួយ៉ាងដូចការបែងចែក មិនស្មើភាពគ្នា ឬមិនអាចពិភាក្សាគ្នាបានលើទ្រព្យសម្បត្តិរួមនៅពេលលែងលះ។ ហេតុដូចនេះ ហើយទើបច្បាប់ខិតខំតាក់តែងនូវចំណុចទាំងឡាយ ដើម្បីជៀសវាងនូវបញ្ហានានា ដែលបាន រៀបរាប់ខាងលើ ប៉ុន្តែក្នុងនោះដែរក៏មានចន្លោះខ្វះខាតពីអ្នកអនុវត្តច្បាប់ ក្នុងការផ្សព្វផ្សាយឲ្យមានភាពទូលំទូលាយជាងនេះ ដល់ប្រជាពលរដ្ឋដែលបានដឹងអំពីបញ្ញត្តិទាំងនេះ ក៏ដូចជាពុំមានលទ្ធភាពក្នុងការដឹងនូវច្បាប់ដែលពាក់ព័ន្ធទាំងនេះផងដែរ។ ដូច្នេះហើយយើងខ្ញុំសុំលើកយកនូវការ សំណូមពរដល់រាជរដ្ឋាភិបាលនូវចំណុចដូចខាងក្រោមនេះ៖

- ជម្រុញឲ្យមន្ត្រីអត្រានុកូលដ្ឋាន និងមន្ត្រីដែលពាក់ព័ន្ធ ព្យាយាមឲ្យយោគយល់ និងណែនាំអំពីច្បាប់ដល់សហព័ទ្ធដែលទៅចុះសំបុត្រអាពាហ៍ពិពាហ៍ ពីព្រោះគាត់អាចនឹងមិនដឹង ឬកម្រិតនៃការយល់ដឹងនៅមានកំនត់ ដែលអាចបង្កឲ្យមានវិវាទនានានៅពេលក្រោយ។
- ពង្រឹងនិងផ្សព្វផ្សាយច្បាប់ទៅអោយពលរដ្ឋ លើកកម្ពស់ការអានសៀវភៅ និងការចូលរួមនៅក្នុងកិច្ចការងារសង្គម។
- បង្ការការផ្តល់ព័ត៌មានខុស ឬការឲ្យប្រឹក្សា ពិគ្រោះយោបល់ខុស ពីសំណាក់មន្ត្រីមានសមត្ថកិច្ចទៅកាន់ប្រជាពលរដ្ឋ គប្បីមានវិធានការនានាដើម្បីទប់ស្កាត់នូវបញ្ហានេះ ដែលអាចកើតមានឡើងដោយថាហេតុ។

ជាចុងក្រោយ យើងខ្ញុំជានិស្សិតផ្នែកច្បាប់ នឹងព្យាយាមចែករំលែកនូវចំណេះដឹងក៏ដូចជាអាចផ្តល់ការប្រឹក្សា ឬធ្វើការពិភាក្សាណាមួយ ដល់ប្រជាជនក្នុងការយល់ដឹងនូវបញ្ហាទាំងនេះដើម្បីឲ្យពួកគាត់មានលទ្ធភាពក្នុងការប្រើប្រាស់ និងដោះស្រាយជាមួយដៃគូសហព័ទ្ធរបស់ពួកគេដែលប្រកបទៅដោយភាពត្រឹមត្រូវតាមផ្លូវច្បាប់ក៏ដូចជាចូលរួមក្នុងការចូលរួមអភិវឌ្ឍប្រទេសជាតិអោយមានការរីកចម្រើន។

ឯកសារយោង

ឯកសារយោង

ច្បាប់ និងលិខិតបទដ្ឋានគតិយុត្ត

- ក្រមរដ្ឋប្បវេណី លេខ នស/រកម/១២០៧/០៣០, ០៨ ធ្នូ ២០០៧។
- ច្បាប់ស្តីពីអាពាហ៍ពិពាហ៍ និងគ្រួសារ លេខ ០៤ក្រ, ចុះថ្ងៃទី១០ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ១៩៨២។
- ច្បាប់ស្តីពីអាពាហ៍ពិពាហ៍និងគ្រួសារ, លេខ ៥៦ ក្រ, ២៦ កក្កដា ១៩៨៩។
- ច្បាប់ស្តីពីនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណីដែលមិនមែនជាបណ្តឹង, លេខ ន/សរកម/០៧១០/០១៣, ១០ កក្កដា ២០១០។
- ប្រកាសស្តីពីនីតិវិធីនៃការចុះបញ្ជីទ្រព្យសម្បត្តិប្តីប្រពន្ធ, លេខ ៨១ កយ.ប្រក/១៣, ០៩ សីហា ២០១៣។
- សេចក្តីកំណត់ចំពោះមាត្រានីមួយៗនៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី, ភាគ៥, គន្ថីទី៧, ក្រសួងយុត្តិធម៌, ភ្នំពេញ, ២០១០។

សៀវភៅ និងឯកសារផ្សេងទៀត

- រុន ពណ្ណារិទ្ធ និង ចាំង ស៊ីណាត, សៀវភៅជំនួយស្មារតី, នីតិព្រហ្មទណ្ឌ និងនីតិគ្រួសារ, ឆ្នាំ ២០១៧។
- ក្រមរដ្ឋប្បវេណី និង ក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណី ភាគ ២(សមិទ្ធផលរបស់គម្រោងអភិវឌ្ឍន៍ប្រព័ន្ធច្បាប់ និងតុលាការ) ក្រសួងយុត្តិធម៌ បោះពុម្ពលើកទី១. ខែ វិច្ឆិកា ឆ្នាំ ២០១៦។
- ព្រុំ រិទ្ធី, នីតិបេតិកភណ្ឌ និងគ្រួសារ, បោះពុម្ពលើកទី១ ភ្នំពេញ៖ រោងពុម្ពវណ្ណ សភា, ២០១៩, ៧០។
- ឯកសាររបស់វិភាគទានច្បាប់។

គេហទំព័រ

- http://ciclg.com/kh/article/215 ក្រុមមេធាវីកម្ពុជាសហប្រតិបត្តិការអន្តរជាតិ(ការទទួលខុសត្រូវចំពោះបំណុលរួមរបស់ប្តីប្រពន្ធ)
- https://youtu.be/yXQCYDjcZAE Cambo TV HD, ការលែងលះ និងបែងចែកទ្រព្យសម្បត្តិ/,(ចូលទស្សនាថ្ងៃទី១៦ មិថុនា ២០២១)។

ឧបសម្ព័ន្ធ

បញ្ជីរាយនាមឧបសម្ព័ន្ធ

១. **ឧបសម្ព័ន្ធលេខ០១៖**ច្បាប់ស្តីពីការអនុវត្តក្រមរដ្ឋប្បវេណី

២. **ឧបសម្ព័ន្ធលេខ០២៖**ច្បាប់ស្តីពីអាពាហ៍ពិពាហ៍ និងគ្រួសារ

៣. **ឧបសម្ព័ន្ធលេខ០៣៖**ច្បាប់ស្តីពីរឿងក្តីរដ្ឋប្បវេណីមិនមែនជាបណ្តឹង

៣.**ឧបសម្ព័ន្ធលេខ០៤៖**កិច្ចព្រមព្រៀងលែងលះគ្នា

៤.**ឧបសម្ព័ន្ធលេខ០៥៖**ពាក្យបណ្តឹងលែងលះ

ឧបសម្ព័ន្ធលេខ០១
ច្បាប់ស្តីពីការអនុវត្ត
ក្រមរដ្ឋប្បវេណី

មាត្រា ២៥.- ការប្រគល់សិទ្ធិឱ្យរដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងយុត្តិធម៌ និង រដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងសេដ្ឋកិច្ច និងហិរញ្ញវត្ថុ ធ្វើប្រកាស

ទម្រង់នៃពាក្យសុំ និង បញ្ហាផ្សេងទៀតដែលចាំបាច់សម្រាប់ការចុះបញ្ជីនីតិបុគ្គល ត្រូវកំណត់ដោយប្រកាសរបស់រដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងយុត្តិធម៌ ។

ចំនួនសោហ៊ុយត្រូវកំណត់ដោយប្រកាសអន្តរក្រសួងរវាងរដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងយុត្តិធម៌ និង រដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងសេដ្ឋកិច្ច និងហិរញ្ញវត្ថុ ។

ជំពូកទី ៤
ការចុះបញ្ជីកិច្ចសន្យាទ្រព្យសម្បត្តិប្តីប្រពន្ធ

មាត្រា ២៦.- សមត្ថកិច្ចលើការចុះបញ្ជីកិច្ចសន្យាទ្រព្យសម្បត្តិប្តីប្រពន្ធ

១-កិច្ចការចុះបញ្ជីកិច្ចសន្យាទ្រព្យសម្បត្តិប្តីប្រពន្ធ ត្រូវស្ថិតនៅក្រោមសមត្ថកិច្ច របស់រដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងយុត្តិធម៌។

២-រដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងយុត្តិធម៌ ត្រូវចាត់តាំងមន្ត្រីទទួលបន្ទុកកិច្ចការដែលទាក់ទងនឹងការចុះបញ្ជីកិច្ចសន្យាទ្រព្យសម្បត្តិប្តីប្រពន្ធ ។ បញ្ជីកិច្ចសន្យាទ្រព្យសម្បត្តិប្តីប្រពន្ធត្រូវរក្សាទុកនៅក្រសួងយុត្តិធម៌ ។

មាត្រា ២៧.- បែបបទ និង ទម្រង់នៃការចុះបញ្ជីកិច្ចសន្យាទ្រព្យសម្បត្តិប្តីប្រពន្ធ

បែបបទ និង ទម្រង់នៃការចុះបញ្ជីកិច្ចសន្យាទ្រព្យសម្បត្តិប្តីប្រពន្ធ ត្រូវកំណត់ដោយប្រកាសរបស់រដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងយុត្តិធម៌ ។

មាត្រា ២៨.- ពាក្យសុំចុះបញ្ជីកិច្ចសន្យាទ្រព្យសម្បត្តិប្តីប្រពន្ធ

១-ពាក្យសុំចុះបញ្ជីកិច្ចសន្យាទ្រព្យសម្បត្តិប្តីប្រពន្ធ ត្រូវធ្វើរួមគ្នា និងជាលាយល័ក្ខណ៍អក្សរដោយប្តីប្រពន្ធ ឬដោយបុគ្គលដែលនឹងត្រូវរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ ។

២-ពាក្យសុំត្រូវសរសេរចូលនូវឈ្មោះ និងអាសយដ្ឋានរបស់អ្នកដាក់ពាក្យសុំ កាលបរិច្ឆេទចុះកិច្ចសន្យាទ្រព្យសម្បត្តិប្តីប្រពន្ធ ខ្លឹមសារនៃកិច្ចសន្យានោះ និង ចំណុចផ្សេងទៀតដែលកំណត់ដោយប្រកាសរបស់រដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងយុត្តិធម៌ ។

៣-ពាក្យសុំត្រូវភ្ជាប់មកជាមួយនូវកិច្ចសន្យាទ្រព្យសម្បត្តិប្តីប្រពន្ធជាលាយល័ក្ខណ៍អក្សរ និងឯកសារផ្សេងទៀតដែលកំណត់ដោយប្រកាសរបស់រដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងយុត្តិធម៌ ។

មាត្រា ២៩._ ការប្រតិបត្តិការចុះបញ្ជី

មន្ត្រីដែលកំណត់ក្នុងកថាខណ្ឌទី ២ នៃមាត្រា ២៦ (សមត្ថកិច្ចលើការចុះបញ្ជីកិច្ចសន្យាទ្រព្យសម្បត្តិប្ដីប្រពន្ធ) នៃច្បាប់នេះ មិនអាចប្រតិបត្តិការចុះបញ្ជីទ្រព្យសម្បត្តិប្ដីប្រពន្ធបានទេ រហូតទាល់តែអាចបញ្ជាក់បានថា ពាក្យសុំនោះត្រឹមត្រូវតាមក្រមរដ្ឋប្បវេណី និង បទដ្ឋានគតិយុត្តផ្សេងទៀត ។

មាត្រា ៣០._ ការចុះបញ្ជីចំពោះការផ្លាស់ប្ដូរ ជាអាទិ៍

១-ប្រសិនបើមានការផ្លាស់ប្ដូរនូវចំណុចដែលបានចុះក្នុងបញ្ជីកិច្ចសន្យាទ្រព្យសម្បត្តិប្ដីប្រពន្ធ ប្ដីប្រពន្ធ ឬ បុគ្គលដែលនឹងត្រូវរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ជាមួយគ្នា ត្រូវដាក់ពាក្យសុំចុះបញ្ជីចំពោះការផ្លាស់ប្ដូរនោះ ។

២-ប្រសិនបើប្ដីប្រពន្ធបានលែងលះអាពាហ៍ពិពាហ៍ ឬ ប្រសិនបើបុគ្គលដែលនឹងត្រូវរៀបអាពាហ៍-ពិពាហ៍ជាមួយគ្នាបានលែងលះកំជាប់ពាក្យប្ដីប្រពន្ធ ឬ បុគ្គលដែលនឹងត្រូវរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ជាមួយគ្នានោះ ត្រូវដាក់ពាក្យលុបចោលការចុះបញ្ជីកិច្ចសន្យាទ្រព្យសម្បត្តិប្ដីប្រពន្ធជាមួយគ្នា ។

៣-ទោះបីមានបញ្ញត្តិនៃកថាខណ្ឌទី ២ ខាងលើនេះក៏ដោយ ជនដែលបានកំណត់ខាងក្រោមនេះ អាចដាក់ពាក្យសុំលុបចោលការចុះបញ្ជីកិច្ចសន្យាទ្រព្យសម្បត្តិប្ដីប្រពន្ធតែឯកឯងបាន ប្រសិនបើមានហេតុដូចតទៅនេះ :

ក-ប្រសិនបើសហព័ទ្ធណាម្នាក់បានស្លាប់ គឺ សហព័ទ្ធដែលនៅរស់ ។

ខ-ប្រសិនបើមានសេចក្ដីសម្រេចអំពីការបែងចែកទ្រព្យសម្បត្តិ ក្នុងសាលក្រម ឬ សាលដីកាលែងលះអាពាហ៍ពិពាហ៍ដែលបានចូលជាស្ថាពរ គឺ អតីតសហព័ទ្ធណាម្នាក់ ។

គ-ប្រសិនបើតុលាការបានសម្រេចសេចក្ដីអំពីការបែងចែកទ្រព្យសម្បត្តិ ដោយការលែងលះអាពាហ៍ពិពាហ៍ដោយផ្អែកលើបញ្ញត្តិនៃច្បាប់ស្ដីពីនីតិវិធីនៃរឿងក្ដីរដ្ឋប្បវេណីដែលមិនមែនជាបណ្ដឹង ហើយសេចក្ដីសម្រេចនោះចូលជាស្ថាពរ គឺ អតីតសហព័ទ្ធណាម្នាក់ ។

ឃ-ប្រសិនបើហេតុការណ៍ដែលលែងលះកំជាប់ពាក្យ ត្រូវបានបញ្ជាក់ដោយជាក់លាក់ នៅក្នុងសាលក្រម ឬ សាលដីកាស្ថាពរ ដែលសម្រេចអំពីការទាមទារដោយផ្អែកលើហេតុការណ៍លែងលះកំ-ជាប់ពាក្យ គឺ ភាគីណាម្នាក់ ។

៤-ចំណុចដែលត្រូវសរសេរចូលក្នុងពាក្យសុំ និង ឯកសារដែលត្រូវភ្ជាប់ជាមួយនឹងពាក្យសុំ សម្រាប់ការដាក់ពាក្យសុំដែលកំណត់ក្នុងកថាខណ្ឌទី ១ និង កថាខណ្ឌទី ២ ខាងលើនេះ ត្រូវកំណត់ដោយប្រកាសរបស់រដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងយុត្តិធម៌ ។

មាត្រា ៣១.- ការបញ្ជាក់

បុគ្គលណាក៏ដោយ ក៏អាចសុំឲ្យធ្វើការបញ្ជាក់ចំពោះចំណុចដែលបានចុះ ឬ មិនបានចុះនៅក្នុងបញ្ជីកិច្ចសន្យាទ្រព្យសម្បត្តិប្ដីប្រពន្ធបានដែរ ដោយត្រូវបង់សោហ៊ុយ ។

មាត្រា ៣២.- ការប្រគល់សិទ្ធិឲ្យរដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងយុត្តិធម៌ និង រដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងសេដ្ឋកិច្ច និងហិរញ្ញវត្ថុ ធ្វើប្រកាស

ទម្រង់នៃពាក្យសុំ ការបញ្ជាក់ និង បញ្ហាផ្សេងទៀតដែលចាំបាច់សម្រាប់ការចុះបញ្ជីកិច្ចសន្យាទ្រព្យសម្បត្តិ ប្ដីប្រពន្ធ ត្រូវកំណត់ដោយប្រកាសរបស់រដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងយុត្តិធម៌ ។

ចំនួនសោហ៊ុយត្រូវកំណត់ដោយប្រកាសអន្តរក្រសួងរវាងរដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងយុត្តិធម៌ និង រដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងសេដ្ឋកិច្ច និងហិរញ្ញវត្ថុ ។

ជំពូកទី ៥
អន្តរប្បញ្ញត្តិ

មាត្រា ៣៣.- ការអនុញ្ញាតឲ្យអនីតិជនប្រកបអាជីវកម្ម

ការអនុញ្ញាតឲ្យអនីតិជនប្រកបអាជីវកម្ម ដោយអ្នកមានអំណាចមេបា ដែលបានធ្វើឡើងមុនកាលបរិច្ឆេទនៃការអនុវត្ត ត្រូវចាត់ទុកជាការអនុញ្ញាតឲ្យប្រកបអាជីវកម្មដោយផ្អែកលើបញ្ញត្តិនៃកថាខណ្ឌទី ១ នៃមាត្រា ២០ (អនីតិជនដែលត្រូវបានអនុញ្ញាតឲ្យប្រកបអាជីវកម្ម) នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី ។

មាត្រា ៣៤.- ការចាត់ចែងអំពីសាជីវកម្ម ឬមូលនិធិដែលមានអត្ថិភាពតាំងពីមុនកាលបរិច្ឆេទនៃការអនុវត្ត

១-សាជីវកម្មដែលមានទ្រព្យសម្បត្តិឯកពជ្យមានតម្លៃមិនតិចជាង ២០.០០០.០០០(ម្ភៃលាន) រៀល ហើយដែលជាសាជីវកម្មមានគោលបំណងមិនទាញយកចំណេញ ឬ មូលនិធិដែលមានទ្រព្យសម្បត្តិឯកពជ្យមានតម្លៃ មិនតិចជាង ២០០.០០០.០០០ (ពីររយលាន) រៀល ហើយដែលជាមូលនិធិ

ឧបសម្ព័ន្ធលេខ០២

ច្បាប់ស្ដីពីអាពាហ៍ពិពាហ៍ និងគ្រួសារ

ច្បាប់

ស្តីពី អាពាហ៍ពិពាហ៍ និងគ្រួសារ

ជំពូកទី ១

បទញ្ញត្តិទូទៅ

មាត្រា ១.-

ច្បាប់ស្តីពីអាពាហ៍ពិពាហ៍ និងគ្រួសារ ដោយផ្អែកលើមាត្រា ៧ និងមាត្រា ៨ នៃរដ្ឋធម្មនុញ្ញនៃរដ្ឋកម្ពុជា មានគោលដៅដាក់បទបញ្ញា និង ការពារការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ និង គ្រួសារ ធានាសមភាពរវាងសហព័ទ្ធក្នុងអាពាហ៍ពិពាហ៍ និងក្នុងជីវភាពគ្រួសារ ពង្រឹងការទទួលខុសត្រូវរបស់ឪពុកម្តាយក្នុងការចិញ្ចឹមថែរក្សាកូន និង ជំរុញការបណ្តុះបណ្តាលសីលធម៌ និងការអប់រំកូន ដើម្បីអោយទៅជាពលរដ្ឋល្អ មានមនសិការស្នេហាជាតិ ស្រឡាញ់ការងារ មានសម្បជញ្ញៈទទួលខុសត្រូវចំពោះសង្គម ។

មាត្រា ២.-

ហាមឃាត់ដាច់ខាតនូវអាពាហ៍ពិពាហ៍ដែលគូស្រករនៅក្មេងពេក អាពាហ៍ពិពាហ៍ដោយបង្ខិតបង្ខំ អំពើដែលមានឧបសគ្គដល់សេរីភាពនៃអាពាហ៍ពិពាហ៍ ។

ជំពូកទី ២

អំពីអាពាហ៍ពិពាហ៍

ផ្នែកទី ១

អំពីលក្ខខណ្ឌដែលត្រូវមាន ដើម្បីរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍

មាត្រា ៣.-

អាពាហ៍ពិពាហ៍គឺជាកិច្ចសន្យាដ៏ឱឡារិកមួយ ធ្វើឡើងដោយបុរសម្នាក់ និងស្ត្រីម្នាក់ដែលប្តេជ្ញាថា ខ្លួននឹងរួមសមគ្គសង្វាសជាមួយគ្នាតាមបញ្ញត្តិច្បាប់ ហើយដែល មិនអាចរំលាយទៅវិញបានតាមទំនើងចិត្តរបស់ខ្លួន ។

មាត្រា ៤.-

បុរស និងនារី ដែលមានអាយុពេញលក្ខណៈច្បាប់ មានសិទ្ធិពេញលេញក្នុងការសំរេចអាពាហ៍ពិពាហ៍ ។ ភាគីម្ខាងមិនអាចបង្ខំឆន្ទៈរបស់ភាគីម្ខាងទៀតឡើយ ។

គ្មាននរណាមួយអាចបង្ខំបុគ្គលម្នាក់ អោយរៀប ឬរាំងមិនអោយរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍បានឡើយ បើអាពាហ៍-ពិពាហ៍នោះរៀបតាមក្បួនខ្នាតដែលមានចែងក្នុងច្បាប់នេះ ។

មាត្រា ៥.-

អាចរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍បាន បុរសចាប់ពីអាយុ ២០ ឆ្នាំឡើង នារីចាប់ពីអាយុ ១៨ ឆ្នាំឡើង ។

ក្នុងករណីពិសេស បុរសដែលមានអាយុមិនទាន់ដល់ ២០ ឆ្នាំ និង នារីដែលមានអាយុមិនទាន់ដល់ ១៨ ឆ្នាំ អាចរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ស្របច្បាប់បាន ប្រសិនបើនារីមានផ្ទៃពោះ ហើយមានការអនុញ្ញាតពីឪពុក ម្តាយ ឬអ្នកអាណាព្យាបាល ។

មាត្រា ៦.-

មិនអាចរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍បាន :

-បុគ្គលមានភេទដូចគ្នា

-បុគ្គលគ្មានពលានុភាពនៃលិង្គ

-បុគ្គលមានជម្ងឺឃ្លង់ របេង មហារីក កាមរោគ ដែលមិនទាន់ព្យាបាលបានជាដាច់

-ជនវិកលចរិក ជនមិនដឹងខុសត្រូវ

-បុគ្គលមានចំណងអាពាហ៍ពិពាហ៍ពីមុនមិនទាន់រលាយ ។

មាត្រា ៧.-

អាពាហ៍ពិពាហ៍ត្រូវហាមឃាត់រវាងបុគ្គលដែលជាប់ចំណងញាតិលោហិត ឬញាតិពន្ធក្នុងខ្សែផ្ទាល់គ្រប់ថ្នាក់ ទោះចំណងនោះមានខាន់ស្លាក្តី ឥតខាន់ស្លាក្តី ឬសាច់ចិញ្ចឹមក្តី ។

មាត្រា ៨.-

អាពាហ៍ពិពាហ៍ត្រូវហាមឃាត់ រវាងសាខាញាតិ ទោះសាខាញាតិនោះ មានខាន់ស្លាក្តី ឥតខាន់ស្លាក្តី សាច់ចិញ្ចឹមក្តី រួមម្តាយក្តី រួមឪពុកក្តី រួមឪពុកម្តាយក្តី ជាញាតិលោហិតក្តី ឬជាញាតិពន្ធក្តី រហូតដល់ថ្នាក់ទី ៣ រាប់ទាំងថ្នាក់ទី ៣ នេះផង ។

ក្នុងករណីពិសេស ប្រសិនបើសហព័ទ្ធណាមួយស្លាប់ សហព័ទ្ធដែលនៅរស់អាចរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ជាមួយសាខាញាតិពន្ធ ថ្នាក់ទី ២ ឬ ថ្នាក់ទី ៣ បាន ។

មាត្រា ៩.-

ក្រោយពីអាពាហ៍ពិពាហ៍រលាយដោយមូលហេតុប្តីស្លាប់ មោឃភាពនៃអាពាហ៍ពិពាហ៍ ឬលែងលះគ្នា នារីអាចរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ថ្មីមួយទៀតបាន ប៉ុន្តែត្រូវស្ថិតនៅក្នុងវិធវភាព "ភាពមេម៉ាយ" ចំនួន ៣០០ ថ្ងៃ គិតពីថ្ងៃដែលប្តីស្លាប់ ឬពីថ្ងៃប្រកាសសាលក្រមដែលសំរេចពីមោឃភាពនៃអាពាហ៍ពិពាហ៍ ឬ ពីថ្ងៃប្រកាសសាលក្រមជាស្ថាពរនៃការលែងលះ ។ ក្នុងករណីដែលតុលាការប្រជាជនបានចេញដីកាសំរេចអោយប្តីប្រពន្ធនៅបែកគ្នា នោះសាលក្រមនៃការលែងលះត្រូវគិតវិធវភាពតាំងពីថ្ងៃដែលចេញដីកានេះ ។

ប៉ុន្តែ បើនារីរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍មុនផុតរយៈពេល ៣០០ ថ្ងៃ ប្តីដែលរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ថ្មីនេះ ត្រូវចាត់ទុកជាឪពុករបស់កូនដែលកើតក្នុងអាពាហ៍ពិពាហ៍ថ្មីនេះ លើកលែងតែមានការជំទាស់ពីប្តីមុនដោយមានភស្តុតាងច្បាស់លាស់ ។

មាត្រា ១០.-

ក្នុងករណីដែលសហព័ទ្ធណាមួយបាត់ខ្លួនកន្លងហួសពីមួយឆ្នាំ គិតពីថ្ងៃដែលបាត់ខ្លួននោះមកដោយគ្មានដំណឹងអ្វីសោះ

ហើយក៏គ្មាននរណាដឹងថាជននោះស្លាប់ ឬរស់ សហព័ទ្ធម្នាក់ទៀតអាចនឹងរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ទៀតបាន បើផុតរយៈ ១៥ ថ្ងៃ គិតពីថ្ងៃប្រកាសសាលក្រមដែលបញ្ជាក់ថាជននោះបានបាត់ខ្លួនពិតមែន ។

ជនណាក៏ដោយ មិនអាចប្តឹងសុំបដិសេធអាពាហ៍ពិពាហ៍ថ្មីនេះបានឡើយ ទោះបីសហព័ទ្ធដែលបាត់ខ្លួននោះត្រឡប់មកវិញក៏ដោយ ។

មាត្រា ១១.-

មុនពេលរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ អនាគតប្តី ប្រពន្ធ ត្រូវប្តឹងដល់គណៈកម្មាធិការប្រជាជនឃុំ ឬសង្កាត់ខាងលំនៅរបស់នារី ដោយមានឪពុក ឬម្តាយ ឬអ្នកអាណាព្យាបាលចូលរួមផងក៏បាន ។

មាត្រា ១២.-

ប្រធាន ឬសមាជិកនៃគណៈកម្មាធិការប្រជាជនឃុំ ឬសង្កាត់ ក្នុងឋានៈជាមន្ត្រីអត្រានុកូលដ្ឋានត្រូវប្រកាសផ្សាយជាសាធារណៈនូវអាពាហ៍ពិពាហ៍នោះ ដោយបិទប័ណ្ណប្រកាសនៅលំនៅរបស់នារី និងនៅទីស្នាក់ការឃុំ ឬសង្កាត់របស់ខ្លួន ។

ប័ណ្ណប្រកាសពីរទៀត ត្រូវផ្ញើទៅជូនមន្ត្រីអត្រានុកូលដ្ឋានឃុំ ឬសង្កាត់ខាងបុរស ដើម្បីយកទៅបិទនៅលំនៅរបស់បុរស និងនៅទីស្នាក់ការឃុំ ឬសង្កាត់របស់ខ្លួន ។

ប័ណ្ណប្រកាសត្រូវចុះ :

១-ត្រកូល ឈ្មោះ អាយុ មុខរបរ និងលំនៅនៃអនាគតប្តី និងប្រពន្ធ

២-ត្រកូល ឈ្មោះ អាយុ មុខរបរ និងលំនៅរបស់ឪពុកម្តាយនៃអនាគតប្តី ប្រពន្ធ "បើឪពុក ឬម្តាយស្លាប់ត្រូវដាក់ថាស្លាប់ផង" ។

៣-រយៈពេលប្តឹងជំទាស់

មាត្រា ១៣.-

ប័ណ្ណប្រកាសត្រូវបិទផ្សាយក្នុងរយៈពេល ១០ ថ្ងៃ ដើម្បីអោយជនដែលមានផលប្រយោជន៍ក្នុងរឿងនេះដឹងឮ ហើយអាចប្តឹងជំទាស់នឹងអាពាហ៍ពិពាហ៍នោះបាន ប្រសិនបើមានការមិនយល់ស្របនឹងអាពាហ៍ពិពាហ៍នោះ ។ ផុតរយៈ-ពេល ១០ ថ្ងៃ នេះពិធីអាពាហ៍ពិពាហ៍អាចធ្វើទៅបាន បើគ្មានការប្តឹងជំទាស់ ។

មាត្រា ១៤.-

អាពាហ៍ពិពាហ៍នឹងចាត់ទុកជាត្រឹមត្រូវតាមលក្ខណៈច្បាប់បាន លុះត្រាតែបុរស និង នារីដែលស្ម័គ្រចិត្តយកគ្នាជាប្តីប្រពន្ធចុះកិច្ចសន្យាអាពាហ៍ពិពាហ៍នៅចំពោះមុខមន្ត្រីអត្រានុកូលដ្ឋានខាងលំនៅរបស់នារី ។ កិច្ចសន្យានេះត្រូវចុះក្នុងបញ្ជីអាពាហ៍ពិពាហ៍ ហើយត្រូវចុះហត្ថលេខាដោយមន្ត្រីអត្រានុកូលដ្ឋាន ប្តី ប្រពន្ធ និង សាក្សីគ្រប់អាយុការពីរនាក់ ។

ជំពូកទី ៣
អំពីការលែងលះគ្នា
ផ្នែកទី ១
អំពីមូលហេតុនៃការលែងលះគ្នា

មាត្រា ៣៨.-

ការលែងលះគ្នា គឺការផ្តាច់ចំណងអាពាហ៍ពិពាហ៍របស់ប្តី ប្រពន្ធដែលបានរៀបការពេញច្បាប់ ក្នុងពេលរស់នៅទាំងពីរនាក់ ។

មាត្រា ៣៩.-

ប្តី ឬប្រពន្ធ អាចប្តឹងសុំលែងលះគ្នាបាន កាលបើមានមូលហេតុគ្រប់គ្រាន់បញ្ជាក់ថា ខ្លួនពុំអាចរួមរស់ជាមួយគ្នាតទៅទៀតបាន ។

មូលហេតុជាអាទិ៍ មាន ដូចខាងក្រោមនេះ :

១-ការចុះចោលលំនៅសង្វាសដោយឥតមូលហេតុត្រឹមត្រូវ ហើយឥតមានផ្គត់ផ្គង់ស្បៀងអាហារ និងទំនុកបំរុងកូនសោះ ។

២-វាយដំ ឃោរឃៅ ធ្វើទុក្ខបុកម្នេញ ប្រមាថមើលងាយធ្ងន់ធ្ងរចំពោះសហព័ទ្ធ ឬចំពោះបុព្វញាតិរបស់សហព័ទ្ធនេះ ។

៣-មានចរិយាផ្ទុយពីសីលធម៌ ឬប្រព្រឹត្តអនាចារ

៤-អពលានុភាពនៃលិង្គ

៥-បែកគ្នាអស់រយ:ជាង ១ ឆ្នាំ ។

មាត្រា ៤០.-

ប្តីប្រពន្ធអាចលែងលះគ្នាដោយស្ម័គ្រចិត្តបាន ។

ផ្នែកទី ២
អំពីនីតិវិធីនៃការលែងលះគ្នា

មាត្រា ៤១.-

ការសំរេចអំពីការលែងលះគ្នា ជាសមត្ថកិច្ចរបស់តុលាការប្រជាជនខេត្ត-ក្រុង ខាងលំនៅរបស់ចុងចម្លើយ ។

មាត្រា ៤២.-

បណ្តឹងសុំលែងលះគ្នា ត្រូវធ្វើជាលាយលក្ខណ៍អក្សរ ចុះមូលហេតុដែលនាំអោយលែងលះគ្នា ។

បណ្តឹងនោះត្រូវដើមចោទយកទៅជូនតុលាការប្រជាជនខេត្ត-ក្រុងផ្ទាល់ក៏បាន ឬជូនគណ:ប្រជាជនឃុំឬសង្កាត់ខាងលំនៅរបស់ចុងចម្លើយដោយខ្លួនឯងផ្ទាល់ក៏បាន ។

ក្នុងករណីខាងក្រោមនេះ គណ:កម្មាធិការប្រជាជនឃុំ ឬសង្កាត់ត្រូវធ្វើការផ្សះផ្សាក្នុងរយ: ១៥ ថ្ងៃ ក្រោយពីបានទទួលពាក្យបណ្តឹង ។ បើផ្សះផ្សាពុំបានសំរេច ត្រូវបញ្ជូនសំណុំរឿងជាបន្ទាន់ទៅតុលាការប្រជាជនខេត្ត-ក្រុង ។

ផ្នែកទី ៣
អំពីអានុភាពនៃការលែងលះគ្នា

មាត្រា ៦៩.-

ការលែងលះគ្នារំសាយអានុភាពអាពាហ៍ពិពាហ៍ ចាប់តាំងពីថ្ងៃដែលការលែងលះគ្នានោះទៅជាស្ថាពរ ។

មាត្រា ៧០.-

ក្នុងករណីនៃការលែងលះគ្នា ទ្រព្យសម្បត្តិត្រូវបែងចែកទៅតាមការព្រមព្រៀងនៃភាគីទាំងសងខាង ។ បើគ្មានការព្រមព្រៀង សហព័ទ្ធម្នាក់ៗត្រូវយកតែទ្រព្យសម្បត្តិផ្ទាល់របស់ខ្លួន ដែលមានមុនរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ និងទ្រព្យសម្បត្តិដែលខ្លួនបានទទួលជាមរតិកក្តី ជាអំណោយក្តី ជាអច្ច័យទានក្តី ក្នុងរយៈពេលមានចំណងអាពាហ៍ពិពាហ៍ប៉ុណ្ណោះ ។

ក្រៅពីនេះ សហព័ទ្ធម្នាក់ៗ មានសិទ្ធិត្រូវបានទ្រព្យសម្បត្តិរួមពាក់កណ្តាលម្នាក់ ។

ប៉ុន្តែក្នុងករណីពិសេស និងតាមសំណើរបស់សហព័ទ្ធណាមួយ តុលាការប្រជាជនអាចសំរេចសេចក្តី ចែកទ្រព្យសម្បត្តិរួម ផ្សេងពីគោលការណ៍ខាងលើបាន ដោយគិតទៅដល់ផលប្រយោជន៍របស់កូន និងផលិតកម្ម ។

ការងារនៃគេហកិច្ច ត្រូវចាត់ទុកជាមានតំលៃស្មើ និងការងារផលិតកម្ម ។

មាត្រា ៧១.-

ប្រសិនបើទ្រព្យសម្បត្តិផ្ទាល់របស់សហព័ទ្ធម្នាក់ត្រូវ សហព័ទ្ធម្នាក់ទៀតបំផ្លាញ សហព័ទ្ធនេះត្រូវតែសងតំលៃទ្រព្យនោះវិញ ។

មាត្រា ៧២.-

សាលក្រមដែលកាត់ឱ្យប្តីប្រពន្ធលែងលះគ្នានោះត្រូវសំរេចអំពីអំនាចមេបា ដែលត្រូវប្រគល់ឱ្យទៅឪពុក ឬទៅម្តាយ ហើយនឹងត្រូវសំរេចអំពីការប្រាស្រ័យទាក់ទងរវាងឪពុកម្តាយ និងកូននោះផង ។

មាត្រា ៧៣.-

ដើម្បីផលប្រយោជន៍របស់កូន ការឱ្យភាគីណាមួយរក្សាកូន ត្រូវសំរេចតាមការយល់ព្រមនៃប្តីប្រពន្ធដែលលែងគ្នានោះ ។ តាមគោលការណ៍កូនដែលនៅបៅដោះត្រូវឱ្យទៅម្តាយរក្សា ។

ក្នុងករណីដែលគូភាគីទាំងសងខាង មិនឯកភាពគ្នាលើការរក្សាកូន តុលាការប្រជាជនត្រូវសំរេច ។

មាត្រា ៧៤.-

ឪពុក ឬម្តាយដែលលែងលះគ្នា ត្រូវជួយផ្គត់ផ្គង់ជួយបីបាច់រក្សា ជួយផ្តល់សោហ៊ុយ អប់រំ និងរៀនសូត្រដល់កូនតាមលទ្ធភាពរបស់ខ្លួន ។

កំរិតអាហារកិច្ចដែលត្រូវឱ្យទៅកូន ត្រូវសំរេចតាមការព្រមព្រៀងនៃសហព័ទ្ធដែលលែងលះគ្នា ។

ក្នុងករណីដែលគូភាគីទាំងសងខាង មិនឯកភាពគ្នា តុលាការប្រជាជនត្រូវសំរេច ដោយផ្អែកទៅតាមលទ្ធភាពរបស់សហព័ទ្ធម្នាក់ៗ ។

ឧបសម្ព័ន្ធលេខ០៣

ច្បាប់ស្តីពីរឿងក្តីរដ្ឋប្បវេណីមិនមែន ជាបណ្តឹង

ផ្នែក	ចំណុចដែលត្រូវសម្រេចសេចក្ដី	តុលាការដែលមានសមត្ថកិច្ច
២	ចំណុចលើកឡើងខាងក្រោមនេះ ក្នុងចំណោមចំណុចដែលបានកំណត់នៅក្នុងគន្ថីទី៣ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី	
	១ ការជ្រើសតាំងអ្នកវាយតម្លៃ ដោយយោងតាមបញ្ញត្តិនៃមាត្រា១៨៥ (កម្មសិទ្ធិនៃបាតទន្លេ ឬស្ទឹងចាស់ដោយសារការបង្កើតផ្លូវទឹកថ្មី)	តុលាការដែលបានកំណត់នៅក្នុងមាត្រា ១៨៥ (កម្មសិទ្ធិនៃបាតទន្លេ ឬស្ទឹងចាស់ដោយសារការបង្កើតផ្លូវទឹកថ្មី)
៣	ចំណុចលើកឡើងខាងក្រោមនេះ ក្នុងចំណោមចំណុចដែលបានកំណត់នៅក្នុងគន្ថីទី៤ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី	
	១ ការអនុញ្ញាតឱ្យអនុវត្តសិទ្ធិឧបាទេសកម្ម ដោយយោងតាមបញ្ញត្តិនៃកថាខណ្ឌទី២ មាត្រា៤២៣ (ល័ក្ខខ័ណ្ឌដើម្បីអនុវត្តសិទ្ធិឧបាទេសកម្ម)	តុលាការនៃលំនៅឋានរបស់កូនបំណុល
	២ ការអនុញ្ញាតឱ្យលក់ដេញថ្លៃនូវវត្ថុដែលជាកម្មវត្ថុនៃការសង ដោយយោងតាមបញ្ញត្តិនៃមាត្រា៤៥៨ (សិទ្ធិលក់ដោយខ្លួនឯង)	តុលាការនៃកន្លែងដែលត្រូវអនុវត្តកាតព្វកិច្ច
៤	ចំណុចលើកឡើងខាងក្រោមនេះ ក្នុងចំណោមចំណុចដែលបានកំណត់នៅក្នុងគន្ថីទី៧ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី	
	១ ការសម្រេចសេចក្ដីជំនួសការយល់ព្រមចំពោះអាពាហ៍ពិពាហ៍របស់អនីតិជន ដោយយោងតាមបញ្ញត្តិនៃកថាខណ្ឌទី៣ មាត្រា៩៥៣ (ការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍របស់អនីតិជន)	តុលាការនៃលំនៅឋានរបស់អនីតិជន
	២ ការចាត់ចែងទាក់ទងនឹងចំណែកបន្ទុកនៃសោហ៊ុយដែលកើតឡើងពីអាពាហ៍ពិពាហ៍ ដោយយោងតាមបញ្ញត្តិនៃមាត្រា៩៧១ (ចំណែកបន្ទុកនៃសោហ៊ុយអាពាហ៍ពិពាហ៍)	តុលាការនៃលំនៅឋានរបស់ភាគីម្ខាងទៀត
	៣ ការសម្រេចសេចក្ដីអំពីការគ្រប់គ្រង និងការប្រើប្រាស់ទ្រព្យសម្បត្តិរួមរបស់ប្ដីប្រពន្ធ ដោយយោងតាមបញ្ញត្តិនៃកថាខណ្ឌទី៤ មាត្រា ៩៧៤ (ការគ្រប់គ្រង និងការប្រើប្រាស់ទ្រព្យសម្បត្តិ)	តុលាការនៃលំនៅឋានរបស់ប្ដី ឬប្រពន្ធ
	៤ ការអនុញ្ញាតឱ្យចាត់ចែងទ្រព្យសម្បត្តិរួមរបស់ប្ដីប្រពន្ធ ដោយយោងតាមបញ្ញត្តិនៃកថាខណ្ឌទី២ មាត្រា៩៧៦ (ការចាត់ចែងទ្រព្យសម្បត្តិរួមរបស់ប្ដីប្រពន្ធ)	តុលាការនៃលំនៅឋានរបស់ប្ដី ឬប្រពន្ធ
	៥ ពាក្យសុំលែងលះដោយការព្រមព្រៀង ដោយយោងតាមបញ្ញត្តិនៃមាត្រា៩៧៨ (ការលែងលះដោយការព្រមព្រៀង)	តុលាការនៃលំនៅឋានរបស់ប្ដី ឬប្រពន្ធ
	៦ ការបែងចែកទ្រព្យសម្បត្តិ ដោយយោងតាមបញ្ញត្តិនៃមាត្រា៩៨០ (ការបែងចែកទ្រព្យសម្បត្តិ)	តុលាការនៃលំនៅឋានរបស់ប្ដី ឬប្រពន្ធ
	៧ ពាក្យសុំឱ្យបង្កើតសុំកូនពេញលេញ ដោយយោងតាមបញ្ញត្តិនៃមាត្រា១០០៧ (ទម្រង់នៃការបង្កើតសុំកូនពេញលេញ)	តុលាការនៃលំនៅឋានរបស់អ្នកដែលនឹងក្លាយទៅជាឪពុកម្ដាយចិញ្ចឹម

ROYAUME DU CAMBODGE * LE MINISTRE DU PALAIS ROYAL *

ឧបសម្ព័ន្ធលេខ០៤
កិច្ចព្រមព្រៀងលៃលកភ្លា

ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា
ជាតិ សាសនា ព្រះមហាក្សត្រ

កិច្ចព្រមព្រៀងស្តីពីការលែងលះ និង ការបែងចែកទ្រព្យសម្បត្តិ

-ប្តីឈ្មោះ: ឈ្មោះ.................................... កើតឆ្នាំ................. ជនជាតិខ្មែរ សញ្ជាតិខ្មែរ
អាសយដ្ឋានបច្ចុប្បន្ន...ហៅកាត់ថាភាគី "ក" ។

និង

-ប្រពន្ធឈ្មោះ: ឈ្មោះ................................ កើតឆ្នាំ.................... ជនជាតិខ្មែរ សញ្ជាតិខ្មែរ
អាសយដ្ឋានបច្ចុប្បន្ន... ហៅកាត់ថាភាគី "ខ" ។

ដោយហេតុថា

- ភាគី "ក" និងភាគី "ខ" បានរៀបការជាមួយគ្នាតាំងពីថ្ងៃទី.......... ខែ........... ឆ្នាំ............... ដោយបានចុះសំបុត្រអាពាហ៍ពិពាហ៍។
- ភាគី "ក" និងភាគី "ខ" រស់នៅមិនចុះសម្រុងនិងគ្នា ទោះធ្វើការផ្សះផ្សាយ៉ាងណាក៏មិនអាចត្រូវគ្នាវិញបាន បណ្តាលឱ្យអស់មនោសញ្ចេតនាជាប្តីប្រពន្ធ។

គូភាគីបានព្រមព្រៀងលែងលះ និង សិទ្ធិគ្រប់គ្រងកូនទៅតាមលក្ខខណ្ឌដូចខាងក្រោមនេះ៖

ប្រការ១: ការលែងលះ

ភាគី "ក " និងភាគី "ខ " បានព្រមព្រៀងរស់នៅបំបែកនីតិសង្វាស់ជាមួយគ្នាដោយស្ម័គ្រចិត្តចាប់ពីថ្ងៃចុះកិច្ចព្រមព្រៀងនេះ។

ប្រការ២: ការបែងចែកទ្រព្យសម្បត្តិរួម

តាំងពីរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍មក ភាគី "ក" និងភាគី "ខ" មិនមានទ្រព្យសម្បត្តិរួមនោះទេ។

ប្រការ៣: ការទទួលខុសត្រូវលើបំណុល

តាំងពីរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍មក ភាគី "ក" និងភាគី "ខ" មិនមានជំពាក់បំណុលរួមនោះទេ។

ប្រការ៤: សិទ្ធិគ្រប់គ្រងកូន

៤.១ ភាគី "ក" ជាអ្នកមានសិទ្ធិគ្រប់គ្រងកូនចំនួន ០១នាក់៖

១ ឈ្មោះ .... ភេទប្រុស កើតថ្ងៃទី................. ខែ............. ឆ្នាំ...............

៤.២ ភាគី "ខ" មានសិទ្ធិចូលជួប និងប្រាស្រ័យទាក់ទងជាមួយកូនបាន ហើយភាគី "ក" ត្រូវសម្រួលដល់ការអនុវត្តសិទ្ធិចូលជួប និងប្រាស្រ័យទាក់ទងជាមួយកូនដល់ភាគី "ខ" ។

ប្រការ៥ : ការអនុវត្តរបស់ភាគី

កិច្ចព្រមព្រៀងនេះមានអានុភាពអនុវត្ត ចាប់ពីថ្ងៃផ្តិតមេដៃលើកិច្ចព្រមព្រៀងនេះតទៅ ហើយភាគីទាំងអស់សន្យាថា នឹងអនុវត្តតាមគ្រប់ប្រការទាំងអស់អោយបានល្អ។

ប្រការ៦: ប្រសិទ្ធភាព

ភាគីទាំងពីរបានអាន និង យល់រាល់ខ្លឹមសារដែលមានចែងនៅក្នុងកិច្ចព្រមព្រៀងនេះ ហើយយល់ព្រមផ្តិតមេដៃដោយស្មគ្រ័ចិត្ត និង គ្មានការបង្ខិតបង្ខំ។ ប្រសិនបើភាគីណាមួយរំលោភ លើកិច្ចព្រមព្រៀងនេះភាគីនោះ នឹងទទួលខុសត្រូវទៅតាមផ្លូវច្បាប់របស់ប្រទេសកម្ពុជា ចាប់តាំងពីថ្ងៃចុះហត្ថលេខា ឬ ផ្តិតមេដៃនេះតទៅ។

កិច្ចព្រមព្រៀងនេះធ្វើឡើងជា (០៣) ច្បាប់ ៖

- ០១ច្បាប់ សម្រាប់ភាគី "ក "
- ០១ច្បាប់ សម្រាប់ភាគី "ខ "

ថ្ងៃទី................ ខែ.................. ឆ្នាំ................

ស្នាមមេដៃភាគី"ក"　　　　　　　　　　ស្នាមមេដៃភាគី"ខ"

....　　　　　　　　　　.................................

ឧបសម្ព័ន្ធលេខ០៥
ពាក្យបណ្ដឹងលែងលះ

ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា
ជាតិ សាសនា ព្រះមហាក្សត្រ

ពាក្យបណ្តឹង

សូមគោរពចូលមក : ឯកឧត្តមប្រធានសាលាដំបូងខេត្តកំពង់ចាម

សូមទានជ្រាប ។

- ដើមចោទ: ឈ្មោះ .... ភេទ................ កើតឆ្នាំ............ ជនជាតិខ្មែរ សញ្ជាតិខ្មែរ
មានទីលំនៅ..។
លេខទូរស័ព្ទ.........................

- ចុងចម្លើយ: ឈ្មោះ .... ភេទ................. កើតឆ្នាំ.......... ជនជាតិខ្មែរ សញ្ជាតិខ្មែរ
មានទីលំនៅ..។
លេខទូរស័ព្ទ...........................

សាលក្រមដែលដើមចោទទាមទារឲ្យតុលាការចេញមានខ្លឹមសារដូចខាងក្រោម :

– សុំលែងលះពីប្តីឈ្មោះ.................................. ។

អង្គហេតុចាំបាច់ដើម្បីបញ្ជាក់នូវការទាមទារ:

ការទាមទាររបស់នាងខ្ញុំផ្អែកលើ:

– សំបុត្រអាពាហ៍ពិពាហ៍ ចុះថ្ងៃទី............ ខែ.......... ឆ្នាំ...................... ។

អង្គហេតុដែលជាមូលហេតុនៃការទាមទារ :

ថ្ងៃទី.............. ខែ........... ឆ្នាំ............ នាងខ្ញុំបានចុះសំបុត្ររៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ជាមួយឈ្មោះ ....។ ប៉ុន្តែចាប់តាំងពីរួមរស់ជាមួយគ្នាមក ពួកយើងទាំងពីរនាក់មិនមានភាពចុះសម្រុងគ្នាក្នុងការរស់នៅ និងអស់មនោសញ្ចេតនាជាប្តីប្រពន្ធគ្នាសោះឡើយ។ ឈ្មោះ .... មិនបានបំពេញកាតព្វកិច្ចជាប្តីនោះទេ គាត់មិនដែលផ្តល់សុភមង្គលក្នុងគ្រួសារ និងផ្តល់តម្លៃឱ្យនាងខ្ញុំជាប្រពន្ធឡើយ។ កន្លងមកនាងខ្ញុំព្យាយាមសម្របខ្លួនរស់នៅជាមួយឈ្មោះ .... ប៉ុន្តែដោយមិនអាចទ្រាំនឹងទង្វើរបស់គាត់ នាងខ្ញុំក៏បានស្នើសុំគាត់ឱ្យធ្វើការលែងលះតាមការព្រមព្រៀងតែគាត់មិនព្រម។ ហេតុនេះហើយទើបនាងខ្ញុំសម្រេចចិត្តដាក់ពាក្យបណ្តឹងទៅតុលាការដើម្បីធ្វើការលែងលះពីឈ្មោះ.....................។ ក្នុងចំណងអាពាហ៍ពិពាហ៍ពួកយើងមិនមានកូននៅក្នុងបន្ទុកនោះទេ ចំពោះទ្រព្យសម្បត្តិ និងបំណុលក៏មិនមានដែរ។

អាស្រ័យហេតុនេះ សូម **ឯកឧត្តមប្រធាន** មេត្តាទទួលពាក្យបណ្តឹង និងសម្រេចតាមការស្នើសុំរបស់នាងខ្ញុំ ដោយក្តីអនុគ្រោះ ។

សូម **ឯកឧត្តមប្រធាន** មេត្តាទទួលនូវការគោរពដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់ អំពីនាងខ្ញុំ ។

ថ្ងៃ....................................ខែ................. ឆ្នាំឆ្លូវ ត្រីស័ក ព.ស២៥៦៥

ធ្វើនៅកំពង់ចាម ថ្ងៃទី............ ខែ................. ឆ្នាំ២០២១

ស្នាមមេដៃស្តាំ

សូមភ្ជាប់ជូនមកជាមួយ
-សំបុត្រអាពាហ៍ពិពាហ៍ ចុះថ្ងៃទី.......... ខែ............ ឆ្នាំ..........
ចំនួន ០១ច្បាប់ (ថតចម្លង)

....